

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DE

DELAVSKA ENOTNOST

25. APRILA 1970 — ŠT. 16 — L. XXVII—

OB 1. MAJU

1. maj 1886. leta, ko je ameriška policija z orožjem nastopila proti delavcem, je bil povod, da je III. internacionala tri leta pozneje proglasila ta dan za mednarodni delavski praznik. Krvavi poboji delavcev, ki se na temelju lastnih spoznanj in s pomočjo znanstvene marksistične misli vse bolj zavedajo svojega položaja v razredni družbi, so se nadaljevali tudi v poznejših letih in smo jim priča v delu sveta še danes.

Zavesti o »razredu za sebe«, razredu, ki osvobaja sebe in svo družbo, pa ni bilo mogoče premagati niti s prepovedmi praznovanja 1. maja niti s prepovedmi drugih delavskih manifestacij. Zavest o revolucionarni vlogi delavskega razreda je postala materialna sila, ki tako ali drugače, prej ali slej začenja razreševati nasprotja stare družbe. Menda je potrebno poudariti, da nasprotja šele začenja razreševati, saj jih z enkratnim revolucionarnim dejanjem revolucije ni mogoče odpraviti. Te iluzije smo se v naši praksi in misli že zdavnaj znebili in to nam kvečjemu le olajšuje, da nasprotja tudi v naši družbi objektivno spoznamo in se opredeljujemo za njihovo reševanje.

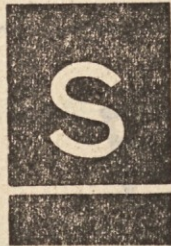
Povsem normalno je, da naše misli ob delavskem prazniku razpletamo na spomine na preteklost, današnji dan in na bodočnost. Spomini na preteklost nas vežejo na prvomajska praznovanja v zasavskih revirjih, na Smarni gori, Jesenicah, Pohorju in drugod. Dobro organizirane proslave, ki so združevale kulturno zabavni del s krepitvijo politične zavesti delavcev, so nam lahko še danes v marsičem zgled, kako je mogoče organizirati nesestankarsko življenje v naši organizaciji. Se danes se s ponosom in spoštovanjem spominjamo vseh vztrajnih organizatorjev, ki so v preteklosti v težkih okoliščinah predvojnega boja in povojne izgradnje prispevali k revolucionarni vsebini praznovanja našega praznika.

Ko praznujemo, na trenutke tudi zanemarimo globlja razmišljanja o vsem, kar je danes, kar se dogaja v družini, v naši tovarni, soseski, mestu, občini in družbi. Morda je za praznično razpoloženje to celo dobro, toda resničnosti življenja vkljub vsemu lahko vidimo le za kratek čas. Tega se zavedamo in zato je v nas prisotno razmišljanje o bližnjih in daljnih ciljih, ki smo jih stikali v družinskem krogu, na seji delavskega sveta ali pa zapisali v sklepkih in resolucijah. Ob tem si postavljamo vprašanja in si nanje iščemo odgovore, včasih pa v navidezni ali resnični nemoči zastanemo in se prepustimo drugim, misleč, da bodo pametneje odločili tudi brez nas. Samoupravno odločanje bi bilo že polna resničnost in ne proces, ki smo ga šele dobro začeli, če ne bi računali z nami, takšnimi, kot smo. Očitajo nam, da filozofiramo o osvoboditvi človeka, hkrati ko razpravljamo o minimalnem osebnem dohodku, potrebem za življenje, o socialni varnosti, solidarnosti in zadovoljevanju osnovnih potreb v izobraževanju ter zdravstvu, torej o vsem, kar je v osnovi odraz naše materialne nemoči. Ostaja pa resnica, da imamo največ možnosti, da ravno v samoupravni organizaciji naše družbe hitreje napredujemo v materialnem razvoju in sami, s čim manj posrednikov, odločamo o načinu reševanja družbenih vprašanj.

Tako se razmišljanje o današnjem veže z jutrišnjim. Dolgoročni cilji o razvoju samoupravne družbe, čeprav jasni in nedvoumni, se nujno prepletajo s kratkoročnimi težavami in problemi, s katerimi moramo še računati. Kljub dvomom in različnim razmišljanjem pa ostaja prevladujoče prepričanje, da smo navzlic zavestnim odporom in objektivnim težavam iz leta v leto vedno bližje resnični človekovi svobodi. Res pa je, da je zgolj dolgoročna vizija človekove svobode kaj lahko le filozofija, če ni sočasno povezana s spoznavanjem in z razreševanjem vseh tistih vprašanj, ki zadevajo urejanje medsebojnih družbeno-gospodarskih odnosov pa tudi tistih, ki so na videz obrobni in ki zadevajo človekov ponos ter dostojanstvo. Upam, da ni predaleč čas, ko bo veljala nenapisana moralna norma, da je največja žalitev človekovega ponosa in dostojanstva odrekanje njegove pravice do samoupravljanja, pa naj bi se skrivala le za zunanjo demokratsko fasado ali pa bolj ali manj prikritim monopolom birokratske moči posameznika ali skupine. Takrat bo smisel začetka praznovanja 1. maja popolneje uresničen in 1. maj bo ob večji gospodarski razvitosti postal predvsem le praznik nas vseh.

JOŽE GLOBAČNIK

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/1
Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGEŠ, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE in LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

Ob 1. maju želijo vsem članom sindikata in delovnim ljudem veliko uspehov

REPUBLIŠKI SVET ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE — REPUBLIŠKI ODBORI IN ČZP DELAVSKA ENOTNOST

● Z letalom v Leningrad, Moskvo in Kijev od 20.—26. junija 1970. leta ter v skandinavskih državah, v kraje polnočnega sonca v času od 4.—10. julija 1970.

Prijave in informacije:
JUGOSLOVANSKO
TURISTIČNO
IN AVTOBUSNO
PODJETJE

**PUTNIK
MARIBOR**

PARTIZANSKA 24,
tel. 22-652

Ob petindvajsetletnici ustanovitve prve slovenske vlade, občinskem prazniku in prvem maju čestitajo vsem delovnim ljudem in jim želijo kar največ samoupravljalških uspehov

OBČINSKI
SINDIKALNI SVET,
SKUPŠČINA OBČINE

in vse druge družbeno politične organizacije v občini
AJDOVŠČINA

turistično transportni biro
LJUBLJANA TITOVA C. 32, TELEFON 311851 IN 311852

MARIBOR, Partizanska 50, tel. 21-217
CELJE, Titov trg 3, tel. 34-48
POSTOJNA, Tržaška 4
PULA, Ulica M. Valote 4

SINDIKALNE ORGANIZACIJE!

Nudimo vam letovanje na Kaštelski rivleri, in sicer v Kaštel Starem in Kaštel Novem, kjer imamo v zakupu zasebne sobe I. in II. kategorije. Vse sobe s komfortne, z urejenimi sanitarijami, s toplo in hladno vodo. Prehrana je možna v veliki restavraciji »Plavi Jadran«.

Pri nas lahko rezervirate letovanje v vseh drugih turističnih mestih in naseljih. Organiziramo izlete po domovini in tujini po vsakomur dostopnih cenah.

Vabimo vas na majski izlet na ogled Graškega sej-mal
Prevoz z našimi novimi modernimi motornimi vlakli

ZDRAVNIKI IN KOZMETIČARKE
PRIPOROČAJO jogurt

HITRO — VARNO — UDOBNO

Novi poslovni dizel motorni vlaki

Združenega železniškega transportnega podjetja Ljubljana

EMONA EKSPRES — iz Ljubljane v Beograd v šestih urah

ARENA EKSPRES — iz Zagreba preko Ljubljane v Pulo v petih urah

Udobno potovanje zagotavlja sodobna oprema vlaka. Letalski sedeži — klimatsko zračenje — toplozračno in toplovodno ogrevanje — bife — postrežba v vlaku s toplimi in hladnimi jedili in pijačami — stewardese — informacije — ozvočenje vlaka — spalni in konferenčni oddelki!

Oglejte si vozne rede:

EMONA EKSPRES

Iz Ljubljane	5.30	iz Beograda	15.24
Zidani most	6.20	Zagreb	19.24
Zagreb	7.16	Zidani most	20.28
Beograd	11.26	Ljubljana	21.20

ARENA EKSPRES

	4.08	Pula	21.41
4.36	4.37	Kanfanar	21.12
4.58	4.59	Pazin	20.51
5.31	5.32	Buzet	20.12
6.08	6.09	Divača	19.36
6.41	6.42	Postojna	19.00
7.33	7.38	Ljubljana	18.03
8.28	8.30	Zidani most	17.11
9.25		Zagreb	16.13

Rezervacija sedežev obvezna!

Potniki, poslovni interesenti! Izkoristite ugodnosti hitrega in udobnega potovanja z našimi najhitrejšimi dizelmotornimi vlaki EMONA EKSPRES — ARENA EKSPRES.

Vse informacije:

ZZTP — TURISTIČNO TRANSPORTNI BIRO

Ljubljana, Titova 32, tel. 311-851

Maribor in Celje na železniški postaji

Postojna, Tržaška cesta 4, tel. 21-344

Pula, Ulica Mate Balota 4

Potrebne so sistemske spremembe

Slovenski sindikati so za korenite spremembe v delitvi družbenega proizvoda in v metodah financiranja gospodarstva v korist delovnih organizacij

V Domu sindikatov v Ljubljani je bila v petek, 24. aprila, plenarna seja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, katere osrednja točka je bila razprava o smernicah za izdelavo družbenega plana razvoja Jugoslavije v letih 1971—75.

Ta plenarna seja je bila v času, ko smo morali že zaključiti redakcijo naše prvotne številke in zato seveda ne moremo poročati o njenem poteku in zaključkih. Verjetno pa ne bomo prav nič pogrešili, če v zvezi s to sejo poudarimo oziroma ponovimo nekatera stališča slovenskih sindikatov do temeljnih vprašanj razvojnega plana Jugoslavije v letih 1971 do 1975, ki so se že oblikovala v dosedanjih razpravah o tem vprašanju.

RAZŠIRJENA REPRODUKCIJA

Naj takoj povemo, da slovenski sindikati menijo, da v prihodnjih petih letih ne bi kazalo reproducirati sedanjih pogojev gospodarjenja, temveč zagotoviti nekatere spremembe v gospodarskem in političnem sistemu, ne nazadnje pa tudi v materialnih odnosih. Temeljna naloga plana naj bi bila, da dosežemo korenite spremembe v delitvi družbenega proizvoda in v metodah financiranja gospodarstva v korist delovnih organizacij, ki morajo postati glavni nosilec razširjene reprodukcije. Vlogo države na tem področju je treba odločno zmanjšati, federacijo pa bistveno razbremeniti sedanjih pristojnosti na področju razširjene reprodukcije.

Ne bo odveč, če s tem v zvezi spomnimo na to, da v sedanjih pogojih gospodarjenja financiramo prek 60% vseh investicij v osnovna in v obratna sredstva na podlagi bančnih kreditov in da odplačilo teh kreditov zajema več kot 50% sredstev delovnih organizacij. Zato sindikati zahtevajo, da se največji del sedanjih kratkoročnih kreditov, ki jih banke obnavljajo gospodarskim organizacijam, preoblikuje v lastna sredstva gospodarstva. Sindikati tudi menijo, da so potrebni odločni ukrepi za odpravo stalnega deficita pri financiranju razširjene reprodukcije, ki je gotovo eden najpomembnejših vzrokov za visoko stopnjo inflacije.

FEDERACIJA IN NJENE PRISTOJNOSTI

Kot že rečeno, federacijo bi bilo potrebno razbremeniti nekaterih funkcij, kar bi omogočilo tudi relativno zmanjšanje njenega proračuna, katerega bi bilo sicer potrebno vezati za

poprej sprejeti program dejavnosti, ki se bodo še financirale v federaciji.

Glede izvenproračunske bilance federacije pa so slovenski sindikati odločno proti temu, da bi v to že sedaj močno deficitno bilanco, vnašali nove obveznosti, ki bi gospodarstvo dodatno obremenjevale. Prav tako so sindikati odločno proti temu, da federacija pokriva prekoračitve obveznosti izven že dogovorjenih meja, te prekoračitve naj bi šle v breme republik ali pa sredstev investitorjev.

Po izpolnitvi obveznosti iz doslej sprejetih sklepov je treba izvenproračunsko bilanco federacije odpraviti; inozemske dolgove bi vnesli v proračun. Investicije naj bi se ertale iz obveznosti federacije, sklad za neraz-

KAKO POSPEŠITI RAZVOJ MANJ RAZVITIH PODROČIJ?

Sindikati podpirajo pospešen razvoj manj razvitih področij Jugoslavije in v tem okviru tudi nadaljnji obstoj sklada za razvoj teh območij. Spremeniti pa bi se moralo financiranje tega sklada in način njegovega delovanja; današnji način zbiranja sredstev naj bi se spremenil v obveze kreditni odnos med gospodarstvom in tem skladom, ki bi moral poslovti kot poslovni sklad. Ohraniti bi moral neposreden odnos med skladom in republikami, sredstva pa bi se dodeljevala po republikah v skladu s celotno ugotovljeno stopnjo nerazvitosti posamezne republike oziroma avtonomne pokrajine. Federacija ne more zagotoviti določene stop-

vita področja in sklad za kreditiranje izvoza opreme pa naj bi postala samostojni finančni ustanovi z lastnimi dohodki in sistemom upravljanja.

EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Kako doseči tiste cilje, ki jih želimo uresničiti v ekonomski menjavi s tujino? Po mnenju sindikatov je ravnovesje v plačilni bilanci najbolj smotno doseči s povečevanjem izvoza, ne pa z omejevanjem uvoza. Izvoz moramo učinkovitejše spodbujati, predvsem z devizno stimulacijo prek deviznih računov in retencijske kvote. Postopno moramo doseči konvertibilnost dinarja, glede kreditiranja in zavarovanja nekaterih izvoznih poslov pa se sindikati zavzemajo za postopno ukinitve sedanjega državnega sklada za financiranje izvoza in za njegovo spremembo v sklad zainteresiranih podjetij in bank. Republikam pa bi morali omogočiti, da v dogovoru z gospodarskimi organizacijami svojega področja lahko zagotovijo svojo udeležbo pri kreditiranju izvoza teh delovnih organizacij.

nje rasti manj razvitih območij, pač pa mora ustvariti možnosti za njihov hitrejši razvoj.

S KAKŠNO STOPNJO RASTI RAČUNATI

Sindikati menijo, da mora biti temeljno izhodišče pri predvidevanju stopnje rasti predvsem optimalno koriščenje zmogljivosti, ki so nam na voljo — in da relativno visoko stopnjo rasti lahko dosežemo samo, če bomo zagotovili optimalni razvoj vsakega območja naše države.

Kot realno rast družbenega proizvoda v prihodnjem petletnem obdobju slovenski sindikati smatrajo stopnjo 6—8%. Vendar pa splošna potrošnja ne bi smela biti planirana na zgornji predvideni stopnji rasti (8%), marveč na spodnji, to je na stopnji 6%. Slovenski sindikati menijo, da bi tak obseg planirane potrošnje ugodno vplival na stabilnost trga in cen in preprečil, da vnaprej porabimo nestvarjeni dohodek, omogočil pa bi tudi formiranje tako zelo potrebnih rezerv.

M. P.

Ob zaključku redakcije

LJUBLJANA

V sredo se je na plenarni seji sestel republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez. Potem ko so potrdili predlog za sklepanje samoupravnih dogovorov v cestnih podjetjih — o tem zdaj začne javna razprava po kolektivih — in izvolili delegate za II. konferenco slovenskih sindikatov, so v glavni točki dnevnega reda spregovorili o osnutku programa političnih ciljev in nalog slovenskih sindikatov. Pri tem so se najdlje zadržali ob razpravi o vlogi sindikatov pri politiki določanja cen; zlasti še cen osnovnih življenjskih potrebščin in s tem povezanega razpoloženja med sindikalnim članstvom. Poudarili so, da bi v zvezi s temi zadevami sindikati morali odločneje postaviti in tudi zagovarjati svoja stališča, kajti samo priporočila očitno ne bi zalegla. —mG

LJUBLJANA

V četrtek se je sestel RO sindikata gradbenih delavcev na plenarni seji in po daljši razpravi oblikoval svoja stališča o osnutku političnih ciljev in nalog slovenskih sindikatov ter osnovah za družbeni dogovor o prevzemanju gradbenih del in razporejanju gradbenih delavcev na delo v tujino.

Slovenski gradbinci so v minulih dneh organizirali razprave o osnutku političnih ciljev in nalog slovenskih sindikatov na konferencah področnih aktivov, ki so se jih udeležili mimo nekaterih občinskih in republiških sindikalnih delavcev domala vsi predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij. Zato so člani plenuma svojo razpravo oprli predvsem na stališča in predloge, ki so jih oblikovali sindikalni delavci na posameznih področnih konferencah.

Udeleženci področnih konferenc so izrazili polno podporo ciljem in nalogam slovenskih sindikatov in namenili posebno pozornost tistim načelom v gradivu, ki se hkrati ujemajo z načeli v samoupravnih dogovorih gradbenic. To so predvsem vprašanja najnižjih osebnih dohodkov, minimalnih sredstev za naložbe v razširjeno reprodukcijo, sredstev za rekreacijo in še nekatera druga vprašanja.

Vse večji obseg gradbenih del v inozemstvu, so dejali na plenumu v razpravi o drugem vprašanju, ki so ga obravnavali, narekuje potrebo po družbenem dogovoru, ki bi obvezal vse družbene dejavnike, da uredijo medsebojne odnose med delovnimi organizacijami, gospodarsko zbornico in drugimi pa tudi odnose znotraj delovnih organizacij oziroma njihovih delovnih enot, ki prevzemajo in izvajajo gradbena dela v tujini. V.

Ko je minuli teden predsedstvo RS ZSS izrazilo soglasje z osnovnimi načeli osnutkov zakonov o zdravstvenem zavarovanju in o zdravstvu, je bil to že precej umirjen zaključek dolgih javnih razprav o izpopolnjenem sistemu zdravstvenega zavarovanja, v katerih so od vsega začetka zelo intenzivno sodelovali tudi predstavniki naše organizacije. Lahko pričakujemo, da bo približno čez poldrugi mesec naša republiška skupščina že sprejela omenjena zakona, s katerimi pa se bomo morali dogovoriti o funkcioniranju novega sistema zdravstvenega zavarovanja. In seveda — dogovoriti se bomo morali tudi o materializiranju določb obeh zakonov, kar bo nemara tudi najtežji del naloge, ki je še pred nami in ki mora biti opravljena do konca letošnjega leta. V prihodnjem letu bo področje zdravstvenega zavarovanja in zdravstva urejeno že po novem — če bomo seveda do tedaj opravili vse tisto, kar moramo storiti. Z zakonom bo namreč področje zdravstvenega zavarovanja urejeno samo v najvažnejših obrisih, vse drugo pa bo prepuščeno odločitvam samouprave zavarovancev. In če s prvim januarjem prihodnjega leta ne bomo imeli ustrezno urejenih statutih zdravstvenih skupnosti, potem praktično tudi ne bomo imeli sistema zdravstvenega zavarovanja...

Ta, zadnja možnost sicer ni čisto izključena, je pa kaj malo verjetna, saj samoupravna zakonodaja s tega področja ne bo samo stvar samouprave zavarovancev, temveč tudi stvar družbeno političnih organizacij, med katerimi ne nazadnje tudi stvar sindikatov. Naša organizacija pa se je od nekdaj zavzemala za to, da se področje zdravstvenega zavarovanja in zdravstva uredi tako, da bo vključeno v celotni sistem naše družbene reprodukcije, da bodo zavarovanci in družini izvajalci zdravstvenega varstva in zavarovanja lahko neposredno odločali o vseh bistvenih vprašanjih s teh področij. Prav zato bodo sindikati v naslednjem obdobju tudi storili vse, kar je v njihovi moči, da bi statuti in drugi samoupravni akti skupnosti zdravstvenega zavarovanja in delovnih organizacij s področja zdravstva čim uspešneje uredili pravice in dolžnosti s področja zakonov o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvu.

Pri tem bo naša organizacija vztrajala predvsem pri tem, da novi sistem zdravstvenega zavarovanja ne sme pomeniti zmanjšanja pravice iz naslova zdravstvenega varstva delavcev in njihovih družinskih članov. Sindikati bodo odločno zahtevali tudi to, da bodo pravice iz zdravstvenega zavarovanja urejene enotno v vsej naši republici. Slovenija je tako majhna, da razlik v teh pravicah ne

sme biti, materialna moč naše družbene skupnosti pa je hkrati tolikšna, da ni nobenih vzrokov za zmanjševanje pravic iz zdravstvenega varstva. Skupnosti zdravstvenega zavarovanja bodo morale biti urejene pač tako, da bo materialno zagotovljena samoupravna solidarnost delavcev-zavarovancev; če pa bo določena skupnost prešibka, da bi to lahko zagotovila, potem se bo pač morala dru-

ŽELJE IN MOŽNOSTI

O izpopolnjevanju sistema zdravstvenega zavarovanja in zdravstva

žiti z močnejšo skupnostjo ali pa se bo morala priključiti k širšemu solidarnostnemu območju.

Sindikati bodo med drugim na tem insistirali tudi zato, ker se zavedajo dejstva, da mnogi zavarovanci želijo, da se čim večji del njihovih pravic zagotovi z zakonom, ne pa s samoupravnimi akti njihovih skupnosti. Vse predobro se namreč spominjajo, kako so poreformske težave vplivale na zmanjševanje njihovih pravic, in od tod tudi njihova želja, da se temu izognejo s podrobno zakonsko opredeljitvijo posameznih pravic. Res je, da ne moremo dopuščati različnosti pravic zavarovancev samo zato, ker nekatere skupnosti nimajo dovolj materialnih sredstev; tu je nujna enakost in za to enakost se bodo — kot že rečeno — borili tudi sindikati.

Nova zakonska ureditev področja zdravstvenega zavarovanja in zdravstva vnaša na ta področja nov institut — institut samo-

upravnega in družbenega dogovarjanja. Programiranje zdravstvenega varstva so do sedaj urejale družbenopolitične skupnosti, po novem pa naj bi pri tem sodelovali tudi organizirani zavarovanci in zdravstveni delavci. Zagotoviti moramo, da bodo zavarovanci imeli občutek, da so bili res aktivno prisotni, ko se je odločalo o teh programih. V sindikatih menimo, da bi bilo prav, da se te stvari urejujejo s samoupravnim in z družbenim dogovarjanjem in da bi družbena skupnost lahko na tem področju intervenirala šele takrat, kadar se ti dogovori ne bi spoštovali oziroma uresničevali. Da bi to dosegli, bi vprašanje družbenega dogovarjanja po mnenju sindikatov moralo biti z zakonom precizneje urejeno, kot je sedaj; zakon bi moral točno opredeliti partnerje tega dogovarjanja, predmet dogovorov in seveda tudi sankcije za njihovo nespoštovanje. Ker na področju zdravstva ne delujejo zakoni trga, bi morale biti po mnenju sindikatov predmet dogovorov tudi cene v zdravstvu, saj bi se tudi s tem približali rešitvi problemov, ki izvirajo iz neskladja med različnimi željami in realnimi možnostmi naše družbe. Ali bo zakonodajalec upošteval to mnenje sindikatov, za sedaj seveda lahko samo ugibamo, prepričani, pa smo lahko že sedaj, da bodo mnoga vprašanja urejevana z dolgotrajnimi pogajanjmi in dogovarjanji, v katerih bodo morala biti upoštevana trda realna dejstva.

Na to trdo realnost — na obseg materialnih sredstev za uveljavljanje izpopolnjenega sistema zdravstvenega zavarovanja — kaže opozoriti že sedaj, ko se pojavljajo iluzije pri kmečkem prebivalstvu, ki pričakuje bistveno povečanje svojih pravic, in pri zdravstvenih zavodih, ki od delimitiranja stopnje prispevka pričakujejo radikalne izboljšave v položaju zdravstvenih delavcev in zdravstvenih organizacij. Do nekaterih sprememb oziroma izboljšav bo gotovo res prišlo, prav gotovo pa ne bodo radikalne. Pričakujemo namreč lahko, da bomo prihodnje leto imeli težave pri pokrivanju obveznosti glede zdravstva, pokojnin itd.; rezerve, ki jih imamo letos na tem področju še iz lanskega leta, bodo do pričetka prihodnjega leta precej skopnele, gospodarstvo pa se bo gotovo uprlo povečevanju stopnje prispevka za te namene. Ne kaže se torej predajati iluzijam, ki imajo malo izgledov za uresničenje; resnično pa nam je potreben zdrav političen realizem, ki upošteva dejanske materialne možnosti naše skupnosti.

MILAN POGACNIK

V četrtek popoldne je bila v mali dvorani Ljudske skupščine v Ljubljani osrednja republiška proslava ob 100-letnici Leninevega rojstva. Uglednim političnim in kulturnim delavcem Slovenije je o življenju, delu in idejah Vladimiru Iliču Uljanovu — Lenina govoril akademik Boris Zihel. Proslavo je pripravil republiški odbor za proslavo in Centralni komite Zveze komunistov Slovenije

ŠE JE ČAS, DA SE ODLOČITE!

Za sodobno gradnjo sodobno stavbeno pohištvo

katerega proizvaja podjetje »MIZAR« iz Volčje drage pri Novi Gorici.

Za nakup stavbenega pohištva pa vam podjetje odobrava tudi kredit. ● Kvaliteta in funkcionalnost zagantirana. ● Obiščite nas in zadovoljni boste.

RAZŠIRJEN PLENUM REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SLOVENIJE:

PO LESTVICI NAVZGOR

LJUBLJANA, 21. APRILA: danes se je sestal na razširjen plenar sejo republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije. Seje so se med drugimi udeležili tudi vsi predsedniki občinskih odborov tega sindikata ter predstavniki nekaterih delovnih organizacij. V prvi točki dnevnega reda je plenar obravnaval problematiko racionalizatorske in novatorske dejavnosti pri nas, pri čemer je članje z osnovnimi dejstvi in vidiki urejanja problemov seznanil predsednik društva izumiteljev Slovenije Jože Jan.

V nadaljevanju seje so člani razpravljali o političnih ciljih in nalogah slovenskih sindikatov. Plenum se je zedinil v oceni, da pomeni v javno razpravo predloženi dokument pomemben napredek glede vsebine in metod delovanja sindikatov ter ga je zato po obširni razpravi tudi verificiral. Plenum je imenoval štiričlansko komisijo, ki bo pripravila zaključke razprave. Zbrala pripombe na dokument, ki jih bodo v prihodnjih dnevih izoblikovali v razpravah na občinskih odborih. Ta stališča bo republiški odbor posredoval prvi konferenci Zveze sindikatov Slovenije, ki bo predvidoma v drugi polovici maja letos.

Člani plenuma so slednjič potrdili sklepe občinskih vodstev, da bi kooptirali v republiško vodstvo sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije: inž. Andreja Arha iz GG Blen, Mileno Durjavo iz podjetja TOKO, Domžale, Evgenjo Valjavca iz kranjskega Tekstilindusa in Antona Stermeckega iz mariborskega podjetja Primat.

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je na osnovi obiskov v nekaterih podjetjih, sprejetih sklepov plenarne seje občinskega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva v Mariboru ter objavljenega študijskega gradiva in drugih informacij prišel do zaključka, da je racionalizatorska in novatorska dejavnost pri nas na sila nizki ravni. Od tod tudi odločitev, da naj zadevo obravnava plenar republiškega odbora in da se sindikat kot eden najbolj vplivnih družbeno političnih dejavnikov zavzame za hitrejši razvoj tega področja družbenega življenja in ustvarjanja.

Ugotovitve plenarne seje sindikata republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije pa so se ve le potrdile že ugotovljena dejstva: medtem ko se v svetu čedalje hitreje vrti kolesje tehnične napredka, ko postaja transfer znanja odločilnejši od prelivanja in nalaganja kapitala, pa se pri nas inovacijska dejavnost sila počasi razvija, kar med drugim dokazuje tudi podatek, da se po šte-

vilu prijavljenih izboljšav in izumov na število prebivalcev uvrščamo se le na predzadnje mesto evropske lestvice.

Tako se kajpak nelzebežno veča razkorak med nami in razvitejšim svetom. Toda to je le posledica! In vzroki? Obširna razprava na plenarnem zasedanju republiškega odbora je razkrila pisano paleto. Če na kratko povzamemo razpravo, gre za naslednje ugotovitve: slaba organizacija racionalizatorske in novatorske dejavnosti, podcenjevanje ekonomskega pomena tehnične inovacije, neustrezno stimuliranje racionalizatorjev in novatorjev, nerazvit interes delovnih organizacij, da bi pomagale novatorjem in racionalizatorjem pri njihovem delu. Govorili pa bi lahko tudi o najboljših vulgariziranih zadevah, kot denimo o zavisti, o odporu do vsega, kar lahko pomeni spremembo, napredek, lahko bi govorili o podcenjevanju in kdo ve o čem vsem še.

Toda naj že obračamo zadeve tako ali drugače, vedno znova se vračamo k osnovnemu spoznanju:

gre za sistemsko napako, gre za to, da je ostalo področje tehnične inovacije izven samoupravnega sistema in s tem stvar posameznika, njegove dobre volje in prizadevnosti!

Tistih nekaj izkušenj pa, ki jih imamo, priča, da lahko racionalizatorsko in novatorsko delo obrodi pomembne sadove, če ga seveda pravilno gojimo, spodbujamo, organiziramo in če ga, kajpak, zaobsežemo v samopravnih odnosih. Izkušnje, ki so jih na tem področju dosegli denimo v Jeseniški Zvezarni, v mariborskih podjetjih Elektrokovina, Metalna, Mariborska Hvarna, v TAM, v Tovarni železniških vozil »Boris Kidrič« in drugod, pa resnično vzpodbujajo k temu, da bi se lotili naloge.

Zato so se tudi člani plenuma Republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije odločili približno takole izoblikovati svoje sklepe:

● Nujno je, da v vseh delovnih organizacijah zagotovimo čimprejše in obvezno sprejemanje ustreznih pravilnikov o stimuliranju racionalizatorjev in novatorjev. Pravilniki naj bi zajemali predpise o notranji organizaciji dejavnosti racionalizatorstva in novatorstva, način stimuliranja, zaščito avtorskih pravic, razpisovanje nalog za reševanje različnih problemov, pomoč pri realizaciji predlogov izboljšav, zagotovitev sprotnega spremljanja tehničnih in drugih dosežkov pri nas in v svetu, preprečevanje večirnega dela na istih problemih, izobraževanje kadrov za način spremljanja in izkoriščanja tehničnih in drugih dosežkov. Skrajni rok za izdelavo in sprejem teh pravilnikov je 1. XII. 1970. leta.

● V samoupravnih aktnih delovnih organizacijah je potrebno predvideti tudi obvezno ustanovitev posebnih komisij pri delavških svetih, ki bodo pospeševale aktivnost na področju racionalizatorske in novatorske dejavnosti.

● Racionalizatorska dejavnost naj ne bo omejena samo na tehnično področje. Sem sodi tudi izpopolnjevanje organizacije poslovanja, administrativnih in drugih dejavnosti; le tako bomo zagotovili vsestranski in stalni napredek v vsaki delovni organizaciji.

● Sindikat bo skupaj z društvom izumiteljev proučil nekatere pravilnike in pripravil izdajo vzorčnega pravilnika o racionalizatorstvu in novatorstvu, skupaj z drugimi zainteresiranimi dejavniki pa bo proučil tudi vpliv zdajšnje zakonodaje na to področje družbenega življenja in ustvarjanja ter predlagal ustrezne spremembe.

S. B.

Vsem občanom občine Tržič in vsem delovnim ljudem Jugoslavije čestita za praznik dela

OBCINSKI SINDIKALNI SVET Tržič

PRODAJA POLKNA VRATA OKNA

ribnica NA KREDIT

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE: Od 15. maja 1968 do 22. julija 1968. leta sem bil zaposlen kot skladiščnik v gostinskem podjetju. Dne 22. julija 1968. leta sem se pri delu poškodoval na levem kolenu in so me nato operirali na ortopedski kliniki. Po operaciji ne morem več opravljati dela skladiščnika, zato mi je zdravniška komisija določila 4-urno delo v recepciji hotela. Pozneje pa me je podjetje premestilo na delovno mesto vratarja. Zanima me, od koga naj zahtevam razliko v plači, kajti na novem delovnem mestu prejmem le 800 N-din dohodka mesečno, medtem ko sem pred nezgodo zaslužil 1100 N-din mesečno. — S. V., KOČEVJE

● ODGOVOR: Pravico do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka pridobi le delovni invalid II. ali III. kategorije invalidnosti, ki se zaposli na drugem ustreznem delovnem mestu v skladu z izvidom in mnenjem invalidske komisije. Zato vam svetujemo, da predlagate pristojnemu zdravniku, ki vas je vodil v staležu bolnikov, ali zdravniški komisiji, naj vas napoti na pregled pred invalidsko komisijo, ki bo ugotovila kategorijo invalidnosti in vam določila drugo ustrezno delo. Zahtevo, da vas pregleda invalidska komisija, lahko tudi sami vložite pri komunalnem zavodu za socialno zavarovanje (1. odstavek 190. člena temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju). Sele na podlagi mnenja invalidske komisije vam bo zavod s pismeno odločbo priznal ustrezne pravice iz invalidskega zavarovanja, med temi tudi pravico do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka. M. VEHOVEC

● VPRAŠANJE:

V letu 1955 sem se med šolskimi počitnicami zaposlil v tovarni kot 13-letni deček. Na delu v tovarni sem se poškodoval in mi je zmečkalo desno roko, tako da sem ostal brez prstov. V letu 1955 sem zaradi te poškodbe prejel 65.000 S din odškodnino, mesečno pa še sedaj prejmem 6800 S din. Zanima me, ali sem po tolikih letih upravičen, da zahtevam od tovarne povračilo za poškodbo.

● ODGOVOR:

Če ste se poškodovali pri delu po krivdi podjetja, kar posredno sledi iz dejstva, da prejmete za to nesrečo tudi odškodnino, ste upravičeni do povračila vse škode, ki vam je s to nesrečo nastala. Rok za njeno uveljavitev pa je 3 leta od dneva, ko ste izvedeli za škodo, zato lahko zahtevate sedaj le odškodnino za škodo, ki ste jo utrpeli v zadnjih treh letih. To škodo lahko predstavljajo bolečine, če jih še imate, zmanjšani osebni dohodek zavoljo manjše delovne sposobnosti ter trajna okvara zdravja. A. POLJANŠEK

KUPON za pravno posvetovalnico DE

REZERVIRANI STOLPEC

BRURO TUTTA

tajnik občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica

● Na kakšen odmev je v vaši občini naleto stališče Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije glede povišanja cen nekaterim osnovnim življenjskim proizvodom?

Stališča republiškega sveta ZSS, s katerimi sindikat nasprotuje vsakršnemu povečanju cen osnovnim življenjskim proizvodom, smo obravnavali na eni izmed zadnjih sej našega predsedstva. Tedaj smo sprejeli dva osnovna zaključka: prvič, da cene osnovnim življenjskim proizvodom kot denimo kruhu, mleku, masti, olju, mesu ne smejo naraščati, in drugič, da na našem območju cene omenjenim proizvodom, če se že morajo povišati, ne bi smele naraščati hitreje kot drugje po Sloveniji. Znano je namreč, da so življenjski stroški na našem območju že zdaj nekoliko višji kot drugje v naši republici. Temu je morda vzrok to, da so naše trgovine zaradi velikega števila potrošnikov, ki prihajajo iz sosednje Italije, založene s kvalitetnejšimi izdelki. Vem pa, da je tudi občinska skupščina v Novi Gorici zainteresirana, da cene proizvodov, kot so meso, olje in drugim, ne bi naraščale, ker se prav lahko zgodi, da ne bi bili več interesantni za potrošnika onstran meje. Vsi skupaj se zavedamo, da je prodaja mesa ali katerekoli drugega prehranbenega proizvoda tujim turistom v naših trgovinah najrentabilnejša oblika izvoza. Zato sta tudi obe naši podjetji, »Grosist« in Kmetijska zadruga, le neznatno povišali cene mesu.

... v jugoslovanskih sindikatih

SINDIKAT IŠČE REŠITEV

Bosna in Hercegovina

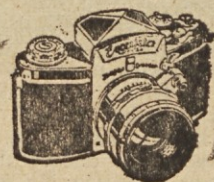
V sindikatih Bosne in Hercegovine so resno zaskrbljeni spričo omejenih možnosti oddiha delavcev in njihovih družin. Ena izmed anket, ki so jo pred nedavnim izvedli v petindvajsetih občinah, je razkrila, da se razmere iz leta v leto slabšajo, o čemer najbolj zgovorno pričča dejstvo, da so v delovnih organizacijah v zadnjem obdobju zmanjšali sredstva za oddih in rekreacijo svojih delavcev. O realnih možnostih za organiziranje oddiha delavcev pa govore tudi naslednji podatki: na več kot pol milijona zaposlenih in na več kot 4500 delovnih organizacij v Bosni in Hercegovini pride 10.131 počitniških domov s skupno kapaciteto 4344 postelj. Lahko pa bi računali tudi takole: vsako od teh postelj naj bi si delilo 115 delavcev in vsakega od počitniških domov po 34 delovnih organizacij.

Tudi članstvo je čedalje glasnejše v svoji zahtevi, da bi se morala organizacija odločneje zavzeti za oddih in rekreacijo delavcev. Kar pa zadeva sredstva, ki naj bi zagotovila organiziran oddih in rekreacijo zaposlenih, so mnenja in predlogi kaj različni. V nekaterih občinskih sindikalnih svetih — v Mostarju, v Banjaluki, v Prijedoru, v Konjucu in drugod menijo, da sredstva iz skladov skupne porabe, obogatena s sredstvi iz 1,5 odstotka od bruto osebnega dohodka pomenita najbolj stabilen in obenem najbolj zanesljiv vir financiranja oddiha in rekreacije. K temu se pristavljajo, da tako formirana sredstva za oddih in rekreacijo ne bi smela biti obdavčena. Sindikati v Bosanskem Brodu pa predlagajo, naj bi že zakon zavezal delovne organizacije, da izločijo najmanj 2% od bruto osebnih dohodkov za financiranje oddiha in rekreacije, pri čemer bi morala biti poraba strogo namenska. Ta zakonska prisila je po njihovem mnenju potrebna zlasti zato, ker v delovnih organizacijah še ne čutijo nujne in ekonomske utemeljenosti rekreacije svojih delavcev.

V mestnem sindikalnem svetu v Sarajevu pa se ogrevajo za načelo solidarnosti: k temu jih je napolnilo dejstvo, da so v nekaterih organizacijah lahko izplačevali zelo visoke regrese, medtem ko drugod niso mogli nameriti niti dinarja v te namene. Zato MSS Sarajevo predlaga, da bi pri mestnem sindikalnem svetu formalni sklad za financiranje oddiha in rekreacije, vanj pa naj bi poleg sredstev iz sindikalne članarine prispevala tudi podjetja, komunalni zavod za socialno zavarovanje, mestna skupščina in še nekateri drugi dejavniki. S temi sredstvi naj bi zgradili posebne rekreacijske centre.

GHETALDUS Ljubljana Wolfova 3

KVALITETNO IN V NAJKRAJŠEM ČASU

Izdelujemo očala tudi brez receptov ter opravljamo vsa popravila

PRODAJAMO:

● zaščitna očala ● sončna očala ● foto-aparate ● fotomaterial

Poslovalnice v Kranju, Trbovljah in Kopru

Delovne skupnosti se navadno odločajo za sistemizacijo delovnih mest v želji, da bi »popravile« osebne dohodke, ne pa v namenom, da bi uveljavile red v sistemu strokovnega napredovanja zaposlenih, kaj šele načela moderne kadrovske politike. To prakso so na zadnji seji sekretariata CK ZKS, kjer je tekle beseda o kadrovskih vprašanjih v naši družbi, ostro obsodili, hkrati pa soglašali z vsemi osnovnimi ugotovitvami republiškega sekretariata za delo, ki v posebni analizi utemeljuje nujnost sistemiziranja delovnih mest za nemoteno in organizirano opravljanje različnih proizvodnih in družbenih del.

Sistemizacija namreč prikazuje — neodvisno od trenutne zasedbe — za vsako delovno mesto oziroma delo najmanj dva bistvena elementa. To sta opis del in opravil, ki so vsebinsko zaokrožena celota (vsebina delovnega mesta), ter opis znanja, strokovnosti, delovnih sposobnosti, kakršne so potrebne delavcem, ki naj opravljajo ta dela in opravila. Sistemizacija prikazuje torej podatke, ki so odločilnega pomena za izbiro ljudi, za kadrovske programiranje, za organizacijo in usmerjanje strokovnega izpopolnjevanja, za takšno razporejanje delavcev, kakršno je v interesu uspešnega dela in hkrati v interesu delavca, da lahko uveljavi in sprosti svoje strokovne in delovne sposobnosti.

Cepprav temeljni zakon o delovnih razmerjih sistemizacijo neposredno povezuje z organizacijo dela in delovnim procesom in jo upošteva kot specifičen organizacijski akt, je mogoče v praksi slišati različna mnenja o mestu in vlogi sistemizacije. Najpogosteje se lotijo njene izdelave zato, da bi si ustvarili podlago za uredeitev osebnih dohodkov. Takšno pojmovanje je

Zakaj sistemizacija delovnih mest

posledica nekdanjih tarifnih pravilnikov, katerih bistveni del je bil sistematičen prikaz delovnih mest zaradi določitve tarifnih postavk. Da marsikje še vedno vladajo podobna pojmovanja, kažejo nekatere značilne določbe v pravilnikih delovnih organizacij. Ponekod so proglasili akt o sistemizaciji za sestavni del pravilnika o delovnih razmerjih, najpogosteje pa ga še vedno štejejo za prilogo k pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Te »priloge« so večkrat res izdelane tako, da so prilagojene sistemu delitve in so zaradi tega tudi nekoliko enostranske.

Sistemizacija delovnim organizacijam pa nedvomno ni potrebna samo zaradi sistema delitve osebnih dohodkov in tudi ne zaradi urejanja nekaterih vprašanj s področja delovnih razmerij; potrebna jim je zaradi optimalne organiziranosti in delitve dela. Zato »akt o sistemizaciji« ni niti splošni akt s področja delovnih razmerij niti s področja delitve osebnih dohodkov, marveč je zaradi svoje vsebine in namembnosti samostojen akt in ne bi mogel biti priloga kateregakoli drugega pravilnika. Biti mora akt v delitvi dela po njegovih temeljnih enotah z vsemi elementi, pomembnimi za takšno delitev. Šele na tej podlagi postane nepogrešljiva objektivizirana podlaga za urejanje drugih, pretežno kadrovsko-političnih zadev.

Sistemizacija naj po mnenju strokovnjakov, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem, zlasti prikazuje, kakšna splošna in posebna znanja so potrebna za delo na posameznih delovnih mestih, kakšna in kolikšna je zahtevnost del in opravil, kakšna je odgovornost in kakšni so delovni pogoji. To pa so prav tisti elementi, po katerih je mogoče ovrednotiti posamezna dela in delovna mesta, jih razvrstiti, kategorizirati in tako priti do osnov in meril za ugotavljanje delovnega prispevka, za ugotavljanje osebnih dohodkov. Iz teh razlogov je sistemizacija nepogrešljiva pripomoček za oblikovanje sistema delitve osebnih dohodkov in je logično, da so v njej prikazana delovna mesta pozeta tudi v pravilniku o delitvi.

S podatki o splošni in posebni strokovni in poklicni izobrazbi, strokovni usposobljenosti, o posebnih znanjih za delo na posameznih delovnih mestih pa je sistemizacija podlaga za kadrovske programiranje, za iskanje in izbiro delavcev z objavami in razpisi, za razporejanje po delovnih in strokovnih sposobnostih delavcev, za stalno dopolnilno strokovno izpopolnjevanje delavcev in za prenehanje delovnega razmerja zaradi ukinitve delovnega mesta.

Izdelava sistemizacije potemtakem ni nikakršna formalnost, temveč zahtevno opravilo s pomembno vsebino; delovna organizacija potrebuje akt, ki postaja tudi s poslovnega vidika vedno bolj pomemben. Čim zahtevnejše postaja gospodarjenje, čim boljša je opremljenost dela, čim večje so zahteve po kakovosti izdelkov, storitev, uslug, po njihovi ekonomičnosti — tem večja mora biti organiziranost delovnega procesa in obvladovanja vseh njegovih elementov. Hkrati postaja vedno bolj očitno, da brez znanja, strokovne in delovne usposobljenosti tem zahtevam ni mogoče zadostiti: vloga človeka postaja vedno bolj zahtevna in vedno bolj odločilna. Zato postaja tudi vedno bolj očitna potreba, da gospodarske organizacije odpravijo razne pomanjkljivosti iz sedanje sistemizacije delovnih mest, ki so ponekod posledica zastarelih, a še ne obvladanih pojmovanj, druge pa izvirajo iz raznih formalističnih prilagajanj, kar sistemizaciji nedvomno zmanjšuje tako njeno uporabnost kakor tudi njeno objektivnost. V. B.

PRIMER NOVOGORIŠKEGA »MEBLA«:

Sveti podjetja

V novogoriški tovarni pohištva gredo v korak s časom tudi pri organizaciji samoupravljanja

Znano je, da so prav v »Meblu« v Novi Gorici še pred sprejetjem XV. ustavnega amandmaja samoupravljanje organizirali tako, da le-to ne bi zaostajalo za naglim in vsestranskim razvojem podjetja. Gospodarska in družbena reforma je terjala racionalnost na vseh področjih pa tudi v samoupravljanju. Zato so se v Meblu dogovorili za delitev dela tudi na tem področju. Še pred tem pa so ugotovili, da se delavski svet podjetja ukvarja z vsemi mogočimi in nemogočimi zadevami. Pristojnosti delavskega sveta so se širile iz dneva v dan. Seje so se množile in zahtevale veliko časa. Preobremenjeni dnevni redi delavskega sveta z nepomembnimi ali manj pomembnimi točkami so onemogočali učinkovito in preudarno

razreševanje zadev, ki so bile za podjetje odločilnega pomena. Zaradi tega, da bi razbremenili delavski svet, so takoj po sprejetju gospodarske reforme namesto dotedanjih komisij delavskega sveta, ki so le vnaprej obravnavale in pripravljale material za seje delavskega sveta, ustanovili in v statusu uzakonili svete podjetja kot specializirane organe samoupravljanja. Leti zdaj samostojno odločajo na prvi stopnji o vseh zadevah s področja, za katerega so ustanovljeni. Proti njihovim sklepom je možna pritožba na delavski svet podjetja. Tako imajo zdaj v »Meblu« 9 svetov, in sicer: svet za urejanje delovnih razmerij podjetja in delovnih enot, svet za družbeni standard, stanovanjska in socialna vprašanja, svet za delitve dohodka in osebnih

dohodkov, svet za urejanje normativov časa, svet za reklamacije, inventuro in prodajo nekurrantnega blaga, svet za racionalizacije in tehnične izboljšave, svet za kadrovska vprašanja in izobraževanje delavcev, svet za požarno varnost in varstvo pri delu in sodišče za kršitev delovnih dolžnosti. Takoj potem, ko je bil sprejet XV. ustavni amandma, so v novogoriški tovarni pohištva »Meblu« interne samoupravne akte, zlasti pa statut podjetja, prilagodili določilom amandmaja. V statut so vnesli vse novosti in s tem še bolj izpopolnili njihov samoupravni sistem. Predvsem so poudarili odgovornost vodilnih in strokovnih delavcev podjetja. Zavoljo tega so odpravili normalno reelekcijo vsake štiri leta in uvedli

vsakoletno oceno dela teh delavcev, ki jo bo opravil delavski svet. Prav tako so odpravili upravni odbor podjetja, ki že od ustanovitve svetov podjetja ni imel več svoje prvotne naloge, in ustanovili svet za splošne zadeve, ki ga sestavlja 9 članov delavskega sveta. Ta svet naj bi odločal o vseh pritožbah na sklepe ostalih svetov, kar bo tudi pripomoglo k razbremenitvi delavskega sveta in se bo le-ta še lažje posvetil pomembnejšim zadevam. Od pomembnih novosti naj omenimo še eno, in sicer to, da bo mandat članov delavskega sveta in članov svetov delovnih enot trajal štiri leta, s tem da bodo vsaki dve leti volili polovico novih članov. Mandatna doba članov svetov podjetja pa bo še naprej ostala dve leti. M. Z.

LJUBLJANSKI SINDIKATI O STANOVANJSKI PROBLEMATIKI V LJUBLJANI

MANJKA VEČ KOT 24.000 STANOVANJ

Ob poprečnih osebnih dohodkih 1320 N-dinarjev si ob današnjih cenah stanovanj, ki znašajo že 2000 do 3000 N-dinarjev za kvadratni meter stanovanjske površine, večina delavcev ne more privoščiti nakupa stanovanja

Člani ljubljanskega mestnega sindikalnega sveta so te dni na razširjeni seji obravnavali probleme stanovanjske politike v Ljubljani. Ocenili so tudi »Mo, del predlaganega sistema stanovanjskega gospodarstva«, ki ga je izdelal Gradbeni center Slovenije in o katerem smo tudi mi že obširno pisali. Zavoljo tega se v pričujočem sestavku malo dlje zadržimo pri tem, kako je s stanovanjsko gradnjo v Ljubljani, kakšne so možnosti, da bi v Ljubljani letno gradili več stanovanj in da bi do primernih stanovanj prišli tudi tisti, ki si glede na nizke družinske dohodke ne morejo tako hitro privoščiti te dobrine.

STANOVANJSKI PRIMANJKLJAJ

Po podatkih, ki so na voljo, trenutno v Ljubljani primanjkuje nad 24.000 stanovanj. K temu primanjkljaju je treba prštei še najmanj 13.000 stanovanj, ki so neprimerna za bivanje.

Število novih gospodinjstev v Ljubljani mnogo hitreje narašča od števila prebivalstva. To je posledica porok, razvez in osamosvojitve posameznih družinskih članov. Močan migracijski priliv v mesto ta problem samo še povečuje. Za ponazoritev naj navedemo, da je bilo od 1965. leta v Ljubljani letno blizu 3.000 porok in razvez, blizu toliko ljudi se je tudi priselilo. V tem času pa je bilo poprečno zgrajenih komaj 2.260 stanovanj letno, kar pomeni, da se je poleg obstoječega povečal stanovanjski primanjkljaj vsako leto še za dodatnih 400 do 600 stanovanj.

DINAMIKA VLAGANJ IN CENA STANOVANJSKE GRADNJE

V obdobju od 1960. leta pa do danes, ki so ga obravnavali člani ljubljanskega mestnega sindikalnega sveta, smo imeli dve različni politiki, dva različna sistema stanovanjskega gospodarstva. Do leta 1965. so obstajali skladi za stanovanjsko gradnjo pri družbeno političnih skupnostih, ki so kot glavni vir finansiranja odigrali zelo pomembno vlogo. To se kaže v obsegu sta-

novanjske gradnje, ki se je povečala od 780 na 2.400 stanovanj letno. Kasneje s stanovanjsko reformo nismo več uspeli doseči takega obsega stanovanj.

Ob zmanjšanem obsegu stanovanjske gradnje, kar je še povečalo stanovanjski primanjkljaj, so se zlasti v zadnjih dveh letih pojavile še visoke cene za kvadratni meter stanovanjske površine. Znano je namreč, da se cena kvadratnega metra stanovanjske površine v Ljubljani giblje že med 2.500 in 3.000 N-dinarji. To pa je za večino ljubljanskih delavcev, so ugotavljali člani mestnega sindikalnega sveta, nepremostljiva ovira, da bi prišli do ustreznega stanovanja. Kajti blizu 52.000 delavcev, ali več kot polovico vseh zaposlenih in Ljubljani prejema še zmeraj manjše osebne dohodke od od 1.320 N-dinarjev,

kot je lani znašalo poprečje. V svetu pa velja merilo, da je cena kvadratnega metra stanovanjske površine normalna, če se giblje blizu poprečne mesečne plače zaposlenih. Če sprejmemo to merilo, so menili člani mestnega sindikalnega sveta, potem so naše cene že zdaj daleč nad omenjeno normo, ker pri nas zadostuje komaj dvakratni mesečni dohodek za kvadratni meter stanovanja.

STALIŠČE SINDIKATA

Na osnovi omenjenih ugotovitev so člani ljubljanskega mestnega sindikalnega sveta izoblikovali zelo obširna stališča. V teh stališčih je med drugim rečeno:

Ljubljanski sindikati se zavzemajo za to, da se v bodoči stanovanjski sistem vnesejo takšni elementi, ki bodo upo-

števali nastale in še vedno nastajajoče socialne razlike in s tem omogočili zadovoljevanje stanovanjskih potreb vseh kategorij občanov. Izhajajoč iz sedanjih razmer, ki jih karakterizirajo slaba organizacija in neuskладjenost dela pri stanovanjski gradnji, hitro naraščanje cen stanovanj, precejšnja neporabljena sredstva za stanovanjsko gradnjo ob sočasnem pomanjkanju stanovanj na trgu, špekulacije z zemljišči in podobno, mestni sindikalni svet podpira in bo tudi v prihodnje podpiral vsa tista prizadevanja, ki bodo pomagala odstranjevati ovire za hitrejšo, masovnejšo in cenejšo stanovanjsko gradnjo. To bo tudi omogočilo odpravljanje sedanje stanovanjske primanjkljaja in razreševanje stanovanjskih problemov velikega števila delavcev. M. Z.

DOLENJSKI SINDIKATI O OSNUTKU ZAKONA O ZDRAVSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

Upoštevati tudi ekonomske zmogljivosti

Prejšnji teden je bilo v Trebnjem medobčinsko posvetovanje predsednikov občinskih sindikalnih svetov in predsednikov občinskih konferenc SZDL desetih dolenskih in posavskih občin o osnutkih zakonov o zdravstvu ter zdravstvenem zavarovanju in obsegu zdravstvenega varstva. Na splošno so ugotovili, da sta osnutka novih zakonov precej boljša od sedanjih zakonskih določil in prinašata novo kvaliteto v obravnavanju teh vprašanj, saj v načelu dajeta sistemsko rešitev teh področij in v glavnem upoštevata tudi vse pripombe in predloge, ki so bili dani v javni razpravi o delovnih načrtih teh zakonov. Kljub temu pa so ostala še nekatera odprta vprašanja, ki jih je treba pred sprejemom zakonov razčistiti. Gre predvsem za družbeno in samoupravno dogovarjanje glede programiranja zdravstvenega varstva, ki v osnutku zakona o zdravstvu ni dobilo ustreznega mesta. Pri tem so poudarili, da bi moral program izražati potrebo po zdravstvenem varstvu in da bi moral temeljiti na ekonomskih zmogljivostih posameznega območja.

Glede zakona o zdravstvu so poudarili, da so zdravstveni de-

lavci in medicinsko osebje že zdaj preveč obremenjeni z raznim administrativnim delom, osnutek novega zakona pa kaže, da bodo s temi opravili v prihodnje še bolj obremenjeni, namesto da bi jih razbremenili ter poenostavili in tudi pocenili administrativno delo zdravstvenih delavcev.

Prav tako so menili, da bi morali biti pri osnovah za financiranje zdravstvenega varstva zdravstveni domovi ob določanju cene za opravljanje storitev po zakonu dolžni upoštevati tudi družbene in samoupravne dogovore, ki temeljijo na programih zdravstvenega varstva na posameznih območjih.

Več konkretnih pripomb so imeli k posameznim členom osnutka zakona o zdravstvenem zavarovanju in obveznem obsegu zdravstvenega varstva. Med drugim osnutek zakona določa, da ima zavarovanec pravico do nadomestila osebnega dohodka šele po treh mesecih neprekinjene zavarovanja. Na posvetovanju pa so se zavzeli za to, da bi imel zavarovanec pravico do nadomestila že od prvega dne zaposlitve dalje. Hkrati so poudarili, da bi morali zaostri zahteve pri zdravniškem pregledu za vstop na delo, ker sedanja praksa kaže, da je zdravstvena služba pri tem pogosto premalo pozorna do ljudi, ki iščejo zaposlitev. Zato naj bi te preglede v prihodnje opravljal predvsem zdravnik-specialisti za medicino dela.

Pripombe so imeli tudi k 47. členu osnutka zakona, ki govori o osnovi za nadomestilo osebnega dohodka, vendar ne navaja valorizacije osnove, če je zavarovanec dalj časa odsoten zaradi bolezni. Udeleženci posvetovanja so predlagali, da bi zakon določal tudi postopek za valorizacijo osnove nadomestila osebnega dohodka, ne pa prepustil to vprašanje skupnostim socialnega zavarovanja.

Določila, ki govori o pogojih za ustanovitev skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev, druga in tretja točka, bi bilo bolje črtati, so menili na posvetovanju, ker v osnutku zakona niso nikjer prikazani finančni izračuni, kako je mogoče s 3-odstotno stopnjo prispevka za zdravstveno zavarovanje financirati obvezne oblike zdravstvenega varstva. Glede števila zavarovancev, kot pogoja za ustanovitev skupnosti socialnega zavarovanja je bilo že v začetnih razpravah sprejeto stališče, da to ne bi smelo biti merilo za ustanovitev skupnosti. Prevladalo je mnenje, da je določilo prve točke tega člena, ki postavlja pogoj za ustanovitev skupnosti dohodek, s katerim

je mogoče pokriti pravice zavarovancev, edino objektivno merilo za ustanovitev skupnosti.

Pri 105. členu so menili, da zakon preveč nadrobno razčlenjuje naloge zveze skupnosti socialnega zavarovanja, zato naj bi to prepustili članicam skupnosti, ki naj bi se o pristojnostih in nalogah, ki jih bo skupnost opravljala, dogovarjale same na osnovi samoupravnega dogovora.

Delovanje strokovnih služb za izvajanje zdravstvenega zavarovanja določa 113. člen. Te službe so sedaj enotne in delajo za vse panoge socialnega zavarovanja, medtem ko naj bi po novem sistemu vsaka skupnost ustanovila svojo strokovno službo. Udeleženci posvetovanja so menili, da ni mogoče hkrati preiti na reorganizacijo skupnosti in služb, zato so predlagali, da bi sedanja organizacija službe delovala v taki obliki, kot sedaj, sicer po pooblastilu posameznih skupnosti, do uveljavitve novega pokojninskega sistema.

In končno so udeleženci posvetovanja v Trebnjem menili še, da je treba v 13. členu jasneje določiti, koga je šteti za »časno izven delovnega razmerja« ter uskladiti 9. člen zakona o zdravstvenem zavarovanju ter 6. in 7. člen zakona o zdravstvu. Vprašanje je namreč, kdo je pobudnik za podajanje predloga o programiranju in načrtovanju zdravstvenega varstva, ker oba predloga zakonov govorita le o programu zdravstvenega varstva, ne opredeljujejo pa pobudnika za izdelavo programov. Menili so, da je treba program zdravstvenih zavodov ločiti od programa zdravstvenega varstva v določeni skupnosti. Osnutek zakona o zdravstvu pa tudi ne predvideva več delovanja regionalnih zdravstvenih centrov kot strokovnih zdravstvenih institucij, ki bi dajale strokovna mnenja na programe zdravstvenih zavodov in drugih nosilcev zdravstvenega varstva. Zato menijo, da bi morali regionalni zdravstveni centri tudi v prihodnje delovati kot strokovna institucija na določenem območju. Bolje bi bilo, da bi zdravstvenim centrom dali neko pravno veljavo, kot pa, da jih ukinjamo, na drugi strani pa spet dajemo možnost občinskim skupščinam, da ustanavljajo nekakšne nove medicinske svete. R. S.

PORTRETI IN SREČANJA

PAVLOVA TURBINA SREDI DŽUNGLE

Z zahodne obale Južne Indije v državi Kerala je cesta zavila proti vzhodu. Riževa polja so se počasi umikala grmičevju in prav kmalu je bila ob cesti prava, pravcata džungla. Visoka drevesa, gosto grmovje, ovijalke, taka džungla pač, kot si jo predstavljamo iz filmov in knjig. Naselja so zelo redka ali pa jih sploh ni. Le sem in tja srečaš človeka z dolgo palico in meču podobnim nožem za pasom.

Ob obali so nam govorili, da ni varno zapuščati avtomobila, ko potujete po cesti. Nič čudnega ni, če srečaš krdelo slonov ali tigra.

Sredi te džungle gradijo Indijci hidrocentrale Sholloyar I, II in III. In na hidrocentrali Sholloyar II prav sedaj PAVLE KRAJNİK iz ljubljanskega LITOSTROJA montira veliko turbino. Že ob obali, to je kakih tristo kilometrov daleč od hidrocentrale, so mi zatrjili: »Da, da, na Sholloyaru II dela Jugoslovani.«

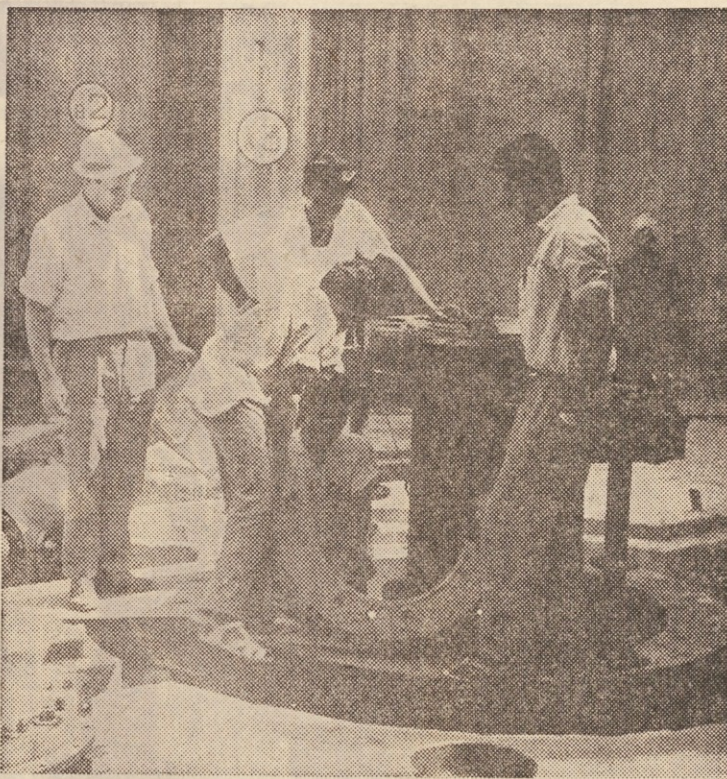
nenadoma dva Slovenca in še iz Ljubljane povrh.«

Pavlu je bilo najteže v začetku, ko je kar »padel« iz Litostroja, kjer je monter, na jug Indije. Angleško ni znal niti besedice.

»Prvi mesec sem se pogovarjal le z rokami. Sedaj pa že gre. Tudi na vročino sem se že privadil.« je povedal v razgovoru. Svojim pomočnikom je dal

Pavla Krajnika na Sholloyaru II ni bilo težko spoznati, saj je bil v strojnici, kjer sva ga našla s kolegom, edini Evropejec. Z velikim ključem je ravno preizkušal, če so vijaki dovolj pritrjeni. Začuden naju je pogledal in skoraj bi pozabil pozdraviti, ko sva ga pozdravila v slovenščini.

»Kar ne morem verjeti! Pet mesecev sem že tu sredi džungle. V tem času nisem videl še nobenega Evropejca. Zdaj pa

Vsak del, vsak vijak, mora biti natančno na svojem mestu

nasvete, naju pa je peljal na ogled gradbišča. V strojnici, kjer sva ga presenetila s svojim obiskom, so ravno montirali glavno os turbine.

»To ni prva turbina, ki jo montiram. Najteže pa mi je vedno takrat, ko jo poženam. Takrat se pokaže, če si vse prav naredil. Majhna napaka, pa... No, in ko steče, takrat sem tudi najbolj vesel.« je pripovedoval med potjo.

Z jeepom smo se odpeljali skozi džunglo Sholloyarja I.

»Zadnjič smo tu čakali tri ure. Čreda divjih slonov se je sprehajala po cesti. Domačini pravijo, da je bolje, če jim ne prideš blizu, pa čeprav si v avtomobilu.« je razlagal Pavle.

Sholloyar I je že nekaj časa gotov in čaka samo še na vodo. Jez, ki bo dajal vodo za obe turbini, sedaj končujejo.

»Še nekaj mesecev imajo dela na jez. Domačini naredijo vse z rokami. Ves material: pesek, beton, kamenje, vse znosijo na glavah. Nekaj tisoč delavcev je tu zaposlenih. Pravijo, da je živo delo veliko cenejše kot pa, če bi pripeljali sem stroje.« nama je pripovedoval Pavle Krajnik.

Gradbišče na jezju je kot mravljišče. Moški, ženske, otroci nosijo na glavah material za jez, ki bo dal vodo za obe turbini. Že leto dni je tu mravljišče in človek kar težko verjame, da z golimi rokami nastaja

Pavle mora biti vedno prisoten, saj mora preveriti do pičice natančno vse, kar montirajo pri turbini

ja ogromna betonska pregraja, ki bo usmerila vodo na Pavlovo turbino.

Naslednjega dne je dobil Pavle uradni obisk. Gradbišče Sholloyar II so obiskali inženirji od deželne vlade.

»Dober je vaš Pavle. Take inženirje bi mi zelo potrebovali,« so nam zatrjevali.

Nihče ni vedel, da Pavle ni inženir. Da je pravzaprav samo monter, ki se spozna na turbine. Spoštujejo ga, ker je sposoben, ker zna delati. Vedo, da bi brez njegovega dela tudi delo tisočerihih domačinov ne pomenilo ničesar.

TEKST IN FOTO:
ANDREJ AGNİC

Pred leti si je prav na koncu naše ulice zgradil svoj dom čudaški človek. Videli smo ga, ko se je vselil, potlej pa le redkokdaj. Nikoli ni zahajal v našo družbo in tudi nikdar ni dovolil, da bi kdo izmed nas zašel v njegovo.

Lansko jesen pa so ga nenadoma začeli obiskovati skrivnosni ljudje. Prihajali so podvečer, v mraku! plašče so si zavijali in klobuke potisnili na oči. Ti obiski so vzbudili našo radovednost in, menda je bilo prav na silvestrski večer, ko se je med stanovalci naše ulice razširila govorica, da je čudaški človek upokojen jasnovidec. Odtlej smo prežali nanj, kajti vsi smo želeli, da bi se spoznali z njim. Pa nismo uspeli. Zaprl se je v svojo hišo in sploh ga nismo videvali. Pravzaprav — drugi ga niso videli.

Jaz sem ga namreč včeraj obiskal:

Sprejel me je dokaj neljubezljivo. »Kaj želite?« je osorno vprašal, in jaz sem rekel: »Zelim, da mi pripovedujete o bodoči usodi našega kmetijstva.« in on me je premeril od nog do glave, odprl vrata in zavzdihnil: »Spet eden!«

Nisem se ga upal vprašati, kaj misli s to svojo izjavo, in ko me je porinil v skoraj prazno sobo — sami stoli so bili v njej in majhna miza, na kateri se je bleščala kroglja, zaradi katere sem prišel — sem pozabil, kaj je dejal poprej.

Ko sva se usedla, je dejal:

»Veste, zdaj sem upokojen in prav nerad sprejemam stranke, toda ker ste prišli zaradi kmetijstva...«

In je zdrdral:

»Doslje je bila komuna materialno zainteresirana samo za razvoj tistih gospodarskih dejavnosti, iz katerih dobiva proračunske dohodke v obliki dohodnine. Mednje sodi tudi zasebno kmetijstvo. Nima torej nobenega materialnega inte-

Kozerija Pri jasnovidcu

resa, če širi družbeni sektor kmetijstva, ker bi s tem zgubila dohodke od zasebnih kmetov. Večji družbeni sektor terja, vsaj za zdaj, večja družbena sredstva za sanacijo in občina si v takih razmerah nakopije kopico obveznosti in številne denarne ter družbene preglavice.«

Ker ni gledal v čudežno krogljo, pač pa vame, sem ga vprašal, od kod to ve.

»Bral sem v časopisih, ki so objavljali zaključke plenarov naših družbenih organizacij.«

In se je hahljal.

»To področje našega gospodarstva sem temeljito proučil. Lahko bi vam predlagal, da v letih, ko je letina obilna in pridelki ostajajo na njivah, prej trikrat premislite, preden se sami pojavite na trgu. Rekel bi lahko: pustite trg trgovini. Kajti, če recimo sami prodajate na trgu svojo solato, se lahko zgodi, da vam trgovsko podjetje razveljavi odkupne pogodbe, ki ste jih sklenili z njim, in potlej ne boste prodali niti tistega, kar bi lahko. Pa vam vsega tega ne bom pripovedoval, ker to sami veste.«

Vzel sem iz žepa denarnico in položil na mizo tri stare tisočake.

»Rad bi, da bi mi predvsem povedali, kakšna bo usoda naše živinoreje.«

»Vem,« je dejal, »vsi želite isto. Povem vam, kot sem povedal drugim: če se ne boste kot samoupravljavci kaj bistveno spremenili, bo tako kot sedaj. Se pravi:

Če bo prihodnje leto sušno in bo krme premalo, bodo živinorejci prodajali živino pod ceno. Klavnice, tovarne mesnih izdelkov in prodajalci mesa pa bodo meso prodajali dražje kot letos.

Če bo prihodnje leto mokrotno in bo krme veliko, bo poljedelski del kmetov prodajal to krmo živinorejskemu delu kmečkega prebivalstva in pri tej trgovini bo prišlo do tolikšnih zapletljajev, da bo meso spet dražje.

Če pa vse, kar sem doslej povedal, ne bo držalo, bodo meso podražili, ker ga bojda ne bo dovolj, se pravi, ker smo ga preveč prodali v tujino. Ali pa ga bodo podražili, ker ga sploh ni, kar je, bodo rekli, posledica slabe živinorejske politike. Kakorkoli pač obrnete — vedno pridete na isto: meso se bo še dražilo.«

Tedaj sem mu pojasnil, zakaj sem prišel. Ze dvanajst let sem direktor tovarne, ki proizvaja zobotrebce, in ko smo nedavno tega ocenjevali prodajo naših izdelkov, smo ugotovili, da občutno pada, če je meso drago ali pa ga sploh ni. In radi bi vedeli, kako bo v prihodnje, kajti če bo tako, kot zdaj, bomo morali preusmeriti proizvodnjo in izdelovati kaj drugega.

»Naše perspektive so torej dokaj negotove,« sem rekel bolj zase, kot zanj, pa me je koj popravil: »Niti niso, če se boste znašli; zakaj ne bi delali omar, v katere bi ljudje spravljali resolucije o bodočem razvoju kmetijstva, ki jih sprejemajo naši forumi. Veliko jih je in nekam jih je treba dati. Sicer pa ne trdim, da bo ravno tako, kot sem dejal. Spremembe so možne. To sem rekel tudi tovarišem, ki se v naši družbi ukvarjajo s kmetijstvom in ki me obiskujejo že od lanske jeseni.«

Pogledal je tiste tri tisočake, ki so delaži na mizi, in zahteval, naj priložim še enega. »Vse se draži,« je dejal in se hahljal.

JANEZ VOLJČ

Visoko nad strojnico in umetnim jezerom. »Težko je reči, kaj je za nas bolj pomembno: elektrika ali voda, ki bo namakala prostrana polja,« pravijo indijski strokovnjaki

VELEBLAGOVNICA

nama

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo
- potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje
- za tuje kupce je v hiši menjalnica

LJUBLJANA

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2

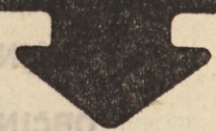
BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1

KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7

BLAGOVNICA NAMA, škofja Loka,

BLAGOVNICA NAMA, Kočevje

pohištvo
in oprema
za vaš dom

lesnina

centrala ljubljana titova 51

DRUGA PLAT

»izgubljene medalje«

V Delavski enotnosti z dne 11. aprila 1970 ste v rubriki »Iz poštnega predala DE« objavili prispevek Staneta TORKARJA iz Železarne Jesenice »IZGUBLJENA MEDALJA«.

Z vsebino tega prispevka ne moremo soglašati, bilo pa bi tudi napak, če bi bralcem DE ostalo vprašanje »IZGUBLJENE MEDALJE« nepojasnjeno.

Občinski sindikalni svet Jesenice je bil z dopisom RS ZSS zadolžen predlagati najzaslužnejše družbeno politične delavce v sindikatu (pred vojno, med vojno in po vojni) za odlikovanja v okviru praznovanja 50-letnice revolucionarnih sindikatov; hkrati s tem so bili s tem dopisom postavljeni tudi osnovni kriteriji pri predlogih za odlikovanja.

Dne 31. I. 1969 je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Jesenice sklenilo dati pet predlogov za odlikovanja; pri tem je z enim predlogom sodelovala osnovna sindikalna organizacija Železarne Jesenice, z enim predlogom pa RO družbenih služb pri RS ZSS. Ker so naši predlogi bili med prvimi v Sloveniji, so bili temu primerno tudi hitro rešeni.

Mnogo pozneje so iz Železarne Jesenice in občinskega sveta bili dani dodatni predlogi za odlikovanja. V tej skupini so bili štiri predlogi, med njimi tudi predlog za družbeno-političnega delavca, ki ga obravnava članek »IZGUBLJENA MEDALJA«.

Naknadne predloge so reševale redne komisije v občini in republikli. To je bila seveda daljša pot, kot pri reševanju na komisiji pri RS ZSS.

Na ObSS smo sprejeli stališče, da se prvi skupini podelijo odlikovanja na občnem zboru naše organizacije na Jesenicah. Dan pred občnim zborom sem obvestil dva predlagana tovariša, da njihova odlikovanja še niso rešena in da jih bosta prejela ob drugi priložnosti. Eden izmed teh je bil tovariš, ki je omenjen v članku »Izgubljena medalja«. Nisem mogel ugotoviti, kje so se predlogi v tistem času zadrževali. Vendar to ne pomeni, da se je odlikovanje prizadetega »izgubilo«. Ne gre tudi za medaljo, ampak za znatno višje odlikovanje. Teh odlikovanj še tudi sedaj nismo dobili, vendar pa tudi to ne pomeni, da so se izgubila.

Ne morem se strinjati z mnenjem tovariša Torkarja, da prejemajo najvišja odlikovanja delavci z najvišjimi osebnimi dohodki oziroma predvsem plačani politični delavci. Po datek, da v naši občini v zadnjih desetih letih ni bil odlikovan noben plačan družbeno politični delavec v sindikatu, je dovolj zgovoren, čeprav menim, da bi tudi kdo izmed njih zaslužil družbeno priznanje.

Razprava o tem, koliko je vredno in koliko je plačano politično delo, verjetno ni potrebna, saj je prizadeti bil sam več let plačan politični delavec, pozneje in sedaj pa tudi aktiven neplačan družbeno politični delavec, kateremu je dana možnost vplivati na osebne dohodke profesionalnih družbeno političnih delavcev ne samo v sindikatu, ampak tudi v drugih družbeno političnih organizacijah. Ne odklanjamo razprave o tem vprašanju, saj razna vprašanja prav gotovo niso vzorno rešena, vendar pa sem za takšno razpravo le pod pogojem, da bo prisotna polna in zavestna poštenost do sebe in drugih.

Sicer pa naj dodam še to, da v »Izgubljeni medalji« omenjeni družbeno politični delavec tudi do sedaj ni ostal brez družbenih priznanj, ki jih je v dolgoletnem družbeno političnem delu prav gotovo tudi zaslužil. Za svoje delo je že prejel Medaljo zasluge za narod in Red dela III. stopnje, bil pa je tudi — kar je posebno priznanje — častni gost na IX. kongresu ZKJ.

Predsednik ObSS Jesenice
STEFAN RODI

Te dni se je na obisku v Sloveniji mudilo 50 slušateljev poklicne kmetijske šole — združenja provincijskih kmetijskih zadrug iz Modene, ki jo vodi italijanski sindikat CISL. V organizaciji turističnega centra iz Modene, ki sodi v okvir sindikata CGIL, so si najprej ogledali številne turistične znamenitosti Slovenije. Minuli četrtek dopoldne pa so se ustavili v Ljubljani in imeli razgovor s predstavniki Agrokombinata-Emona in ljubljanskega mestnega odbora sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije.

Inž. Dušan Kresal, direktor obrata živinoreje pri Agrokombinatu Emona in predsednik MO Ljube Pažnič sta gostom iz Italije najprej orisala razvoj kmetijstva v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji. Nato pa so predstavniki Agrokombinata-Emona in ljubljanskega mestnega od-

bora odgovarjali na vprašanja slušateljev poklicne kmetijske šole iz Modene. Mladi italijanski bodoči kmetijski strokovnjaki so se posebej zanimali, kako je z zadržnim gibanjem pri nas, kako le-to vpliva na razvoj kmetijstva v Sloveniji. Se posebej pa jih je zanimala naša kreditna politika v kmetijstvu, zlasti, kako je s kreditiranjem zasebnih kmetov in ka-

ko se razvijajo kooperantski odnosi med zasebnimi kmetijskimi proizvajalci in kmetijskimi delovnimi organizacijami.

Na koncu so italijanski gostje izrazili željo, da bi podobne stike med našimi kmetijskimi proizvajalci, sindikati in njihovo šolo, ki jo vodijo italijanski sindikati CISL, v prihodnje še poglobili. TEKST: M. Z. FOTO: A. AGNIC

Sindikalna organizacija

VELEŽELEZNINE
»MERKUR«

čestita
vsem delovnim
ljudem
za praznik dela
1. maj

PODOBE NAŠEGA ČASA

(Citati in misli iz republiških stališč, študij in analiz o tej temi)

— Kadrovska politika je politika oblikovanja in izobraževanja socialistične osebnosti, je politika najboljšega pokrivanja delovnih mest v družbeni delitvi dela, je politika izbora kadrov za ključna mesta v družbeni reprodukciji...

— V smislu zadovoljive formiranja socialistične osebnosti na eni strani, na drugi pa človeške sreče v socialistični družbeni ureditvi kadrovska politika vsebuje nenehno vztrajno delo v smislu širjenja fronte te politike, oziroma odpiranja novih frontnih odsekov te politike...

— V ospredje lahko postavimo ugotovitev, da kadrovska politika kot pravica in naloga samoupravnih organov ni dovolj zaživel. Uveljavlja pa se spoznanje, da ni možno pripravljati dolgoročnega koncepta razvoja brez dolgoročnih konceptov na področju kadrovske politike...

— Z izredno tankovestnostjo moramo razvijati vse naše in-

telektualne potencialne. Vsi napor razvijanja futurologije, planiranja, družbenega usmerjanja in skrbi za kadre so zato za nas zelo pomembni, da prisotne elemente stihije vedno bolj preraščamo z zavestno usmerjevalno politiko...

— Občasen višek posameznih kadrov nas ne sme skrbeti, le če bodo ti kadri dovolj kvalitetni, ker bodo našli zaposlitev drugod...

— Zavedati se je treba, da bo šele vsestranski razvoj vseh intelektualnih potencialov popolnoma odprl možnosti za kadrovanje najsposobnejših, za

— Dokopat bi se morali do tega, da bi nam bilo že danes povsem jasno, koliko in kakšne kadre bomo rabili v prihodnje ter kako jih bomo izobraževali. Podobno kot na vseh drugih kadrovskih področjih tudi na področju vzgoje in izobraževanja takšnih projekcij nimamo...

— Položaj je kritičen, zato bi preučitev možnosti in potrebe usposabljanja znanstveno raziskovalnih kadrov, iz česar bi morali slediti tudi ukrepi, morala biti ena izmed prioritetenih nalog. V najkrajšem času bi morali izdelati načrt

O NAŠIH KADRIH

raziskovalce in univerzitetne učitelje...

— Pedagoški kadri, ki zdaj delujejo v šolstvu, naj bi bili skupno z dotekajočim naraščanjem nosilci posodobljanja vzgojno izobraževalnega dela. Zato so pomemben vidik kadrovske problematike in politike...

— V zadnjem času se porajajo težnje po centralističnem distribuiranju kadrov, kar je pa za naš sitem nesprejemljiva rešitev. Stipendijsko politiko, zlasti pa z upoštevanjem zakonitosti ponudbe in povpraševanja, ki v neki meri deluje tudi na kadrovskem področju, bi morali politiko nagrajevanja oblikovati skladno z dinamično potreb...

usposabljanja znanstveno raziskovalnega naraščanja, vključno s sanacijskimi ukrepi...

— V Sloveniji velja splošna obveznost že več kot dvesto let in že stari avstrijski zakon iz leta 1869, torej pred sto leti, je tudi praktično izvedel osnovnošolsko obveznost. Od tedaj dalje je nepismenost začela hitro padati, tako da je danes v Sloveniji samo še 23 tisoč ljudi, ki jih štejemo za nepismene...

Na žalost se jih nekaj od teh ukvarja tudi s kadrovsko problematiko.

Slovenec v poduk in za kratek čas odbral in v šopek povezal

VINKO BLATNIK

Sindikalna organizacija veletrgovine

»ŽIVILA«

KRANJ

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela 1. maj

Delavska univerza »TOMO BREJC«

KRANJ

čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj!

VSEM DELOVNIM LJUDEM OBČINE KRANJ

ČESTITAJO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ:

SKUPŠČINA OBČINE KRANJ

OBČINSKI SINDIKALNI SVET KRANJ

OBČINSKA KONFERENCA ZKS KRANJ

OBČINSKA KONFERENCA SZDL KRANJ

OBČINSKI KOMITE ZMS KRANJ

OBČINSKI ODBOR ZZB IN VVI KRANJ

DELAVSKE POZDRAVE OB 1. MAJU

POŠILJA VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE

Občinski sindikalni svet Maribor

s strokovnimi odbori

- sindikata delavcev industrije in rudarstva
- sindikata delavcev gradbeništva
- sindikata delavcev kmetijske, živilske in tobačne industrije
- sindikata delavcev prometa in zvez
- sindikata delavcev storitvenih dejavnosti
- sindikata delavcev družbenih dejavnosti

Uspehi in načrti Mercatorjeve PE »Standard« v Novem mestu

SAMINE BI ZMOGLI

Veletrgovino Mercator vse bolj pogosto omenjamo kot primer delovne organizacije, ki je svoj razvoj zelo čvrsto povezala z Integracijskimi procesi. V zadnjih osmih letih se je pripojilo k temu podjetju 22 trgovskih, proizvodnih in drugih organizacij. Med temi je bilo tudi trgovsko podjetje »Standard« iz Novega mesta. Že leta 1963 se je ta kolektiv odločil za pripojitev k veletrgovini Mercator, vendar se je dobro leto moral otepati pritiskov nekaterih občinskih dejavnikov, ki so mu branili »ženitev« izven občinskih meja. Po enoletni vztrajnosti je končno pripojitev uspela.

Direktorja PE »Standard« VIKTORJA KOTNIKA smo vprašali: »Ali ste kdaj kasneje to vztrajnost obžalovali?«
 »Nikdar,« je dejal. »Vedeli smo, kaj želimo, kaj hočemo: z združevanjem zmogljivosti so razvojne možnosti večje, lažje je opraviti delitev dela. To so tudi potrdile šestletne izkušnje.«

Poslovna enota Standard ima status samostojne enote s samostojnim obračunom, izpolnjuje samostojno vse pravice in dolžnosti do družbe in ima svoj ziro račun. Z matičnim podjetjem je samoupravno povezana v okviru normativnih aktov, zastopana je v centralnem delavskem svetu, centralnem upravnem odboru in nekaterih njenih komisijah. Sicer pa organi samoupravljanja enote vodijo, v okviru lastnih normativnih aktov, samostojno politiko in lahko v polni meri uveljavljajo samoupravno samostojnost kolektiva z izjemo, da enota nima statusa pravne osebe.

»Takega statusa prav nič ne pogrešamo,« pravi tovariš Kotnik. »Zastopstvo pravne osebe rade volje prepuščamo skupnim

službam, ki nas, glede na strokovno zasedbo, boljše in bolj učinkovito zastopajo in opravljajo nekatere skupne naloge. Vsaka enota zase si ne more privoščiti, denimo, dobre pravne službe, službe, ki izvaja investicijski program itd. S tako delitvijo dela lažje in bolj uspešno uresničujemo razvojne in poslovne programe.«

Po pogodbi in v skladu s samoupravnimi akti poslovna enota »Standard«, podobno kot druge enote, nalaga v skupne sklade 50 % sredstev za razširjeno reprodukcijo. »Menimo, da so take skupne naložbe zelo koristne,« ugotavlja tovariš Kotnik. »Izkušnje celo kažejo, da bi bilo dobro še v večji meri družiti sredstva, saj je le tako mogoče večati razvojne možnosti.«

Iz leta v leto večji uspeh

Približno tri leta po pripojitvi se je »Standard« vraščal v novo organizacijo. Nato so tudi k njim začele dotekati prve naložbe za nadaljnje širjenje poslovnih zmogljivosti. V prvi polovici 1968. leta so odprli salon pohištva, sredi istega leta blagovnico, s skupnimi prodajnimi površinami obeh prodajalnih 924 m² in skladiščnih prostorov v izmeri 166 m². Z izgradnjo novih zmogljivosti v mestu so si pridobili enakopraven položaj z drugimi trgovskimi organizacijami na Glavnem trgu, kjer je skoncentrirana večina novomeške trgovine. S temi zmogljivostmi pa so tudi nadoknadili tiste prodavalnice, ki so jih morali kot najemniki spet vrniti kmetijski zadrugi.

»Najpomembnejša za nas je bila izgradnja blagovne hiše,« ugotavlja direktor Kotnik. »Na

Kaj pomaga, če uredimo novo trgovino, ko pa prodajalci ne znajo prodajati. Tega se v »Standardu« zavedajo, zato si prizadevajo, da bi bili prodajalci doma v svoji stroki

račun nove blagovnice smo lahko v manjših poslovalnicah z adaptacijami razširili prodajo živil. Glede na krajevne potrebe imamo pri nas na podeželju razvito trgovino z mešanim blagom, v mestu pa specializirane prodajalne.

Z razširitvijo prodajnih zmogljivosti so se seveda povečali poslovni uspehi. Zadnja leta redno povečujemo finančni uspeh za 30 %. Vsega tega ne bi mogli kot samostojno podjetje, vsaj v tako kratkem času ne.«

V prihodnje — večje naložbe v družbeni standard

S temi uspehi pa se za »Standard« ni ustavil čas. Že letos bodo začeli uresničevati naslednji investicijski program.

»V gradnji imamo povsem nov objekt, samopostrežno trgovino z bifejem na kandijskem koncu. Moderna samopostrežna trgovina bo imela 400 m² prodajne površine.

V načrtu imamo popolno adaptacijo podeželske hiše v Sentjerneju. Prostore bomo uredili v trgovino z mešanim blagom. Stavbo smo že odkupili. Nadalje nam narekujejo potrebe razširitev blagovnice. Tudi tu smo rešili že osnovni problem lokacije, ker smo sosednjo stavbo že odkupili.

To bi bili »otipljivi« načrti. Sicer pa si bomo prizadevali v prihodnje držati korak s splošnim gospodarskim in družbenim razvojem naše dolenske metropole.«

Ze minula leta so v poslovni enoti »Standard« skrbeli za vzgojo kadrov. To področje bo tudi v prihodnje ena izmed njihovih temeljnih nalog.

»Dva razloga nas silita v to: zadnje čase zaznavamo precejšnjo fluktuacijo; delavci s trgovskim poklicem se sorazmerno lahko vključijo v drugo delo. To moramo nadoknaditi z novimi trgovci. Mimo tega pa se zavedamo, da terja moderno trgovanje bolj kot kdajkoli poprej sposobne kadre. Zato bomo tudi vnaprej, mimo rednega izobraževanja, poskrbeli za dopolnilno izobraževanje že zaposlenih delavcev.

Med prihodnje načrte štejejo tudi izdatnejše naložbe v družbeni standard zaposlenih delavcev. Vsa leta smo skrbeli za primerno raven osebnih dohodkov. Lansko leto je bilo povprečje 1199 dinarjev, kar je za 15 % več kot leto poprej. Zelo simbolične zneske pa smo, spričo znatnih naložb v razširjeno reprodukcijo minula leta, dajali za potrebe družbenega standarda, konkretno za stanovanja. Zato smo že letos zvišali sredstva v skladu skupne porabe za 390 %! V prihodnje računamo, da bomo ta sredstva še večali.«

I. V.

Ze pogled na to sliko pove, koliko možnosti imate pri izbiri oblek v novomeškem »Standardu«

V podjetju Lek utemeljujejo skrb za delavčev osebni in družbeni standard:

»ŽE PO NARAVI DELA SMO ČLOVEKU NAJBLIŽJI«

Ni mnogo delovnih kolektivov, kjer bi lahko na dolgo in široko pripovedovali o vsestranski skrbi za delavčev osebni in družbeni standard. V ljubljanskem Leku pa smo pred dnevi napravili tak obračun.

Pa bo kdo rekel: Lahko je deliti za te namene, če imaš denar. V Leku ga imajo. Imajo pa še nekaj, česar ni mogoče izmeriti z denarjem: Izredno razvit čut za potrebe sodelavcev, posluš za človekovo stisko, posluš za širše družbene potrebe. Nihče jih ne bi ošteval, če v kljub denarju, ki ga lahko izdvojijo za nekatere skupne potrebe, ne bi tako zavzelo reševali stanovanjskih vprašanj, skrbeli za aktiven letni oddih delavcev in njihovih družin, za izdatno prehrano med delom, za svoje nekdanje sodelavce, za humano akcijo izgradnje kliničnih bolnišnic, nekatere druge zdravstvene domove, šole itd. itd.

O vseh teh in še nekaterih drugih oblikah skrbi za družbeni standard v Leku so mi pred dnevi pripovedovali JANEZ ZIBELNIK, šef oddelka za splošne zadeve, IVICA PROSEN, šef kadrovske službe, in MILAN PUHAN, referent za obveščevanje javnosti.

Družno — podjetje in delavec

Do uvedbe stanovanjske reforme, leta 1965, so tudi v Leku kupovali stanovanja in jih dajali v najem delavcem. Kljub precejšnjim naložbam v te namene so uspeli dotlej rešiti stanovanjski problem 80 delavcem. Tedaj je štel kolektiv približno 570 delavcev. Po letu 1965 pa se je v Leku tudi na tem področju mnogo spremenilo. Stanovanjska reforma je potrkala tudi na njihovo zavest:

»Pri nas smo osvojili njeno osnovno misel: stanovanje je potrebna dobrina in terja spremembo sistema financiranja,« so pripovedovali. »Poslej sta si skrb za nakup stanovanja razdelila delavec in podjetje.«

Prve sklepe glede dodeljevanja kreditov so oblikovali na samoupravnih organih, pozneje so vse to področje zajeli v po-

seben pravilnik. Dogovorili so se, da bodo dajali prednost pri delitvi kreditov za stanovanje najprej delavcem, ki nimajo zase in za svojo družino primerne stanovanja, nato delavcem, ki živijo v stanovanjih podjetja, vendar si želijo stanovanjski standard izboljšati. Izpraznjena stanovanja bi vrnili podjetju, to pa bi jih potem razdelilo delavcem, ki si ne morejo kupiti stanovanja zaradi slabših socialnih razmer.

Vsako ima pravico do 40 % kredita od vrednosti stanovanja, če pa privoli na vezavo teh sredstev pri banki, potem lahko dobi kredit v višini 60 % vrednosti stanovanja. Letos se gibljejo te vsote za posamezne prosilce med 100 in 120 tisoč novih dinarjev.

Odkar imajo uveden nov sistem reševanja stanovanjske

problematike, so v minulih letih lahko ustregli vsem prosilcem. Lani so na primer rešili 69 prosenj in razdelili med prosilce 3.739.400 novih dinarjev. Letos se jim je prvič primerilo, so povedali, da so morali nekatere prošnje zavrniti. Če bi vsem ugodili, bi morali imeti približno 6 milijonov dinarjev. Na voljo pa so imeli nekaj več kot 4 in pol milijona. S tem denarjem so od 83 rešili 67 prosenj. Nihče od »neuslišanih« nima večjih stanovanjskih problemov.

Z novim načinom stanovanjskega gospodarstva smo uspeli tako rekoč v celoti odpraviti stanovanjske probleme delavcev. Stanovanje ni več vprašanje, ampak gre v glavnem za izboljšanje stanovanjskega standarda.

Rok vračila kredita je 30 let

z 2 % obrestno mero. Kadar gre za manjše zneske, je rok krajši. Vsako leto mora prosilec vrniti 2 tisoč dinarjev.

V lanskem letu pa so v Leku dopolnili stanovanjski pravilnik. Iz skupnih sredstev so izdvojili del za kreditiranje stanovanj strokovnjakov. Tak izjemen status za strokovnjake je narekovala kadrovska politika podjetja. Strokovnjakom, ki so podjetju nujno potrebni, dodeljuje večje kredite za stanovanje. V te namene so dali lani nekaj več kot milijon sredstev.

Organizirano letovanje in prehrana

Posebno pozornost posvečajo oddihu in rekreaciji delavcev. Dejali so, da veljajo vsa njihova prizadevanja na tem področju osnovnemu cilju, čimveč delavcev naj aktivno preživi svoj letni odih.

Lek ima svoj počitniški dom v Umagu, počitniško kočjo na Veliki planini in počitniško hišico v Izoli, v okviru počitniške skupnosti Domžale. Zmogljivosti vseh teh domov pa so zdaleč premajhne za 850-članski kolektiv. Počitniški dom v Umagu so na primer lani prek sezone zasedli 99 %. Zaradi takih izkušenj v minulih letih, so se na letošnjo počitniško sezono še posebej pripravili. V dogovoru s podjetjem Generalturist in Alpe-Adria so najeli še 54 dodatnih ležišč. Zato bodo delavci Leka, razen v Umagu in Izoli, letovali letos v Zlatnih stenah pri Pulj, v Poreču, na Rabu, v Selcah in Vodcah.

Taka skrb za organizirano letovanje ni vsakdanja. V mnogokaterem podjetju z enakimi možnostmi so že davno opustili organizacijo letovanja in to ravnanje opravičili s tem, da je najpomembnejši primeren osebni dohodek, letovanje pa naj si delavci organizirajo po svoje. V Leku je drugače. Ob razmeroma lepih poprečnih osebnih dohodkih, ki znašajo 1950 dinarjev (najnižji pa 1171), menijo, da se s tem ne neha skrb za človekovo dobro počutje. Zato tudi regresirajo stroške za letovanje. Dnevno plačajo delavcu 15 dinarjev, ravno tako nezaposlenim zakonskim tovarišem, otroci do 9. leta starosti pa dobijo 9 dinarjev. Za letos velja ekonomska cena penziona v Umagu 55 dinarjev. Mimo regresa za letovanje poznajo v Leku še vedno neke vrste nadomestilo za nekdanjo K-15. Zaposleni prejmejo 500 dinarjev, njihovi otroci in nezaposleni zakonski tovariši pa 100 dinarjev.

Med delavčeve urejene življenjske razmere štejejo tudi urejeno prehrano. Tudi za te namene izdajajo v Leku precejšnjo skupna sredstva, lani so na primer regresirali za družbeno prehrano 155.400 dinarjev. Za malice imajo izdatne tople in hladne obroke, delavca pa velja malica dnevno v poprečju poldrugi dinar. Redno malica približno 540 delavcev. Skladno s pravilnikom o varstvu pri delu pa še posebej poskrbijo za delavce, ki delajo na zdravju škodljivih delovnih mestih. Ti imajo na voljo mleko, jogurt in slanine.

Pomoč upokojevcem in ustanovam

Ze več let gojijo v Leku tesne stike s svojimi nekdanjimi delavci, sedanjimi upokojejci. Vabijo jih na vse proslave, vse pomembne dogodke v podjetju. Ob izteku poslovnega leta pa jim pripravijo tovariško srečanje in ob tej priložnosti razdelijo tudi denarne in praktične nagrade. Lani, na primer, so vsakemu svojemu upokojevcu izročili 600 dinarjev.

V Leku pravijo: narava naše proizvodnje je tako blizu človeškemu življenju, da je samo po sebi umevno, da imamo bolj razvit čut za humanost. Tej misli sledijo tudi v življenju. Zato poleg njihove humane akcije, služijo pozornosti kolektivu, tudi nekaterim drugim ustanovam. Ko so pred več leti gradili zdravstveni dom v Šiški, je Lek prispeval za tedanje razmere visok znesek, in sicer blizu 6 milijonov starih dinarjev. Malo kasneje so kupili zobni ambulanti v Domžalah zobozdravstveni stol. V akciji za ljubljansko bolnišnico so eden izmed rednih plačnikov. Za nadzidavo zdravstvenega doma v Šiški so dobila 15 tisoč dinarjev, k telovadnici so primaknili 10 tisoč dinarjev itd. Skratka, skupno so lani razdelili raznim zunanjim ustanovam 565 tisoč novih dinarjev, kar je približno 70 tisoč N-dinarjev na vsakega zaposlenega.

I. V.

VARČEVANJE OBČANOV SKOZI OČALA KREDITNE BANKE IN HRANILNICE LJUBLJANA

DINAR NA DINAR

Pri ljubljanski Kreditni banki in hranilnici varčuje skoraj vsaki četrti Slovenec, ali bolj natančno, v tej denarni ustanovi imajo zapisanih 400.000 varčevalcev, med njimi je skoraj četrtina mladine. Skupen znesek privarčevanega denarja starejših in mlajših občanov pa je milijarda 400 milijonov N-dinarjev. »Sožitje« z občani pa ponazoruje banka še s podatki, da jo mesečno obišče preko sto tisoč varčevalcev, konkretno v marcu so imeli 152.000 obiskov. Pri ljubljanski Kreditni banki in hranilnici vodijo že 55.000 deviznih računov občanov, ki jim banka varuje pravcato premoženje — 255 milijonov N-dinarjev. In slednjič: 90% vseh varčevalcev v Jugoslaviji za stanovanje je Slovencev in dobršen del jih sklepa tovrstne varčevalne pogodbe z ljubljansko Kreditno banko in hranilnico. Konec leta 1969 je to pomenilo v številki 13.000 tako imenovanih živih pogodb in 182 milijonov N-dinarjev privarčevanega denarja.

Šele pred dnevi se mi je utrnilo, da bi morali v marsikatero šolo, vrtec, občestni kamen napisati: To šola, ta vrtec, kanalizacijo in podobne komunalne naprave, smo lahko zgradili po zaslugi, denimo, varčevalcev ljubljanske Kreditne banke in hranilnice. Na to me je spomnil tovariš Čiro Lendovšek, direktor direkcije za razvijanje poslov z občani pri ljubljanski Kreditni banki in hranilnici. Velik del sredstev na vezanih vlogah občanov in drugih vezanih depozitih namreč lahko banka uporablja kot investicijska sredstva za kreditiranje izgradnje tako imenovanih negospodarskih objektov, komunalnih naprav in infrastrukturnih objektov. Razumljivo je, da želi banka zbrati čim več teh sredstev. Zato si na vse »viže« prizadeva čimbolj spodbuditi občane k varčevanju in vezavi vlog. Po eni strani jih vabi z večjimi obrestmi, po drugi pa z nagradnim žrebanjem. Vsakih šest mesecev se zavrtijo bobni, zdaj v tem, zdaj v drugem kraju, in samo ob zadnjem žrebanju je ljubljanska Kreditna banka in hranilnica razpisala kar 1500 lepih nagrad.

Najbolj razvite oblike varčevanja občanov

Po svetovnih primerjavah je ljubljanska KBH med srednje velikimi bankami. V Jugoslaviji pa jo lahko uvrščamo med prve tri ali bolje rečeno, glede na različne dejavnosti, si deli prva tri mesta v državi z drugima osrednjima bančnima ustanovama. Po varčevalni dejavnosti prav gotovo prekaša vse. Nikjer niso razvili tolikšnih oblik varčevanja in zato združili toliko sredstev občanov kot prav v ljubljanski Kreditni banki in hranilnici. Z direktorjem direkcije za razvijanje poslov z občani tovarišem Lendovškom sva bežno omenila le nekatere: mi-

mo že omenjenih še devizno varčevanje, mladinsko varčevanje in varčevanje pri delovnih organizacijah.

Ob različnih priložnostih smo že večkrat ugotavljali, kakšna škoda je za naše gospodarstvo, ko državljani hranijo dragocena devizna sredstva po predalih, namesto da bi jih spravili v denarno ustanovo, ki jih bo, v dobro vsega našega gospodar-

skih državah, kjer je hkrati največ začasno zaposlenih naših delavcev.

V ljubljanski KBH pravijo, da morajo na tem področju še veliko več storiti. Še vse premalo so izrabljene možnosti za večji obseg deviznega varčevanja. Zato širijo to svojo dejavnost v zadnjem času v nekatere prekoceanske države, na primer v ZDA in Kanado. Tu se naši izseljenci še kako zanimajo za to zvrst varčevanja.

Oglejmo si ob tem samo nekatere prednosti deviznega varčevanja za lastnike deviznih računov: vsak lastnik deviznega računa lahko ob vsakem času dvigne tujo valuto in jo s potrdilom prenese preko meje; naložena devizna sredstva se razmeroma visoko obrestujejo. In slednjič: brez zapleta lahko lastnik deviznega računa nakupije različno blago v konsignaciji.

Preko 80.000 mladih varčevalcev, ki so privarčevali preko banke 40 milijonov N-din sredstev, je podatek, ki bi se želela z njim postavljati vsaka denarna ustanova pri nas. Mladinsko varčevanje pri ljubljanski Kreditni banki in hranilnici uživa še posebno pozornost. Razvili so

Vsakah šest mesecev se zavrtijo bobni sreče... Za zadnje nagradno žrebanje je ljubljanska KBH razpisala 1500 nagrad

varčevanje novorojenčkov, šolsko varčevanje in varčevanje s hranilnici. V šolsko varčevanje se je na primer vključilo že preko 160 šolskih ustanov, medtem ko ima ljubljanska Kreditna banka in hranilnica pri otrocih v obtoku preko sto tisoč raznih hranilnikov.

Pri nekaterih delovnih organizacijah so se že uveljavile hranilne blagajne. V tako varčevanje je že vključenih 60 delovnih kolektivov. Tak neposreden način povezovanja z občani, pravijo v ljubljanski KBH, bodo v prihodnje še izboljšali in še bolj razvili z dvema sistemoma: večanjem števila poslovnih enot in uvajanjem potujočih ekspozitur. To bodo pravcate potujoče banke z vsemi oblikami varčevanja, bančne posle bodo opravljali na avtobusih, ki bodo za take namene ustrezno urejeni in bodo krožili po vsej Sloveniji do najbolj oddaljenih krajev.

njena zadeva, ampak, da bi si morali prizadevati drugi dejavniki pri vključevanju občanov v

nov način denarnega poslovanja, saj ima le-to poslovanje za našo državo monetarni pomen.

Varčevanje in banka sta najbolj zvesta sopotnika stanovanjske reforme

Do stanovanja se danes ne moreš dokopati mimo bančnih kreditov. Kaže, da je ta resnica globoko prodrla v našo zavest. Med vsemi jugoslovanskimi varčevalci za stanovanje jih je kar 90% v Sloveniji in med temi jih velik del sklepa pogodbe o namenskem varčevanju za stanovanje z ljubljansko Kreditno banko in hranilnico.

O tem smo se pogovarjali s tovarišem Ignacem Staničem, samostojnim svetovalcem za kreditiranje stanovanjskega in komunalnega gospodarstva pri Komunalni banki in hranilnici Ljubljana. Razgovor je bil zelo poučen. Vnovič je potrdil resnico, da se je banka med vsemi odgovornimi dejavniki najbolj ujela, lahko bi celo rekli zliža z našo stanovanjsko reformo. Ob tem moramo seveda pred banko omeniti varčevalca, kandidata za stanovanje. Ta je, hočeš nočeš, moral najprej sprejeti stanovanjsko reformo na svoja pleča, vsaj tisti njen del, ki zadeva sofinanciranje pri nakupu stanovanja. Če pravimo sofinanciranje, potem mislimo na to, da bi varčevalec moral biti le eden izmed »partnerjev«, ki so vključeni tako ali drugače v stanovanjsko izgradnjo.

Dosedanje izkušnje s tem »partnerstvom« pa so dokaj klavrne. Tovariš Stanič je mimo drugega opozoril na izjalovljene intencije stanovanjske reforme leta 1965, saj so se le deloma uresničile. Med drugim nismo uspeli uveljaviti ekonomskih stanarin, ki bi odpravile linearno plačevanje stanarine in uvedle subvencioniranje stanarin na osnovi socialnih kriterijev. Stanovanjska izgradnja iz več vzrokov še zdaleč ni ujela koraka, kot ga je želela zastaviti ob stanovanjski reformi. Za tako zaostajanje je več vzrokov. Če bi jim dali skupni imenovalec, potem bi morali reči, da si vsi, ki so povezani s stanovanjskim gospodarstvom, premalo vztrajno prizadevajo, da bi stanovanjska izgradnja hitreje stekla.

Ko smo rekli, da se je banka najbolje vključila v stanovanjsko gospodarstvo, smo pri tem pomislili na njeno najizdatnejšo pomoč kupcu stanovanja. Res je, kar poudarjajo tudi v banki, da vrednost denarja, ki ga varčevalec namensko nalaga za sta-

novanje, v banki upada zaradi inflacije. Povedati pa je potrebno tudi drugi konec resnice, da pa pridobiva varčevalec kasneje, ko šestkrat dlje, kot je varčeval, vrača izposojeni denar.

Z novim pravilnikom o stanovanjskem kreditiranju je banka zavestno začela spodbujati varčevanje na daljši časovni termin in narobe, destimulirati varčevanje na trinajst mesecev. To ima pozitivne spremembe, saj se je razmerje močno spremenilo v prid varčevalcem na daljše časovno obdobje. Novi pravilnik pa je tudi spodbudil k varčevanju nove varčevalce, tako med občani kot med delovnimi kolektivi, ki, tako zatrjujejo v banki, z izrednim posluhom pomagajo delavcem pri nakupu stanovanju.

V ljubljanski Kreditni banki in hranilnici je bilo lansko leto približno 19.000 sklenjenih pogodb, ob izteku leta pa je bilo še živih pogodb 13.000 ali v denarju 182 milijonov N-din. Na ta sredstva mora zagotoviti banka 190 milijonov N-din kreditnih sredstev. Ze to razmerje pove, da ima banka precejšnje obveznosti, ki jih seveda ne bi mogla tako uspešno izpolnjevati, če ne bi sistem varčevanja za stanovanjsko izgradnjo slonel na solidarnosti varčevalcev in če ne bi imela banka na voljo »podedovanih« sredstev nekdanjih stanovanjskih skladov.

Med številnimi vprašanji, ki jih je potrebno rešiti tudi v zvezi z novim sistemom stanovanjskega gospodarjenja, naj omenimo na kratko, sicer znano misel, ki pa so jo v ljubljanski Kreditni banki in hranilnici spet ponovili. Gre za načrtnejše urejanje stanovanjskih vprašanj v delovni organizaciji. Kljub velikemu prizadevanju, da bi v kolektivih omilili stanovanjski problem, se iz leta v leto ponavljajo dolgi sezname prisilcev, ki jih zlepa ne morejo skriti na znosno raven. Prepričani smo lahko, da bi tudi ta problem ublažili z večjo načrtnostjo reševanja stanovanjskih problemov. Mladega delavca ob vstopu v podjetje na primer bi morali vključiti v program in ga spodbuditi k varčevanju. V daljšem časovnem obdobju bi tako delavec in delovna organizacija laže ustvarila potrebna sredstva za stanovanje. I. V.

Oddelek mladinskega varčevanja v Mestni hranilnici v Ljubljani

Več sto milijonov »zamrznjenega« denarja

K temu, kar smo doslej povedali, pa velja dodati nekatere ocene, da pa še vedno hranimo v »nogavicah« preko 800 milijonov N-din sredstev. Morda še ta zanimiv podatek: letno izplačajo delovne organizacije v Sloveniji 7 milijard N-din neto osebnih dohodkov. Ti podatki seveda silijo v razmišljanje, kolikšen denar iz takšnih ali drugačnih vzrokov še vedno ni zajet v obtok in je še vedno izven narodnega denarnega gospodarstva.

Nedvomno je bil prav to povod za odločitev Združenja poslovnih bank Jugoslavije, da bodo postopoma uvedli nov način denarnega poslovanja z občani, tekoče račune občanov. V ljubljanski KBH pravijo, da terja tak nov način poslovanja seveda posebne priprave, vendar računajo, da bodo že do septembra tak način poslovanja lahko uvedli. Pri tem moramo verjeti banki, da uveljavljanje takega bančnega poslovanja ni samo

LOŠKA TOVARNA HLADILNIKOV JE V HLADILNI TEHNIKI MED VODILNIMI V DRŽAVI

ODPRTA VRATA ZA STROJNIKE IN EKONOMISTE

Letošnji bruto produkt tovarne bo znašal 125 milijonov N-dinarjev ● Hladilne naprave predstavljajo že dve tretjini celotne proizvodnje

Loška tovarna hladilnikov je na področju hladilne tehnike, klimatskih naprav in livarstva, ena izmed vodilnih tovarn v državi.

Tovarna se je razvila iz nekdanjega podjetja Motor, ki je bilo ustanovljeno pred 22 leti. Šest let kasneje so v tovarni izdelali prvo hladilno omaro in kompresor po načrtih firme Schneider, ki je že pred vojno prav v Škofji Loki proizvajala hladilne kompresorje. To pa je bil tudi znak, da so se v Loški tovarni hladilnikov preusmerili na proizvodnjo hladilnih naprav.

Z rekonstrukcijo tovarne takoj zatem so proizvodnjo hladilnih naprav modernizirali in pri tem začeli uvajati sodobne tehnološke postopke. Tudi obseg proizvodnje v livarni so povečali in prav tako modernizirali, da je danes ena največjih

in najkvalitetnejših v Jugoslaviji.

Kakšen je proizvodni program
Proizvodni program tovarne je predstavil inž. Jože Sever, vodja prodaje na domačem trgu:

»Naši osnovni proizvodi so hladilne naprave za gostinske, trgovske in turistične objekte. To so tipizirani in posamezni hladilni pultji za restavracije in hotele, nadalje hladilne prodajne vitrine za trgovska podjetja, hladilne omare zmogljivosti 500 do 1800 litrov za gostinske in trgovske objekte, skrinje za hlajenje pijač in skrinje za globoko zmrzovanje živil in sladolea, zmogljivosti 200, 300 in 400 litrov. Slednje so zelo primerne tudi za sleherni gospodinjstvo, še najbolj pa so jih vesela kmečka gospodinjstva. Proizvodnja najrazličnejših hla-

dilnih naprav predstavlja danes v naši tovarni dve tretjini celotne proizvodnje.«

»Kaj še proizvajate?«
»S področja hladilne tehnike sem pozabil omeniti, da projektiramo in izdelujemo za trgovske hiše, hotele in računske centre tudi klimatske naprave.«

Eno tretjino proizvodnje v Loški tovarni hladilnikov pa predstavljajo najrazličnejši ulitki, ki jih proizvedejo v njihovi tlačni livarni. Polovico izdelkov tlačne livarne izvozijo na tržišča s čvrsto valuto. To so ulitki iz aluminijeve litine, ki jih uporablja industrija motorjev.

»Glede ulitkov zelo uspešno sodelujemo z dansko firmo Danfoss«, je nadaljeval inž. Jože Sever. »Mi njim dobavljamo ulitke, oni pa nam avtomatiko, ki jo potrebujemo za kompletiranje hladilnih naprav. Danska firma Danfoss pa ni edina firma, s katero sodelujemo. Zla-

sti na področju hladilne tehnike imamo že več let razvite kooperacijske odnose s švedsko firmo PLL.«

Znanost v podjetju

Tako zahtevne naprave, kot so hladilne, prav gotovo terjajo tudi močno razvojno dejavnost.

V LTH se z njo prav lahko pohvalijo. Organizirali so močan razvojni oddelek in v njem zaposlili strokovnjake, ki se pri nas verjetno najbolj spoznajo na hladilno tehniko. Tudi na oblikovalce niso pozabili. Kajti hladilni pult za ta ali oni zahtevan gostinski turistični objekt ni samo hladilnik, marveč mora biti tudi primerno oblikovan, da se ujema z ambientom restavracije, bistroja in podobnih prostorov. Za vse to poskrbijo arhitekti-oblikovalci, ki so zaposleni v razvojnem oddelku tovarne.

V veliko pomoč pri znanstvenem in raziskovalnem delu na področju hladilne tehnike je še institut, ki deluje v okviru združenega podjetja in je edina tovrstna institucija pri nas. V njem je zaposlenih kar 25 strokovnjakov.

In še ene stvari ne smemo pozabiti omeniti, ki prav tako sodi v okvir znanosti. To je elektronski računalnik, ki ga skupaj še z nekaterimi tovarnami na tem območju v LTH uporabljajo že štiri mesece.

Perspektive podjetja

»Letos računamo, da bo naš bruto produkt znašal blizu 125 milijonov N dinarjev,« je naj-

Upravno poslopje Loške tovarne hladilnikov na Trati pri Škofji Loki

prej pojasnil inž. Jože Sever, ko je začel govoriti o perspektivah podjetja. »V naslednjih letih bomo prav gotovo še izpopolnili asortiment naših izdelkov, kajti potrebe trga nam to že narekujejo. Proizvajali pa bomo v glavnem za trg, ki smo ga že osvojili, se pravi, se bomo držali tako imenovanega komercialnega gostinstva. S sedanjimi zmogljivostmi pa prav gotovo vseh naročil ne bomo mogli. Zaradi tega smo se že odločili, da bomo v naslednjih treh le-

tih veliko investirali predvsem v povečanje proizvodnih zmogljivosti.«

Ob koncu je vodja prodaje za domači trg v Loški tovarni hladilnikov pravzaprav potožil, da ustreznih kadrov, ki jih potrebujejo za uresničitev vseh nalog v naslednjem obdobju, sploh ne morejo dobiti.

»Takoj bi sprejeli na delo nekaj strojnih inženirjev, nekaj ekonomistov, srednje izobraženih kadrov,« je še dodal.

M. Z.

Za enega naših najlepših hotelov »Ambasador« v Opatiji je Loška tovarna hladilnikov izdelala več takih in podobnih hladilnih pultov

ŠKOFJELOŠKA »JELOVICA« S SPECIALIZIRANO PROIZVODNJO ŽANJE LEPE USPEHE

IZ ŽAGE ZRASLO SODOBNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

V petih letih so proizvodnjo stavbnega pohištva povečali kar za desetkrat, proizvodnjo montažnih objektov pa za dvakrat ● S specializirano proizvodnjo vseh vrst stavbnega pohištva imajo v Jelovici edinstven proizvodni program v Jugoslaviji ● V modernizacijo proizvodnje stavbnega pohištva so v zadnjih dveh letih investirali več kot 20 milijonov N-dinarjev, od tega 16 milijonov N-dinarjev lastnih sredstev

Lesnoindustrijsko podjetje »Jelovica« iz Škofje Loke sodi prav gotovo med tiste naše uspešne delovne organizacije, ki so se povzpelle do sodobnih industrijskih podjetij in se lahko v evropskem merilu kosaajo na vseh področjih.

Iz skromne žage še pred prvo svetovno vojno je danes na Trati pri Škofji Loki zrastle eno vodilnih podjetij škofjeloške občine, gorenjskega in slovenskega gospodarstva.

Janez Hude, komercialni direktor podjetja, se spominja časov zadnjih deset let:

»Pred desetimi leti, ko smo pod skupno streho spravili skoraj vse, kar se je na našem področju ukvarjalo z lesnimi izdelki, je bila naša proizvodnja tako raznolika in razdrobljena, da ni dajala pravih rezultatov. Zaradi tega smo si že pred desetimi leti izdelali podoben in jasn načrt, kaj bo z našo tovarno,« je pripovedoval. »Vedeli smo, da z neštetimi izdelki na trgu ne bomo uspevali, kajti stroški zanje so bili preveliki...«

Odločili smo se za specializirano proizvodnjo stavbnega pohištva in montažnih objektov.

Desetkrat povečana proizvodnja

Za stavbno pohištvo so strokovnjaki v Jelovici izdelali popolnoma nov proizvodni program, ki je zajel vse izdelke stavbnega pohištva, pa čeprav so nekatere izmed njih že proizvajali. Tako zdaj v velikih serijah izdelujejo vhodna, notranja in garažna vrata ter okna

in okenska senčila za vse vrste gradenj.

Spet je povzel besedo Janez Hude:

»Specifičnost našega proizvodnega programa pri stavbnem pohištvu je namreč prav v tem, da so vse vrste vrat, oken in okenskih senčil vedno skonstruirane tako, da ustrezajo vsem načinom gradnje bodisi blokovne ali individualne, so sodobno oblikovane in proizvedene kot končni izdelek. Prepričan sem, da tako dognanega proizvodnega programa, najsi bo glede količine in izbire, nima nobena to-

vrstna tovarna v Jugoslaviji, čeprav se jih še cela vrsta ukvarja s proizvodnjo najrazličnejšega stavbnega pohištva.«

Temu primerne so v škofjeloški Jelovici zabeležili tudi poslovne rezultate. Zelo ilustrativen je namreč podatek, da so v petih letih kar za desetkrat povečali proizvodnjo stavbnega pohištva.

Za hišo ključ v roke

Tako kot pri stavbnem pohištvu je škofjeloška Jelovica prav gotovo tudi prva tovarna pri

nas, ki proizvaja montažne objekte.

Sprva so bile to vojaške barake in barake za razna gradbišča. Danes pa so to lepe, sodobno urejene stanovanjske hiše različnih velikosti. »V tej proizvodnji smo zlasti v zadnjem času storili velik preobrat,« pojasnjuje Janez Hude. »Sprva smo proizvajali samo montažne elemente in prepustili gradnjo objektov drugim. Zdaj pa naredimo vse, od elementov do instalacij, skratka vse, kar je potrebno za hišo. Tako daleč smo vse izpeljali, da naši monterji

od prve plošče naprej naredijo vse in kupec dobi ključ v roke.«

Za tiste, ki jih še posebej zanimajo, naj povemo, da v Jelovici lahko izdelajo kar 36 tipov najrazličnejših montažnih stanovanjskih družinskih hiš. Cene se gibljejo od 59.000 do 146.000 novih dinarjev. Seveda tu še ni všteta cena za opremo kuhinje, za okenska senčila, za strešno kritino in za prevoz od Škofje Loke do gradbišča.

Po vsem, kar smo povedali o Jelovici, si podjetje uspešno utira pot na trg z montažnimi hišami. Pravijo, da je pri nas

vedno več interesentov, ki se zanimajo za tovrstno gradnjo individualnih družinskih hiš. Razumljivo, ob današnjih cenah stanovanj v klasični blokovni gradnji so tovrstna stanovanja najcenejša.

V 2 letih vložili več kot 20 milijono N-din

Doseženi rezultati v Jelovici seveda niso prišli sami po sebi.

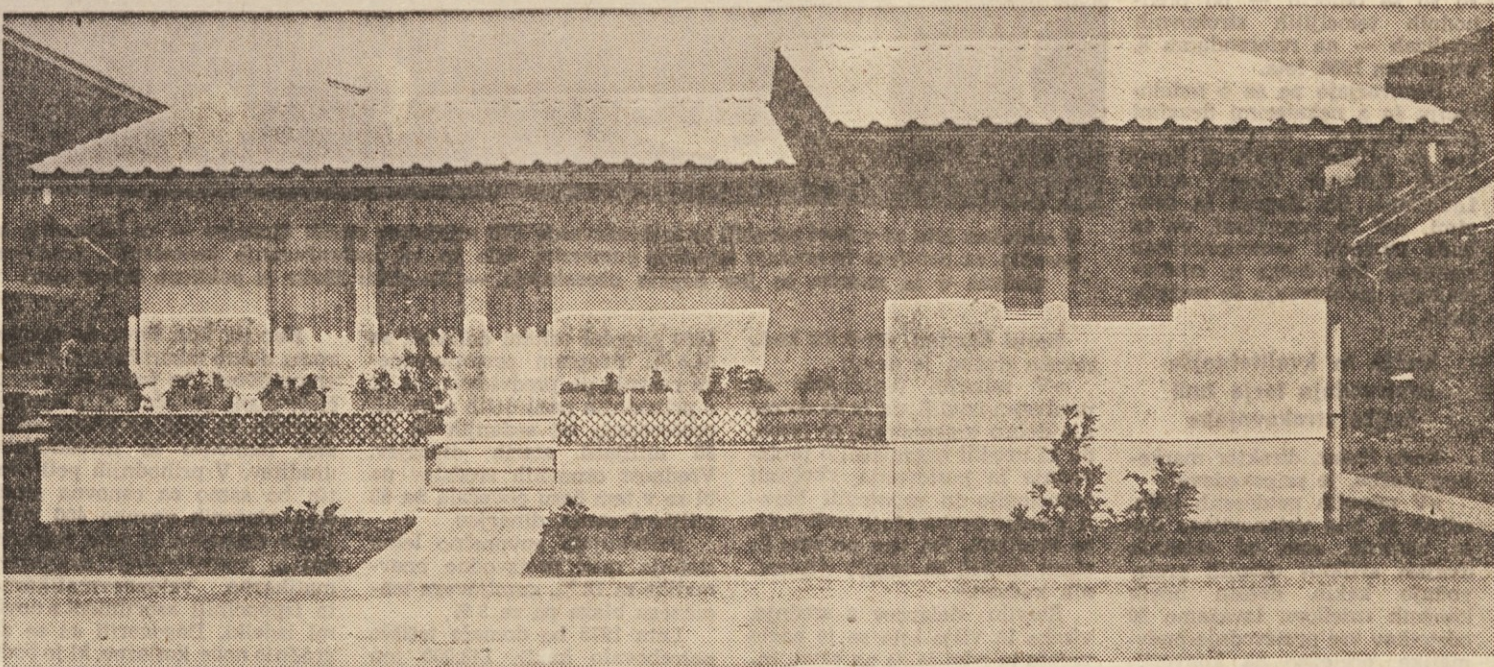
Z načrtno kadrovsko politiko — mimogrede povedano so v zadnjih petih letih zaposlili vrsto visokošolsko izobraženih strokovnjakov — z raziskovalnim delom, zlasti tržišča, in z optimalnim izkoriščanjem strojnih zmogljivosti so dosegli vse to.

»V zadnjih dveh letih smo v razširitev in modernizacijo proizvodnje ter tehnoloških postopkov in organizacijo dela vložili nad 20 milijonov N-din sredstev. Od tega smo najeli le 6 milijonov N-din inozemskih kreditov brez vsakršne garancije naše banke.«

»Kaj ste s tem denarjem zgradili?«

»Zgradili smo novo kotlovnico, sušilnico za žagan les, nadalje skladišče suhega žaganega lesa in polizdelkov v razsežnosti 5000 kvadratnih metrov, nov obrat z novimi stroji za proizvodnjo sobnih vrat in oken, katera površina je 4000 kvadratnih metrov. Proizvodnja v njem je stekla za novo leto itd. Prav tako smo odpravili nekaj ozkih grl v starih proizvodnih prostorih, kjer izdelujemo garažna in vhodna vrata ter okenska senčila,« je zaključil Janez Hude.

M. Z.

Montažna stanovanjska hiša

DELOVNI KOLEKTIV INDUSTRIJE GUMIJEVIH, KEMIČNIH IN USNJNIH IZDELKOV SAVA, KRANJ OB LÉTOŠNJEM PRVEM MAJU, DVAJSETI OBLETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA IN PETINDVAJSETLETNICI OSVOBODITVE

Bogati sadovi ustvarjalnih prizadevanj samoupravno organizirane kolektiva

»Samo tako organizirano samoupravljanje, ki ne temelji na občutkih posameznikov, ampak na sistematičnem strokovnem delu, zagotavlja dobro poslovanje in onemogoča nepotrebno izgubo časa. Splošni samoupravni akti ustvarjajo nujno potreben samoupravni red, jasno opredeljuje pravice in dolžnosti vseh organov in zagotavljajo, da pomembnost in »teža« posameznega organa ni odvisna od »moči« vsakokratnega predsednika ali od trenutnega razmerja sil in da obseg pravic in dolžnosti posameznika ni odvisen od občasnih interesov in hotenj neformalnih skupin, temveč da je položaj vsakogar od nas odvisen predvsem od kvalitete našega dela, tako na delovnem mestu kot tudi pri upravljanju skupnih zadev.«

Te misli iz referata ing. Janeza Beravs, direktorja kranjske Save, na proslavi ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja v tej gospodarski organizaciji, ki je bila 7. januarja letos, niso le želje ali program, ki naj bi ga uresničevali šele v prihodnosti, pač pa vse bolj postajajo samoupravna praksa delovnega kolektiva, ki se je prvi na slovenskem samoupravno organiziral.

Tovariši, s katerimi sem govoril, ko sem jih pred dnevi obiskal, so še zlasti poudarjali:

»Gospodarski uspehi, ki smo jih dosegli, so predvsem zasluga skupnih naporov vseh zaposlenih, ki delujejo kot dober samoupravni kolektiv.«

Uspehi so resda veliki in delavci Save so upravičeno ponosni nanje.

Naj navedem nekaj podatkov o njihovi gospodarski rasti v minulih dvajsetih letih.

Vrednost osnovnih sredstev se je v tem času povečala za 11.158 %, poslovni sklad je večji za 7.225 %, fakturirana realizacija za 1.367 %, amortizacija pa za 3.494 %. Število zaposlenih se je v dvajsetih letih povečalo za 403 %, povprečni osebni dohodek pa za 1.664 % (od 7.633 na 127.000 starih dinarjev).

Od stare tovarne do sodobne industrijske delovne organizacije

Današnja tovarna Sava se je razvila iz majhnega obrata, ki je bil ustanovljen leta 1921. Prvi stroji za izdelavo gumenih podpetnikov so bili postavljeni v stari šupi v središču Kranja. Tuji kapitalisti, ki so kasneje prevzeli obrat (Semperit — Wimpessing, Continental — Hannover), so postopoma dograjevali tovarniške objekte, vendar v manjšem obsegu in brez kakršnegakoli načrta. Tovarna je bila opremljena predvsem z izrabljenimi stroji, ki so jih lastniki kot zastarele odstranili iz svojih tovarn v tujini, kasneje pa nekoliko popravili in montirali v Kranju, da bi tamkaj izkoriščali ceneno delovno silo.

Podjetje sicer med zadnjo vojno ni utrpelo velike škode,

pa vendar je proizvodnja — predvsem zaradi velike iztrošenosti in zastarelosti strojev — prva leta po osvoboditvi le počasni naraščala.

V letu 1949 so začeli osvajati proizvodnjo avtomobilskih pnevmatik, transportnih trakov, klimastih jermenov itd. Ker v stari tovarni niso več mogli širiti proizvodnje, so dobili v uporabo Helerjevo tekstilno tovarno v Stražišču, ki so jo z raznimi adaptacijskimi deli v letu 1954 usposobili za začetek nove proizvodnje.

Od tedaj dalje razširjajo ta novi obrat in tja preseljujejo proizvodnjo iz starega obrata ob Kokri. Ustanovili so še obrat za ročno konfekcijo na Vrhniki, osvojili proizvodnjo plastične mase — vulkolana in končno leta 1967 sklenili pogodbo o poslovno-tehničnem sodelovanju z ameriško-avstrijsko firmo Semperit. Začeli so navezovati stike z domačimi podjetji iste ali sorodne proizvodnje in se dogovarjati o poslovno-tehničnem sodelovanju. Rezultat takšnega poslovno-tehničnega sodelovanja je tudi združitev podjetij Sava in Standard, za katero so se odločili — po predhodnih temeljnih strokovnih analizah — na referendumu 8. novembra 1968. leta.

Dogovarjajo pa se o sodelovanju še z nekaterimi drugimi gospodarskimi organizacijami, kot na primer s podjetji Runo Tržič, Kovinar Kranj, Astra Ljubljana, Ris Zagreb in drugimi, ker so prepričani, da se bodo možnosti samoupravnega poslovno-tehničnega in komercialnega sodelovanja še nadalje širile.

Večja in kvalitetnejša proizvodnja terja tudi boljše strokovnjake

Rado Rotar, direktor marketing službe, je pripovedoval:

»V minulih petdesetih letih, odkar je bila ustanovljena naša tovarna, smo od začetnih dvajset artiklov osvojili proizvodnjo kakih dvesto novih končnih izdelkov. Izvažamo 30 odstotkov vse proizvodnje pnevmatike, pretežno na konvertibilno področje, kjer je tržišče zelo zahtevno, in vendar je re-

klamacij komaj 0,80 %. Če samo ta podatek kaže, kolikšna je naša proizvodna in poslovna sposobnost.«

V Savi izdelujejo predvsem gumijevе izdelke, največ pnevmatiko in drugo gumijevo tehnično blago, ki ga prodajajo avtomobilski industriji in industriji gospodinjstvih pripomočkov. Potlej delajo prešane artikle, ki jih prodajajo trgovski mreži ali pa predelovalni industriji, razna sredstva za rekreacijo in šport (blazine, žoge itd.). Obrat usnjenih izdelkov pošilja na trg naravno in umetno usnje za obutev in obleke, plastificirano usnje, ki je zaščiteno s posebnim patentom; kemični obrat pa razna lepila, plastično maso vulkolana za oblogo tiskarskih valjev in še številne druge proizvode.

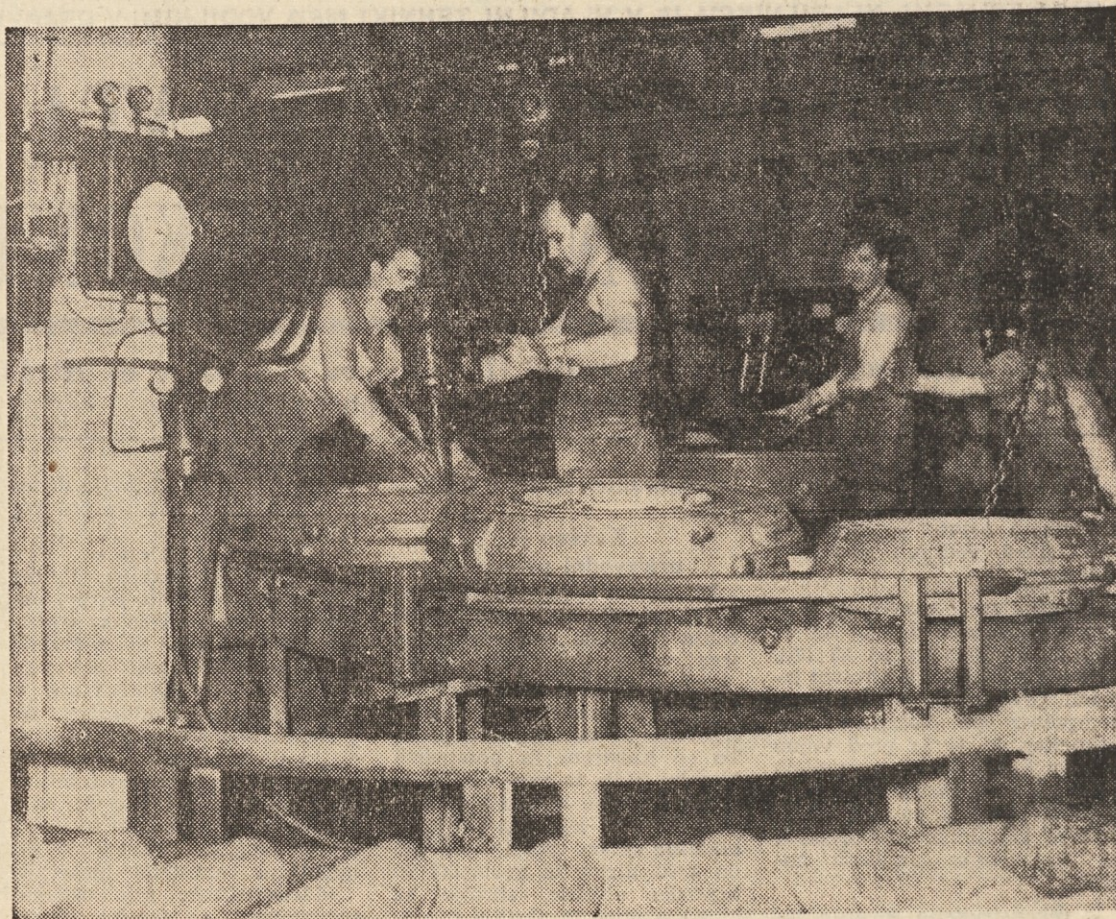

V minulem letu so v Savi porabili za izobraževanje 270 milijonov starih dinarjev — za štipendije in posojila, za poklicno in srednjo tehnično gumarsko šolo in za izobraževanje zaposlenih. Sredstva, vložena v ta namen, se jim bogato obrestujejo. — Na sliki: Motiv iz poklicne šole v Savi

Borut Snuderl, direktor kadrovske službe, je dejal:

»V minulih letih smo se predvsem trudili, da bi se notranje dobro organizirali, se pravi, da bi uredili organizacijo proizvodnje in poslovanja, zboljšali tehnologijo in zagotovili hkrati z večjo proizvodnjo tudi boljše kvalitete. Pri tem pa smo še zlasti skrbeli za vzgojo strokovnih kadrov.«

Število delavcev s srednjo, visoko in višjo šolo se je naglo večalo in zdaj je že na ravni industrijsko razvitih dežel. Ob koncu lanskega leta je delalo v

V srednjeročnem programu razvoja podjetja predvidevajo, da se bo proizvodnja gumijevih izdelkov povečala od 20.800 ton v letu 1970 na 46.000 ton v letu 1975, zlasti pa se bo povečala proizvodnja pnevmatike — kar za 140 % — in bo dosegla leta 1970 že 38.000 ton. — Na sliki: Delavci v »avto-klavu«, obrat II

podjetju kakih 150 delavcev s fakultetno izobrazbo. (Vseh zaposlenih je bilo 2.700). V okviru Save deluje šola za poklicne delavce, šola za gumarske tehnike in tudi I. stopnja FNT — gumarski oddelek. Za izobraževanje, se pravi za štipendiranje in posojila, za lastne šole in za izobraževanje zaposlenih so lani porabili 2.700.000 novih dinarjev.

Investicije v šolanje kadrov so se jim že in se jim še bodo bogato obrestovale. Zlasti v prihodnjih petih letih, ko predvidevajo hiter vsestranski razvoj podjetja.

Jasne perspektive

Delavski svet kranjske Save je na seji dne 6. januarja letos sprejel srednjeročni program razvoja podjetja, ki vsebuje osnovne koncepte proizvodnje in poslovne politike za obdobje 1971—1975.

Program temelji na dosedanjih dosežkih podjetja, tržnih analizah, zdajšnjih pogojih poslovanja in pričakovanih spremembah v družbeno ekonomskih pogojih.

Tudi v zadnjih letih je Sava močno napredovala. O tem nam prča podatek, da se je v obdobju od leta 1966 do leta

zmogljivosti gumarske industrije v državi, toda zaradi boljše izkoriščenosti kapacitet se ta delež poveča na skoraj 30 %. Vsaj tolikšno udeležbo predvidevajo tudi v svojem srednjeročnem programu.

V program so zapisali, da se bo celotni dohodek povečal do leta 1975 za 132 %. Proizvodnja gumijevih izdelkov bo narasla od 20.800 ton v letu 1970 na 46.000 ton v letu 1975. Povečala se bo predvsem proizvodnja pnevmatike (za 140 %), tako da bi dosegla v letu 1975 že 38.000 ton, medtem ko bo proizvodnja gumeno tehničnega blaga porasla za 69 %, se pravi na 8400 ton. Močno se bo povečala tudi proizvodnja kemičnih izdelkov (od zdajšnjih 220 ton na 3000 ton), proizvodnja umetnega usnja pa bo večja za 166 % (v letu 1975 bo dosegla 5400 ton).

Hkrati z večjo ponudbo gumijevega blaga se bodo zostrili tudi prodajni pogoji. Podjetje se bo moralo zavzemati za čim večjo rentabilnost izdelkov na domačem in tujem tržišču.

V srednjeročnem programu predvidevajo tudi povečanje vrednosti izvoza od 2.117.000 dolarjev v letu 1970 na 7.500.000 dolarjev v letu 1975. Izvoz bo usmerjen izključno na konvertibilno področje.

tu II; kjer proizvajajo umetno usnje in gumirani tekstil; nameravajo zgraditi tudi lastno toplarno, kompresorsko in preizkusno postajo, skladišče gotovih izdelkov in nabaviti lastni center za elektronsko obdelavo podatkov.

Srednjeročni program predvideva, da bo ob koncu leta 1975 v kranjski Savi delalo 3900 ljudi. Število zaposlenih bi se povečevalo letno za 6,5 %, povprečna letna stopnja rasti proizvodnje pa naj bi bila 18,5 %, iz česar je razvidno, da so pri izdelavi srednjeročnega programa upoštevali tudi znaten porast delovne storilnosti. Amortizacija in skladi na posameznega delavca se bodo povečali od 12.851 dinarjev v letu 1970 na 38.580 dinarjev v letu 1975, medtem ko bo delež skladov in amortizacije v celotnem dohodku porasel od zdajšnjih 11 % na 19 %. Večja bo tudi rentabilnost, saj bo od 18 dinarjev skladov in amortizacije na 100 dinarjev vloženih osnovnih sredstev v letu 1970 povečali ta delež na 28 dinarjev v letu 1975.

Rado Rotar, direktor marketing službe, je dejal:

»Osnove in zahteve tega našega programa razvoja so dokaj pogumne, vendar temelje na realnih predvidevanjih, in prepričani smo, da bomo čez pet let uresničili, kar smo si zadal.«

x x x

Naj končam to svojo pripoved o delovnem kolektivu kranjske Save, ki se je prvi na Slovenskem samoupravno organiziral, z besedami ing. Janeza Beravs, generalnega direktorja, na že omenjeni proslavi ob dvajseti obletnici delavskega samoupravljanja:

»Samoupravno delitev dela smo v praksi dovolj preizkusili. Prepričani smo se, da višek samoupravljanja ni v tem, če lahko sleherni odloča o vsem, saj to pomeni neracionalnost in neopredeljeno odgovornost ter omogoča uveljavljanje samovolje in primitivnih teženj ter kvari medsebojne odnose. Vse delovne naloge, porazdeljene med nami, morajo biti opravljene smotrno in racionalno. Delo vseh mora biti vedno usmerjeno k naprej določenemu cilju, zaradi česar moramo občasno in po potrebi tudi objektivno ocenjevati delo vsakega člana kolektiva... Upravljanje in poslovanje torej nista med seboj ločeni zadevi. Nasprotno! Analiza vse naše dosedanje prakse nam kaže, da je potrebno stalno strokovno delo v zvezi z organizacijo upravljanja, da je to prav tako znanost svoje vrste in da je za naše dobro poslovanje nujno, da se z vseh vidikov pretehta vsaka predložena sprememba v našem samoupravnem mehanizmu in da stalno ocenjujemo učinkovitost naših že obstoječih rešitev. Tak način daje strokovnemu delu v našem podjetju vse večjo veljavo. Da je to res, nam dokazuje osemkratno povečanje števila delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Pri tem pa velja načelo, da je za uspeh celotnega kolektiva pomembno delo vsakega posameznika.«

Tako delajo in prav zato je njihovo prizadevanje obročilo tolikanj bogate sadove.

J. V.

To, kar so zgradili v petdesetih letih, jim je zdaj že pretesno: svojo papirnico hočejo zvečati

JUBILANT IZ KOLIČEVEGA

Za količevske papirničarje je letošnje koledarsko leto zares praznično in izjemno. Najprej petdesetletnica obstoja njihovega podjetja, nato 35 let od uspešno zaključene velike stavke, še 25-letnica osvoboditve in 20-letnica uvedbe samoupravljanja — to so jubilejne prelomnice, ki jih bodo počastili v letošnjem letu.

Preteklost morda še prehitro tone v pozabo. Prav pa je, če kdaj pa kdaj le obudimo spomine na minula leta, če obudimo »sporočila«, ki so nam jih zapustile različne prelomnice, če na izkušnjah gradimo prihodnjo pot. Takšna priložnost se je zdaj ponudila tudi količevskim papirničarjem. Zato naj — preden spregovorimo o njihovem današnjem in jutrišnjem dnevu, tudi mi posežemo v njihovo kroniko in poskusimo orisati pomen njihovih štirih jubilejnih prelomnic.

● Ob potoku Mlinščica na Količevem je pred petdesetimi leti sameval mlin, ki ga je predvojni tovarnar Bonač ukazal podreti in na njegovem mestu zgraditi obrat za proizvodnjo sive lepenke. To je bila začetna naložba v novo tovarno, iz katere se je sčasoma razvila današnja Papirnica Količevo. V novem obratu so sprva izdelali po tri tone lepenke dnevno. Tovarnar Bonač pa je postopoma dokupoval opremo in gradil nove obrate. V letu 1938 so dosegli pred vojno najvišjo raven proizvodnje: 5511 ton papirja, le-

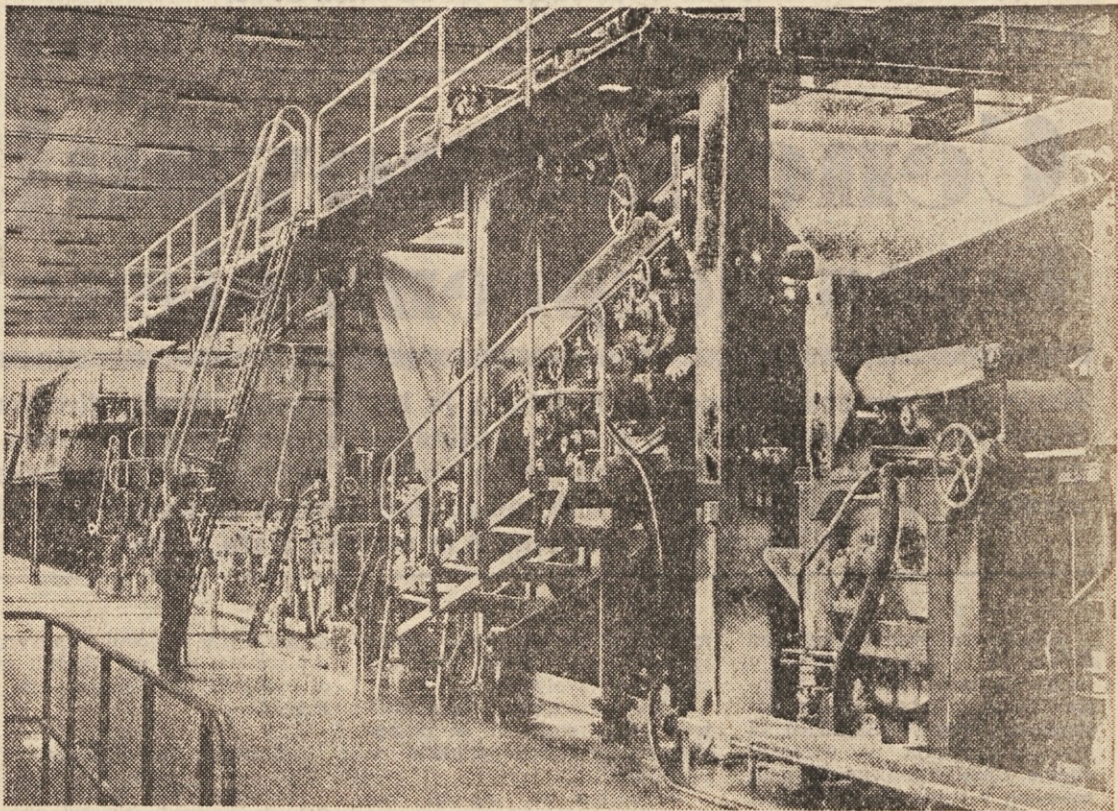
penke in kartona. Omeniti velja, da je Bonačeva odločitev, da prav na Količevem zgradi tovarno, pogojila globoko preobrazbo vasi na tem območju. Mnogo kočarjev in kmetičev je tedaj stopilo na pot industrijskega delavca.

● V času velike gospodarske krize v letih 1930 do 1935 je med delavci količevske papirnice začela zoreti dalavska zavest in medsebojna solidarnost. Najbolj se je izkazala v veliki stavki, ki se je začela 15. avgusta 1935. leta in je trajala devet tednov, ko je delavstvo naposled le zmagalo. Tovarnar Bonač je takrat moral odstopiti od kakršnihkoli sankcij, podpisati je moral kolektivno pogodbo in delavcem priznati pravico do včlanjenja v legalne delavske stranke. Nazaj na delo je bil ponovno sprejet tudi idejni vodja količevskih papirničarjev v tistem času, med NOB tragično preminuli narodni heroj France Bukovec, kovinostregar po poklicu.

● Tako kot večina drugih podjetij je tudi Papirnica Količevo dočakala osvoboditev osiro-

mašena in orošana. V prvih mesecih svobode so predstavniki kolektiva iskali stroje in drugo opremo po vsej Avstriji; nekaj opreme so »odkrili« celo na Češkem. Te in druge težave so vplivale, da so šele v letu 1947 prvič občutneje preseglji predvojno najvišjo raven proizvodnje. Pri tem pa je najvažnejše to, da so ta rezultat dosegli na obnovljenih predvojnih kapacitetah in brez tujih strokovnjakov, ki so vse do osvoboditve vodili proizvodnjo.

● Sestnajsti september leta 1950 pomeni naslednji in tudi najpomembnejši mejnik in razvoj in gospodarstvu Papirnice Količevo. Takrat je kolektiv prevzel upravljanje podjetja v svoje roke. Začela se je njihova, na zavestnih odločitvah temelječa skrb za razširitev in modernizacijo zmogljivosti, za pospešeno rast življenjskega standarda papirničarjev in njihovih družin ter skrb za reševanje perečih potreb kraja. Tako je Papirnica Količevo v teh dvajsetih letih s svojimi sredstvi omogočila tudi asfaltiranje ceste od Radomelj do glavne ceste Ljub-

Iz valjev velikega kartonskega stroja so količevski papirničarji lani »iztisnili« že 13.000 ton navadnih in premaznih kartonov. Stroj, največji te vrste v državi, naj bi dobil trikrat večjega brata...

ljana—Celje; sodelovala je pri gradnji nove trgovine in otroškega vrta v Količevem; finančno je podprla in še podpira številne družbene, politične, športne, gasilske in druge organizacije na njenem območju.

Vsega tega ne bi zmogli, če ob dvajsetletnici samoupravljanja ne bi ugotavljali, da se je v teh letih proizvodnja papirja, kartona in lepenke več kot potrojila, medtem ko lesovine izdelajo celo osemkrat več, kot so je naredili v letu 1949. In prav ti rezultati predstavljajo tisti neovrgljivi dokaz, da je delavsko samoupravljanje v njihovem podjetju v polni meri opravičilo svoj obstoj in tudi izpolnilo pretežno večino njihovih pričakovanj.

Današnji in jutrišnji dan količevskih papirničarjev

Ko danes količevski papirničarji razmišljajo o prehojeni poti, ne morejo mimo ugotovitve, da so v nekem smislu dosegli

svoj vrh in da bi sami sebe obdodili na stagnacijo, če ne bi iskali poti naprej. Z uvedbo skrajšanega delovnega časa so namreč lahko vpeljali tudi četrto izmeno. To pomeni, da vse njihove najvažnejše proizvodne naprave, med njimi tudi veliki kartonski stroj kot njihova največja povojna pridobitev, obratujejo neprekinjeno. Vendar pa obratovanje s polno paro le skrajšuje življenjsko dobo njihovih naprav, ki so odpisane že več kot 60%. To jim zdaj narokeje, da morajo vsa svoja prizadevanja usmeriti v postopno obnovo in tudi razširitev tovarne, ki je — kot že omenjeno — dosegla svoj vrh z lansko proizvodnjo 26.713 ton papirja, kartona in lepenke.

Kakor sami ugotavljajo, obstajajo nekatere možnosti, da bi svoje namene tudi uresničili. Ekonomsko gledano so na primer utemeljene investicije v razširitev proizvodnje, saj se bo nedvomno — morala povečevati za zdaj še sila nizka poraba pa-

pirja na prebivalca. Proizvodnja kartona v njihovi papirnici že zdaj predstavlja dve tretjini celotne — tudi najbolj donosne — blagovne proizvodnje. Zato je razumljivo, če želijo v prihodnosti povečevati predvsem to proizvodnjo. V zasnovah razvoja slovenske papirne industrije so predvidene tudi nove zmogljivosti za proizvodnjo kartona s kapaciteto 60.000 ton letno. V okviru tega programa bi količevski papirničarji radi v svoji tovarni postavili nov kartonski stroj z zmogljivostjo 30.000 ton letne proizvodnje. Kdaj in kako bodo to željo uresničili, ni odvisno od njih samih, čeprav že zbirajo sredstva za to investicijo. Velja pa, da bo njihov načrt uresničen toliko prej, kolikor tesneje bo sodelovanje celotne slovenske papirne industrije, ki bo prej ali slej morala izoblikovati ustrezne oblike združevanja na vseh tistih ravneh in področjih, ki zagotavljajo uspeh s čvrstim, usklajenim in enotnim nastopom panoge kot celote. —mG

Pol proizvodnje na tuja tržišča

Kranjska tovarna Planika bo letos v svojih treh proizvodnih obratih v Kranju, v Breznici in jeseniški občini in v Turnišču v lendavski občini izdelala nič manj kot 1.875.000 parov čevljev!

Polovico te proizvodnje bodo prodali na tuja tržišča!

Toda raje kot o zdajšnjih uspehih in prizadevanjih v Planiki pripovedujejo o načrtih tovarne v naslednjih petih letih. O tem, kaj vse bodo naredili v Kranju, kaj v Breznici in kaj tudi v Turnišču.

10.500 parov čevljev dnevno!

»Morda že veste, da bomo v Kranju občutno razširili proizvodnjo čevljev in začeli uvajati montažni način izdelave. To seve pomeni, da bomo tudi v Breznici povečali proizvodnjo montažnih delov za čevlje. Z jeseniško občino se že dogovarjamo, da bomo skupaj izgradili nov obrat in v njem zaposlili začetek najmanj 100 žensk. Kot pa je znano, bomo s tem v mnogo-

čem razbremenili tudi jeseniško občino, saj nezaposlene žene na tem območju že leta in leta predstavljajo enega najtršjih problemov,« se je razgela direktorica podjetja Planika Milica Ozbič. »Ko bo proizvodnja že utečena, bo Planika dnevno proizvedla 10.500 parov čevljev, ali kar 3000 parov več, kot jih zdaj izdelata.«

Skladišča so glavni problem

Razširitev proizvodnje in prehod na montažni način izdelovanja čevljev pa niso edini načrti kranjske Planike v naslednjih petih letih. Po besedah direktorice podjetja v njihovem tehnološkem procesu trenutno predstavljajo največji problem neprimerna skladišča. Le-ta pa niso potrebna samo za boljše organizacijo proizvodnje, marveč tudi za centralno oskrbovanje lastnih trgovin, ki jih ima Planika že 130, in to po vsej državi.

»Ob prizadevanjih za še boljše poslovne rezultate,« zatrjuje

Milica Ozbič, »smo ugotovili, da niso samo vlaganja v neposredno proizvodnjo tista, ki omogočajo še večji zaslužek. Spoznali smo, da je mnogo tako imenovanih ozkih grl tudi v različnih stranskih dejavnosti v podjetju in ki lahko v precejšnji meri vplivajo na večjo produktivnost slehernega zaposlenega. Kot rečeno, pri nas so v tem smislu problem številka ena skladišča. Zato bomo v najkrajšem času tudi zgradili nova, najodobnejše opremljena, s tekočimi trakovi. Za to investicijo bomo porabili blizu 10 milijonov N dinarjev. Hkrati z novimi skladišči pa bomo modernizirali naše trgovine po vsej državi in zlasti v tistih predelih, kjer smo še slabo zastopani, zgradili nove prodajalne. Investicija v našo trgovsko mrežo bo znašala najmanj 20 milijonov N dinarjev.«

Namesto da bi bili nagrajeni

S tem da polovico proizvodnje izvozi na tuja tržišča, Pla-

nika precej odstopa od drugih jugoslovanskih proizvajalcev čevljev, ki v povprečju izvažajo le 28% do 30% svoje celotne proizvodnje.

Toda izvoz ima tudi svojo senčno plat. Namesto da bi bil kolektiv stimuliran, se dogaja, da podjetje zaradi nestabilnih cen surovin in naraščanja splošnih stroškov dosega vedno slabše poslovne rezultate na tujih tržiščih.

»Glede na to, da je pri čevljarjih že od nekdaj navada, da izvozne posle sklepamo za leto dni vnaprej, nas naglo naraščanje cen še bolj prizadene,« je nejevoljno povedala Milica Ozbič.

Govorila pa ni tjavdan. Podatki namreč povedo, da so v Planiki v prvih treh mesecih letos dejanski stroški prerasli planirane že za več kot 8 odstotkov.

»Saj se trudimo, da bi z racionalnejšim poslovanjem znižali poslovne stroške, toda kar ni v naših močeh, tega res ne moremo,« je nadaljevala direktorica Planike. »Naš zunanjetrgovinski režim je tog, predvsem pa se ni sposoben prilagoditi gibanjem na notranjem in zunanjem trgu. Zaradi tega je naša panoga v celoti prizadeta. Zato zdaj vse delovne organizacije naše panoge prek zvezne gospodarske zbornice terjamo od pristojnih zveznih organov, da uredijo probleme, ki zadevajo naš izvoz na Zahod in v prekomorske države, da nam spriči obsežnega izvoza priznajo določene bonitete pri uvozu reprodukcijskega materiala, da uredijo sistem izvoznih premij in slednjič, da bi naši panogi ukinili izvozne takse za izvoz na Vzhod, kamor izvažamo na osnovi blagovnih list.«

V kranjski tovarni čevljev
PLANIKA naskakujejo dnevno
proizvodnjo 10.000 parov čevljev

Izdelovanje drsalk po licenci tvrdke Adidas

Električni tekoči trak v novih proizvodnih prostorih

M. Z.

Po gradbiščih stanovanjskega gospodarstva
»STANDARD« v Ljubljani:

Cene stanovanj letos nespremenjene

Novinarjev »spremljevalec« na gradbiščih je bil Miroslav Pleša, direktor Standarda ● Kljub intenzivni gradnji v Ljubljani letno zgradimo še zmeraj premalo stanovanj ● Do 1974. leta bo na območju občine Ljubljana-Siška zgrajenih nekaj stanovanjskih sosesk, med njimi Soseska 6, soseski Koseze in Draveljska gmajna, Soseska 8 in soseska Stara cerkev

»Ko bi vsaj vreme nekaj časa držalo, pa bi bilo za nas vse v redu,« je začel pogovor Miroslav Pleša, direktor stanovanjskega gospodarstva Standard, ki gradi stanovanja na območju občine Ljubljana-Siška v petih soseskah v vrednosti za več kot 138 milijard starih dinarjev.

»Ste z gradnjo v veliki zamudi?«

»Za dva meseca smo v zaostanku. Toda upam, da bomo

mnogokrat zavoljo slabo opravljenega dela — sama srečajo s tisoč nezadovoljnosti.«

»Kaj pravzaprav vaše podjetje lahko stori, da bi pospešili stanovanjsko gradnjo v Ljubljani?«

»Trudimo se, da bi vsa gradbena podjetja kljub potrebam na drugih področjih in kljub komercialno interesnejšim poslom le organizirala posebne delovne enote, ki bi bi-

dvignile niti v bločni stanovanjski gradnji niti pri gradnji individualnih družinskih hiš v Kosezah.«

Soseska Stara cerkev

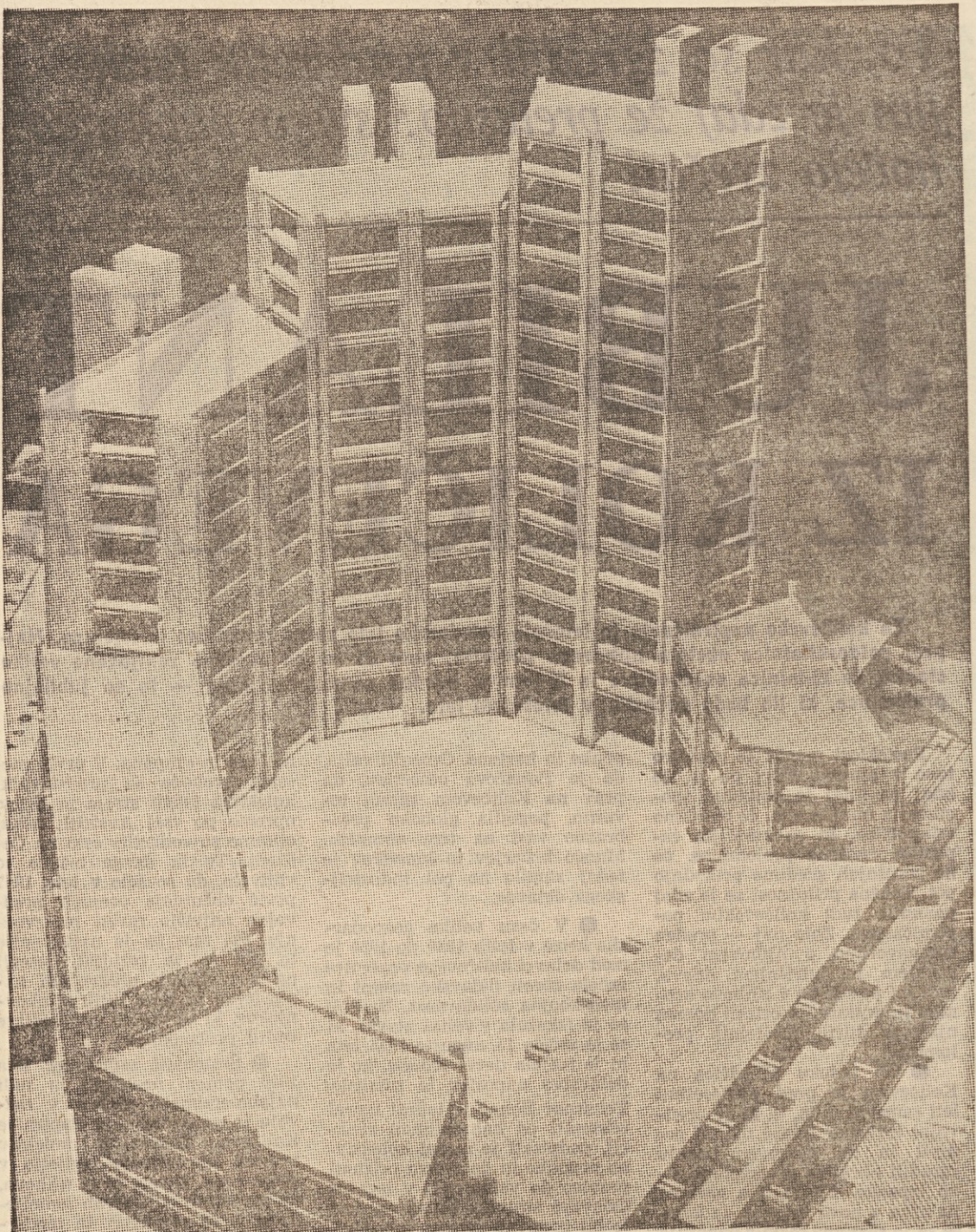
Direktor Pleša je nato povedal, da bodo že te dni začeli z rušenjem starih poslopij okrog stare cerkve, kjer bo zrased nov stanovanjsko-poslovni kompleks. Le-ta se razteza od ocepca Vodnikove in Celovške ceste v neposredni bližini spomeniško zaščitene stare cerkve pa vse do 600 metrov oddaljenega mestnega središča. Z zahodne strani se kompleks približa vznožju Šišenskega hriba, na severu pa meji na stanovanjsko področje Na jami.

Oblika zemljišča in njegova orientacija, višinska razlika med Vodnikovo in Celovško cesto ter sedanja okolica so narokovali naslednji koncept ureditve: glavni objekt bo razčlenjen v lamele, ki so nad tereonom visoke od 2 do 16 etaž in ki v obliki podkve oklepajo centralno ploščad na ravni Vodnikove ceste.

»Kakšna je namenbnost objektov v soseski Stara cerkev?« sem vprašal ob tem direktorja Standarda.

»Tri spodnje etaže so v celoti namenjene za trgovinsko-poslovni program. Lega soseske Stara cerkev in pa nagla rast števila prebivalcev v šišenskem kraku Ljubljane namreč omogočata vsestranski razvoj in rentabilno poslovanje najrazličnejših dejavnosti. V pritlični etaži, zlasti ob Celovški cesti, so zato prostori primerni za lokale, trgovino in za gostinstvo, medtem ko sta prva in druga etaža nad pritličjem namenjeni za pisarniške prostore, na primer za uvožno-izvozne organizacije, za predstavništva in zastopništva, agencije, projektivne organizacije, informacijske pisarne itd. Preostala nadstropja — od tretje do šestnajste etaže so stanovanjska. Stanovanja bodo štiri-sobna ali pet-sobna s površino od 90 do 120 kvadratnih metrov. Na voljo bo tudi zadostno število garažnih boksov. Dodal bi še, da bomo posameznim zainteresentom — bodisi za poslovne prostore bodisi za stanovanja — omogočili, da v začetni fazi sodelujejo pri projektiranju objektov ter tako dobijo prostore, ki bodo ustrezali izključno njihovim potrebam.«

»Kakšen pa je postopek za nakup stanovanjskih in poslovnih prostorov v tej soseski?«

Takole bo izgledala soseska Stara cerkev v Siški, ko bo zgrajena

»Interesenti si lahko zagotovijo poljudno površino poslovnega prostora tako, da sklenejo z nami pogodbo o naročilu poslovnega prostora. Kupnino za stanovanje pa lahko kupec plača Standardu ali samo v gotovini ali delno z gotovino in delno z garancijskim pismom KB Ljubljana ali pa samo z garancijskim pismom banke. Kot že rečeno, bomo z gradnjo soseske začeli letos, prvi poslovni prostori pa bodo na voljo že leta 1972. Celotna zazidava soseske in zunanja ureditev bo predvidoma zaključena do leta 1973.«

Soseski 6 in 8

Za razliko od soseske Stara cerkev, ki jo bodo šele začeli graditi, nasproti remize že štiri leta raste ena največjih stanovanjskih sosesk v Ljubljani. To je Soseska 6. Tovarišica Frančkolova, ki pri Standardu skrbi za prodajo stanovanj, nam je o tej soseski posredovala naslednje podatke:

»Kot vam je verjetno že znano, bomo do konca leta 1973 zgradili v tej soseski 3372 stanovanj. Do 1. januarja letos pa se je v stanovanja že vselilo 1072 družin. Letos računamo, da bomo v tej soseski zgradili še nadaljnjih 956 stanovanj in do

konca leta 1973 še 1344 stanovanj. Stanovanja, ki bodo zgrajena letos v soseski 6, so že vsa prodana. Zanimivo pri tem je, da se zdaj interesenti za stanovanja zanimajo v glavnem za večja stanovanja, medtem ko so še lani največ povpraševali po enosobnih in eno in pol sobnih stanovanjih.«

Miroslav Pleša pa je postal ob razgovoru nezadovoljen. Ne samo, da imajo izvajalci premalo delavcev za gradnjo stanovanj, občutno je tudi pomanjkanje gradbenega materiala, zlasti cementa in različnih instalacijskih materialov. Po njegovem mnenju bi si tudi gradbena podjetja lahko pravočasno zagotovila dovolj tovrstnega materiala, ki zdaj prav v soseski 6 močno zavira gradnjo.

Glede Soseske 8, ki bo zrasla le nekaj metrov naprej ob Celovski cesti, pa je Miroslav Pleša povedal:

»V tej soseski bomo zgradili 500 stanovanj. Zazidalni načrt je že izdelan, prav tako bo vsak čas nared vsa druga dokumentacija, tako da bomo z gradnjo lahko začeli 1. oktobra letos. Gradnja stanovanj v tej soseski bo nekoliko drugačna kot v Soseski 6. Projektanti so se odločili za nekakšen poskus težke

montažne gradnje, kot so jo že uporabili pri gradnji stanovanj v Novem Beogradu.«

Koseze in Draveljska gmajna

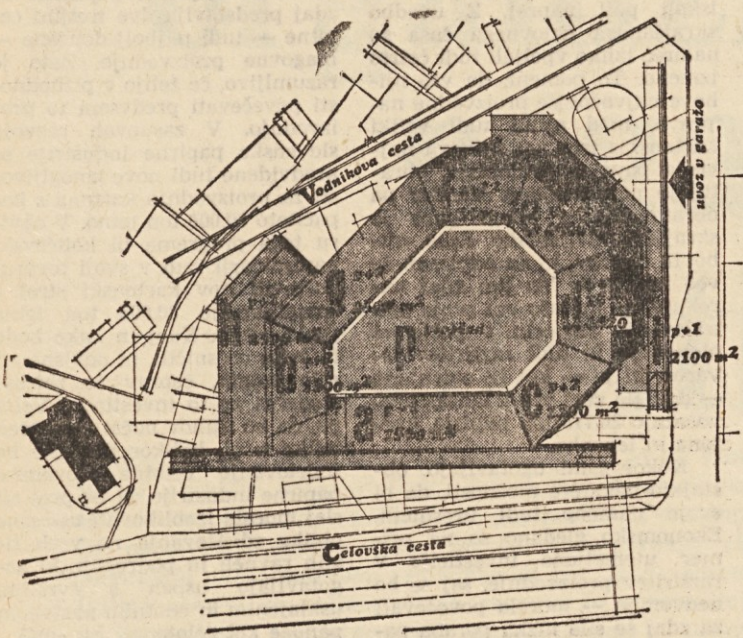
Med tistimi, ki želijo priti do stanovanja, sta na področju občine Siška prav gotovo najbolj zanimivi soseski Koseze in Draveljska gmajna, kjer bo do leta 1974 zraslo več kot 1000 najrazličnejših tipov individualnih družinskih hiš. Čeprav smo o obeh soseskah v našem listu že obširno pisali, je prav, da si na kratko le osvežimo spomin, kaj vse bo zgrajenega v obeh soseskah.

V prvi fazi, to le do leta 1972, je predvidena gradnja soseske Koseze. Ta bo pozidana z blizu 500 individualnimi stanovanjskimi hišami različnih tipov. Razen tega bo v tej soseski zgrajenih blizu 1400 bločnih stanovanj. Za oskrbo bodočih stanovalcev te soseske je po zazidalnem načrtu predvidena gradnja samopostrežne trgovine, gostinskih obratov in lokalov za različne uslužnostne dejavnosti. V drugi fazi, od leta 1972 dalje, je predvidena gradnja soseske Draveljska gmajna z več kot 300 individualnimi družinskimi hišami različnih tipov. Za oskrbo bodočih stanovalcev v tej soseski je predvidenih 1900 kvadratnih metrov poslovnih prostorov. Obe soseski naj bi imeli po dograditvi blizu 10.000 prebivalcev.

O tem, kaj vse pa je že doslej zgrajenega v soseski Koseze, pa smo se pogovorili z direktorjem Standarda. Takole nam je pripovedoval:

»Kot sem že uvodoma dejal, smo prav v Kosezah z deli pri gradnji individualnih družinskih hiš v največjem zaostanku. Ne samo, da smo imeli probleme glede odkupa zemljišč, marveč smo se spoprijeli z dokaj močvirnatim zemljiščem, ki je za gradnjo zelo težaven. Talna voda pri najrazličnejših izkopih nam je skoraj povsod zelo nagajala. Toda kljub tem neveselostim smo v tem času začeli tudi sami graditi 12 atrijskih hiš do tako imenovane tretje faze, se pravi, da jih bomo spravili pod streho. Do te faze bomo v okviru našega podjetja zgradili tudi vse nadaljnje individualne hiše tako v Kosezah kot tudi v Draveljski gmajni.«

MILAN ŽIVKOVIČ

Soseska Stara cerkev iz ptičje perspektive

zdaj ob dokaj lepem vremenu ta zaostanek le nadomestili, tako da se bodo vsi naročniki, ki so pri nas kupili stanovanja, vselili brez bistvene zamude.«

»Tovariš Pleša, kje trenutno gradite in kakšen program gradnje stanovanj imate v naslednjem obdobju?«

»Trenutno gradimo Sosesko 6, kjer bodo do leta 1973 zgradili 3372 stanovanj, potem Sosesko 8, kjer bomo v tem času zgradili 500 stanovanj, nato soseski Koseze in Draveljska gmajna, kjer bo do leta 1974 zraslo več kot 1000 različnih tipov individualnih družinskih hiš ter 1400 stanovanj v blokkih. Prav zdaj začnemo graditi tudi sosesko Stara cerkev. V vseh soseskah in tudi na drugih območjih občine Siška pa gradimo še celo vrsto poslovnih objektov, predvsem trgovin, obrtnih delavnic, servisov in podobno. Ves omenjeni program mora biti zaključen do leta 1974.«

»Čeprav vaše podjetje organizira gradnjo razmeroma velikega števila stanovanj, je dejstvo, da spričo velikega števila interesentov in dotrajanosti nekaterih stanovanj v Ljubljani zlasti v zadnjem času zgradimo občutno premalo stanovanj. Kje so po vašem mnenju vzroki za to?«

»Težko bi vam kar takole iz rokava stresel vse vzroke. Toda najpomembnejše bi le omenil: V prvi vrsti gre za zemljišča, čeprav je teh v Ljubljani še dovolj na voljo, jih od zasebnih lastnikov le težko dobimo. Če že drugega ne, se sodni spori okoli zemljišč za stanovanjsko gradnjo vlečejo predolgo, nekateri pa so celo naravnost maratonski. Še zmeraj vse prepočasno pridemo tudi do urbanistično tehnične dokumentacije. K temu je treba dodati prepočasno komunalno urejanje zemljišč, čeprav ljubljanska banka že daje kredite komunalnim podjetjem v ta namen, najpomembnejši razlog pa je po mojem mnenju v tem, da gradbena podjetja enostavno niso preveč zainteresirana za gradnjo stanovanj. Zato imamo velike težave, da sploh dobimo izvajalce gradnje. Moram pa tudi reči, da razumem gradbena podjetja ob današnji konjunkturi na gradbenem tržišču; njim se res bolj splača graditi objekt za enega ali največ dva naročnika, ne pa stanovanja, kjer se potem

Stanovanjsko gospodarstvo »Standard« se je oskrbele za izkop in druga zemeljska dela v Kosezah s težko mehanizacijo

V šivalnici...

V oddelku elektronskih hidravličnih strojev za sekanje zgornjih delov...

V tovarni obutve Peko Tržič pravijo:
»Trg predstavlja najstrožjo kontrolo cen, celo strožjo od zavoda za cene...«

ZLATA KOŠUTA DOMUJE V TRŽIČU

Ugodna lega je omogočila Tržiču hiter razvoj obrti že v najstarejših časih. Pot preko Ljubelja je povezovala Tržič z razviti predeli srednje Evrope, po drugi strani pa je bil Tržič dobro gospodarsko povezan z južnimi kraji, predvsem s Trstom, ki je bil od nekad pomemben trgovski in obmorski center.

Vodna sila je nudila vse pogoje za razvoj kovaške in druge obrti. Tržiški usnarji so se, na primer, že leta 1662 združili v oziroma v usnarjsko zadrugo.

Včasih je bilo v Tržiču le toliko čevljarjev, kolikor so njihovih izdelkov potrebovali za domačo rabo. Pozneje pa se je razvila cvetoča kupčija s čevljarstvom izven domačega kraja, zato je število čevljarjev tudi hitro naraščalo. Ob koncu minulega stoletja je bila čevljarstva obrt v Tržiču že tako močna, da je imela skoraj vsaka hiša svojo čevljarstvo delavnico.

Prve izdelke tržiških čevljarjev opazimo na obrtniški razstavi v Ljubljani že pred dobrih 125 leti. »Novice« so na primer 9. oktobra 1844. leta poročale:

»Komaj smo nehali tržiške mojstre hvaliti, moramo zopet dva rokodelca iz Tržiča v misli vzeti, katerih blago je zavoljo majhne cene krog in krog znano. To sta dva čevljarja, J. Mešar in M. Klopčauer, k'tera veliko taužent čevljev na leto prodasta. Sam Klopčauer na leto čez 30 ženskih in otroških čevljev izdelal k'tera cena je 8 do 26 krajcarjev. Naš presvetli cesar so se sami čez majhno ceno zavzeli, ko so v razstavi imenovane čevlje ogledovali...«

Perspektiva je bila v specializaciji

Raztresenost čevljarstvih delavnic po Tržiču in v okolici pa je kljub pridnim rokam in zaviljivi tradiciji ovirala hitrejši in ekonomičnejši poslovanje. Zato se je trgovec Peter Kozina odločil, da združi dobre delavce — čevljarje v skupni delavnici, kar je poenostavilo delo ter omogočilo nakup in koriščenje strojev.

Tako je sčasoma zrasla v Tržiču tovarna z industrijsko proizvodnjo obutve. Že ob samem začetku so napravili delavci dnevno 300 do 400 parov čevljev.

Letos praznuje Tovarna obutve Peko že svoj 67. rojstni dan. Medtem je doživela marsikaj. Kolektiv pa je z leti nenehno rasel, strokovno in po številu zaposlenih...

Dolgoletne želje delavcev, da bi ustvarili specializirano tovarno za izdelavo lahke moške in ženske obutve, se danes že uresničujejo. Stroga specializacija za določene vrste obutve pa

je za jugoslovanske tovarne še vedno na moč težavna, saj imamo razmeroma majhen trg, ki zahteva širok asortiment. To prodajnega sektorja. »Vso svojo pozornost smo skušali usmeriti na potrebe tržišča. Morali smo opuščati različne izdelbe obut-

velka galanterije sta z naročili v celoti zasedena. Tudi z naročili za zimsko sezono so kapacitete vseh oddelkov že vnaprej pokrite.

dveh milijonov parov čevljev. »Od tega bomo izvozili blizu 35% ali skoraj 150 vagonov čevljev. Vrednost izvoza bo znašala po predračunih 2.800.000 dolarjev. Izvoz, zlasti na zahodno tržišče, predstavlja težko pot, polno zaprek in odpovedovanja. Vendar ni druge možnosti: ali živetarjenje ob razdrobljeni maloserijski proizvodnji ali pogumno večanje izvoza in nenehen boj za ustrezno in kakovostno velkoserijsko proizvodnjo...«, menijo strokovnjaki v tržiški tovarni obutve Peko.

Včasih je bilo enostavno prodajati čevlje, saj kupci niso bili zahtevni. Zeleni so bili le obuti. Zadnja leta pa, ko postajajo ljudje tudi pri obutvi zahtevni — imajo čevlji čedalje bolj sezonsko trajnost. Če ne gredo v promet v mesecih, za katere so bili napravljeni, potlej preostane zanje le še razprodaja, kar seveda pomeni prodajo pod ekonomsko ceno.

Trg je najstrožja kontrola cen

V podjetju Peko vedo, da ne gredo uspešno v promet le čevlji, ki so poceni. Takole menijo o tej zadevi:

»Če hočemo, da obutve v skladiščih ne bo prekril prah, moramo modele prilagoditi zahtevam kupcev. Le-te pa niso majhne. Zato cena pri prodaji ni več glavni dejavnik. Važnejše pri čevlju je, kakšen je na oko in kakšna je njegova kakovost. To velja tako za ino-

zemski trg kot za domače kupce...«

Znano je, da proizvajalci obutve nimajo kontroliranih cen. Ne glede na to pa cene čevljev ne poskakujejo tako divje, kot se to dogaja z nekaterimi drugimi proizvodi.

»Pri določanju cen smo silno pazljivi...«, razlaga Janez Bedina. »Trg je najstrožja kontrola cen, strožja od zavoda za cene! Če bi bil naš apetit po dobičku samo za spoznanje večji od možnosti kupcev, bi verjetno kaj kmalu lahko zapri tovarno...«

Potrebno bo okrepiti vzporedne dejavnosti

Vsi proizvajalci obutve pri nas in tudi v svetu si prizadevajo, da bi kar najbolj okrepili dejavnosti, od katerih je neposredno odvisna tudi proizvodnja obutve.

»Vse preveč smo odvisni od uvoza. Tako je, na primer, močno problematično izdelovanje potrebnih orodij, delov obutve in drugega. Ne preostane nam drugega, kot da slednjim združimo sile in tudi na področju spremljajočih dejavnosti, od katerih smo tako odvisni, naredimo prepotrebne korake naprej. Za to vlada vsestranski interes, pomislekov ob tem ni več...«, pripovedujejo v Peku.

Prav tržiški čevljarji so storili na tem področju prvi korak. Ustanovili so samostojno podjetje »TRIO«, ki izdeluje za številne proizvajalce čevljev notranje dele obutve.

»Zlata košuta«, najvišje priznanje za obutev, ki jo je Peko prejel lani na Sejmu mode v Beogradu

meni, da naleti vsak proizvajalec čevljev, ki želi imeti specializirano proizvodnjo, pogosto na nepremagljive težave v prodaji, saj posameznih izdelkov trg ne sprejema v dovolj velikih količinah.

»Večletno usmerjanje in vlaganje v modernizacijo proizvodnje je končno obrodilo sadove. Še pred leti smo delali najrazličnejše izdelke, proizvodnja je bila silno razdrobljena, strojna oprema raznolika, produktivnost pa temu ustrezno zelo nizka...«, pripovedujejo danes delavci v Peku. »Ob takem delu se nam seveda ni obetala kaj prida prihodnost. Težave so bile iz dneva v dan večje, dokler programska komisija ni sprejela sklepa, da moramo proizvodnjo specializirati, ker je samo v tem rešitev za delovno organizacijo...«

Že dvakrat »Zlata košuta« za moške čevlje

Tako so v Peku pričeli iz sezone v sezono bolj paziti na svoj proizvodni program.

»Najprej smo opustili najmanj rentabilne izdelke...«, razlaga Janez Bedina, direktor

ve in se odločiti le še za lepljeno izdelavo. Uspeli smo, še celo več: če bomo želeli zadostiti potrebam trga, bodo morali v prihodnje kar trije oddelki v tovarni proizvajati moško lepljeno obutev. Čedalje številnejša naročila moških čevljev so predvsem posledica velike popularnosti, ki jo uživamo v zadnjem času pri proizvodnji moških nizkih čevljev. Dve leti zapored smo zanje namreč prejeli na beograjskem sejmu najvišje priznanje — zlato košuto. Seveda nam je to uspelo predvsem s pomočjo velikih investicij v naš razvoj in prodajo...«

V vseh oddelkih polne roke dela

Zvedeli pa smo tudi, da je Peko v minulih letih lepo napredoval tudi pri proizvodnji ženske obutve, posebno odkar je navezal stike z zahodnonemškimi podjetji AFIS. Nova kolekcija ženske galanterije za podjetje AFIS pa tudi za domači trg je navdušila tako mladino kot tiste, ki vedo, kaj je lepo in obnem tudi moderno. Eno z drugim: v Peku si ne belijo glave s tem, kako bi svojo proizvodnjo prodali. Oba od-

Ne gre brez tveganja

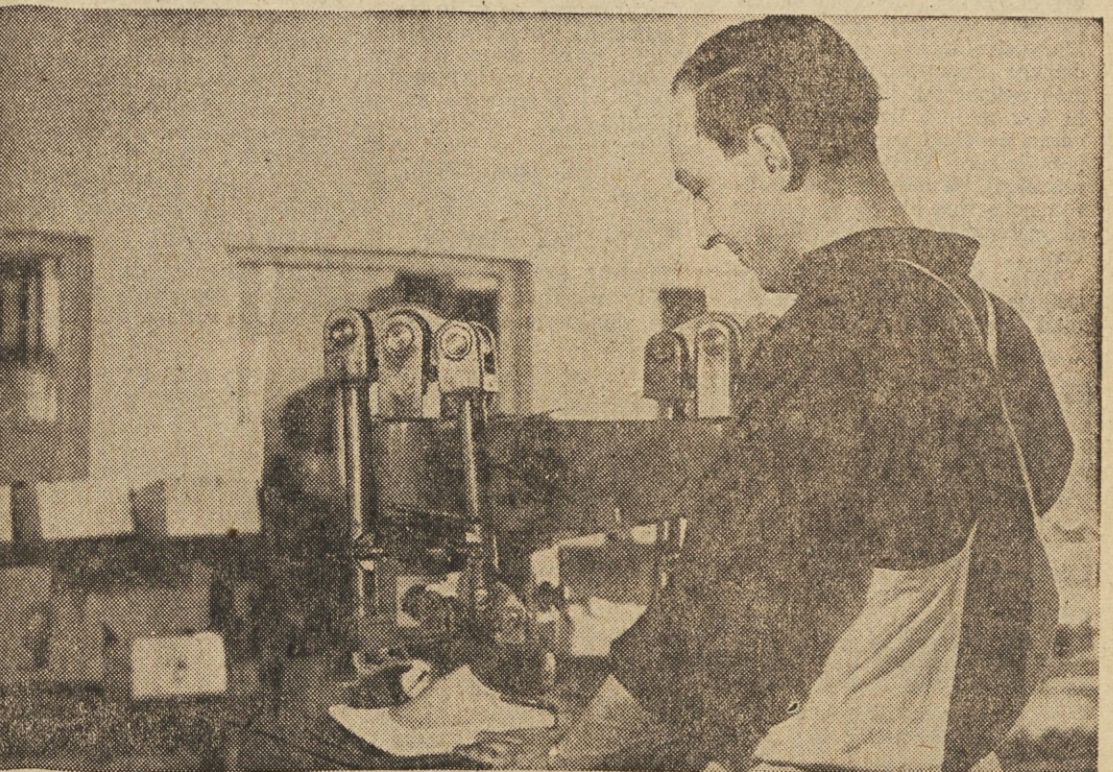
»Izvoz je postal v Peku sestavni del komercialne politike...«, razlaga direktor prodajnega sektorja. »Uspeli smo v tem, da smo povezali zahteve domačih kupcev z zahtevami tujih poslovnih partnerjev. To je bilo za nas bistveno. Svoj asortiment smo namreč uspešno zožili, saj, kar danes prodajamo doma, uspešno prodajamo tudi na Zahodu in na Vzhodu.«

Tako kot drugi proizvajalci obutve se seveda tudi v Peku niso in se po vsej verjetnosti še dolgo tudi ne bodo mogli izogniti precejšnjemu tveganju. Vsakič se morajo namreč za leto vnaprej odločiti, kaj in kako bodo delali, da bodo šli čevlji v denar in da ne bodo ostali v skladiščih. Tega, kakšna bo moda čez leto dni, kakšne bodo želje potrošnikov, pa ne more natančno predvideti nobena, še tako strokovno usposobljena služba, noben, še tako sodoben računalnik.

V Peku zatrjujejo nekako takole: čim več izvažamo, tem večje je tveganje. Brez izvoza pa ne gre. Torej tudi brez tveganja ne.

Kupci so iz leta v leto bolj zahtevni

Letošnji plan tovarne Peko predvideva proizvodnjo v višini

Ob stroju za stiskanje podplatov...

Njihova barka je zašla na nevarne plitvine

PROZAIČNI KONTRASTI

V Tekstilindusu dobivajo za svoje izdelke zlata odličja in laskava priznanja, blagajne podjetja pa nikakor ne morejo napolniti

Sedeč po laskavih besedah in medaljah bi jim moralo iti dobro, če ne celo najbolje. V letu 1961 je Tekstilindus na ljubljanskem sejmu mode prejel 2 zlata, 5 srebrnih in 5 bronastih medalj. Na lanskem sejmu mode pa se je kar 24 njihovih izdelkov pohvalo z zlatim odličjem. Sejem v Leskovcu je Tekstilindu-

su prav tako prinesel dve zlata medalji, lanski beograjski sejem »Moda v svetu« pa jim je priskrbel še diplomu za najboljši tiskan vzorec.

Kdo ne bi bil vesel take bere! Kar zadeva kvaliteto izdelkov in učinkovitost vzorcev, zanjejo

hvalo domačih in tujih kupcev. Tekstilindusov izvoz je v zadnjih nekaj letih krepko presejal 12 milijonov tekočih metrov tkanin. Podatek pa ne bi bil popoln, če ne bi kar takoj dodali, da so kakih 90% tega izvoza dosegli na tržišču s čvrsto valuto, torej na tržišču z bogato ponudbo in z zahtevnim povpraševanjem.

In vendar so lani v Tekstilindusu komajda zvezali konec s koncem. Da pa mi ne povedo natančno, ali so ob zaključnem računu naložili na sklade 1 ali 2 odstotka ustvarjenega dohodka, si razlagam kot sramežljivost in zadrego.

Od medalj in laskavih besed še nihče ni bil sit! Tudi v Tekstilindusu niso izjema. Tako so 98% ali 99% ustvarjenega dohodka v minulem letu morali razdeliti na osebne dohodke. A kljub temu osebni dohodki v Tekstilindusu niso visoki: s povprečno plačo 833 N-din se je podjetje ob tretjem tromesečju minulega leta znašlo krepko pod povprečjem osebnih dohodkov gospodarstva v kranjski občini, ki je znašalo tedaj 1047 N-din, in tudi občutno pod povprečjem industrije — tedaj 1004 dinarje; pri tem pa je skoraj polovica zaposlenih v Tekstilindusu prejela osebne dohodke med 600 in 800 N-din.

Pa kaj res ne znajo bolje gospodariti?

— Ne, da ne bi znali, ne moremo, odgovarjajo v Tekstilindusu.

Do reforme je Tekstilindus izvažal kakih 20% svoje proizvodnje, zavoljo sprejemljivega deviznega in zunanjetrgovinskega režima so v Tekstilindusu že naslednje leto povečali izvoz na približno 40% celotne proizvodnje. In to skorajda v celoti na konvertibilna tržišča, od koder

mora podjetje uvažati potreben reprodukcijski material in surovine. Na teh tržiščih pa je potrebno premagati visoke zaščitne carine: povsem enaki izdelki

morajo biti na zunanjem tržišču za 35% in celo za 40% nižji od cene, ki jo tovarna dosegla na domačem trgu. Izvozne cene pogosto ne pokrijejo niti vseh materialnih stroškov in amortizacije, da o osebnih dohodkih sploh ne govorimo. Tekstilindusova izguba pri izvozu je znašala samo v minulem letu približno 25 milijonov N-din! In če te izgube ne bi bilo potrebno pokrivati s prodajo na domačem trgu, ali drugače povedano: če

bi Tekstilindus smel in mogel prodati domačemu trgu blago, ki ga je moral po sili izvoziti, bi se tako po skladih kot po višini osebnih dohodkov lahko uvrstil med vodilna podjetja v republikli.

Da tak sklepni račun ni brez osnove, bi lahko našli še druge dokaze. Brez dvoma pa je med njimi najpomembnejša ugotovitev mariborskega tekstilnega inštituta, ki zasleduje produktivnost predilnic in tkalnic v državi in ki ugotavlja, da Tekstilindus v jugoslovanskih razmerah dosega nadpovprečne rezultate.

Agonija traja že nekaj časa. Ne gre pa samo za Tekstilindus, gre teko rekoč za celotno tekstilno industrijo.

Ob že tako zaostrenih pogojih gospodarjenja se je v minulih letih razbohotil še uvoz blaga in povzročil, da so se zaloge domače tekstilne industrije začele nevarno kopičiti. In spet so se znašli v največji zagati tisti, ki so najbolj pogumno zakorakali na tuja tržišča: negativni izkupiček na tujih tržiščih jim je pobiral pozitivni izkupiček z domačega trga, tako da podjetja niso mogla tvegati pomembnejših razprodaj zalog.

V letu 1968 je bil sicer dosežen sporazum med tekstilno industrijo, trgovino in zvezno gospodarsko zbornico o uvoznih količinah blaga, toda že v naslednjem letu je bil sporazum grobo kršen.

Tako del tekstilne industrije — zlasti večja podjetja in še posebej kombinati — čedalje bolj drsijo v reprodukcijsko nesposobnost in v nelikvidnost.

Usodo s njimi deli tudi kranjski Tekstilindus.

Agonija traja polni dve leti. Med ljudmi so že opazna zna-

menja utrujenosti, pobitosti, malodušja. Kljub vsem dokazom, ki so jih prav v tem podjetju že ničkolikokrat zbrali in posredovali javnosti, se pogoji gospodarjenja še niso spremenili. In tako kot je vselej in povsod v takih primerih, tudi to tovarno

zapuščajo kadri, strokovnjaki, tisti, ki bi lahko največ pripomogli, da bi se podjetje ob nekoliko izboljšanih pogojih gospodarjenja le skopalo iz agonije.

— Bo že kako — skomignejo — ker je še zmeraj kako bilo! Tekstilindus se postopoma umika s tujih tržišč. Davek, ki

ga je moral plačevati v minulih letih, je bil previsok.

Z zmanjšanjem izvoza se bo zmanjšala tudi potreba po pokritju izgube. In da bi najprej zajezili odliv kadra, so se v Tekstilindusu že odločili zvišati osebne dohodke v povprečju za 15%. Na pobudo družbeno-političnih organizacij in na osnovi sklepa samoupravnih organov v podjetju strokovne službe zdaj pripravljajo akcijski program, ki naj razkrije nove možnosti za intenziviranje gospodarjenja.

Malodušje tako le še ni povsem prevladalo. Očitno je tudi, da bodo v Tekstilindusu storili vse, kar je v njihovih močeh.

Kljub vsemu pa je njihova prihodnost bolj ali manj v rokah zveznih poslancev. Če bo zvezna skupščina prislughnila predlogom trinajstih tekstilnih kombinatov v državi, ki zaposlujejo skupaj 60.000 delavcev, potem bo slednjič konec tudi tej agoniji.

Za zdaj pa poslanci še vedno molče o zahtevah tekstilcev, čeprav so le-ti že 28. I. letos povedali, kaj bi se naj spremenilo v pogojih gospodarjenja.

Dotlej pa jim bržkone ostaja le zlato na medaljah in prazna blagajna.

Zares hudo prozaičen kontrast.

BOJAN SAMARIN

ČE POMAGAMO KRAJU POMAGAMO SEBI

V medvoškem Colorju investirajo tudi v človeka

Gotovo šteje kolektiv Tovarna barv in lakov COLOR iz Medvoda med tiste delovne organizacije, ki odločilno oblikujejo življenje v svojem kraju. Dejstvo namreč je, da slovijo samoupravljavci tovarne COLOR že dolga leta kot zelo dobri gospodarji. To pomeni, da prejema več kot 400 ljudi v Medvodah, ki so zaposleni v tej delovni organizaciji, za svoje delo razmeroma lep kos kruha. In kar je tudi pomembno: tovarna nenehno nudi svojo roko pobudnikom številnih naprednih akcij, pa najsi gre za gradnjo nove šole ali pa na primer za materialno podporo športnikom...

Tako je prispeval kolektiv Colorja za novo šolo v Smladniku kar 430.000 N dinarjev.

Tovarna redno podpira telesno-vzgojno društvo Partizan, mladinski klub, vrtec, nogometna tase itd., itd. Najnovejši sklep delavskega sveta tovarne Color pa je, da bodo delavci priskočili na pomoč pri gradnji nove šole v Pirničah.

V neposredni bližini Medvoda je letošnjo zimo postavil TVD Partizan prvo smučarsko vlečnico, za katero je prispeval kolektiv Colorja 10.000 N dinarjev.

»So ljudje, ki se jim zdi naše početje malce nerazumljivo...«, mi pripovedujejo delavci medvoške tovarne barv in lakov. »Vendar, če podpiramo mladinski klub, če pomagamo pri gradnji šole, če s sredstvi spodbujamo športno življenje na našem območju...«, potlej v bistvu lajšamo in dajemo večjo vrednost življenju nas samih, naših otrok...«

Tretjina delavcev ima svoje hišice

Ko v pisarni inž. Srečka Kušarja, direktorja splošnega sek-

torja, kramljam o življenjskih razmerah zaposlenih, s podatki strežeta pravnik Mirko Korinšek in Janez Svobljak, obratovodja oddelka umetnih smol ter ob enem predsednik sindikalne organizacije v tovarni Color.

»Ne smemo se pritoževati...« mi pripovedujejo. »Glede stanovanj, na primer, moramo povedati, da socialnih problemov pri nas ne poznamo. Pomagamo si s krediti, in še v večji meri z lastnimi rokami. Kdor želi priti do novega stanovanja ali do svoje hišice, dobi od podjetja 40.000 N dinarjev posojila...«

Edini pogoj, ki ga mora izpolnjevati zainteresent za kredit, je ta, da je v podjetju vsaj dve leti. Odplačilna doba znaša 25 oziroma 30 let in je odvisna od višine osebnih prejemkov prisilca.

Podjetje nudi seveda tudi kredite za adaptacije hiš oziroma stanovanj.

»Računamo, da ima dobra tretjina zaposlenih že svoje hišice...«, razlaga inž. Srečo Ku-

šar. »Zidajo tudi nekateri delavci, ki že imajo stanovanja. Saj veste, kako je s to stvarjo. Hišica, če še tako majhna in skromna, je le nekaj drugega kot stanovanje...«

Brezplačni topli obrok

Odkar so samoupravni organi tovarne Color poklicali na pomoč Zavod za napredek gospodinjstva, je urejena tudi družbena prehrana v podjetju, in to tako kot malokje!

»Zavod za napredek gospodinjstva je proučil delovne razmere v podjetju in potrebe zaposlenih po toplih obrokih, strokovnjaki so nam svetovali, kaj in kako naj delamo, da bo prehrana takšna, kakršno ljudje potrebujejo. Sedaj nas je velika večina zares zadovoljnih. Jedilnik je pester, hrana okusna. Za malico dobite pri nas od polente z golažem ali ričeta, do pečenke in telečjega zrezka...«

»Pa cena toplih malic?«, radovedno vprašam.

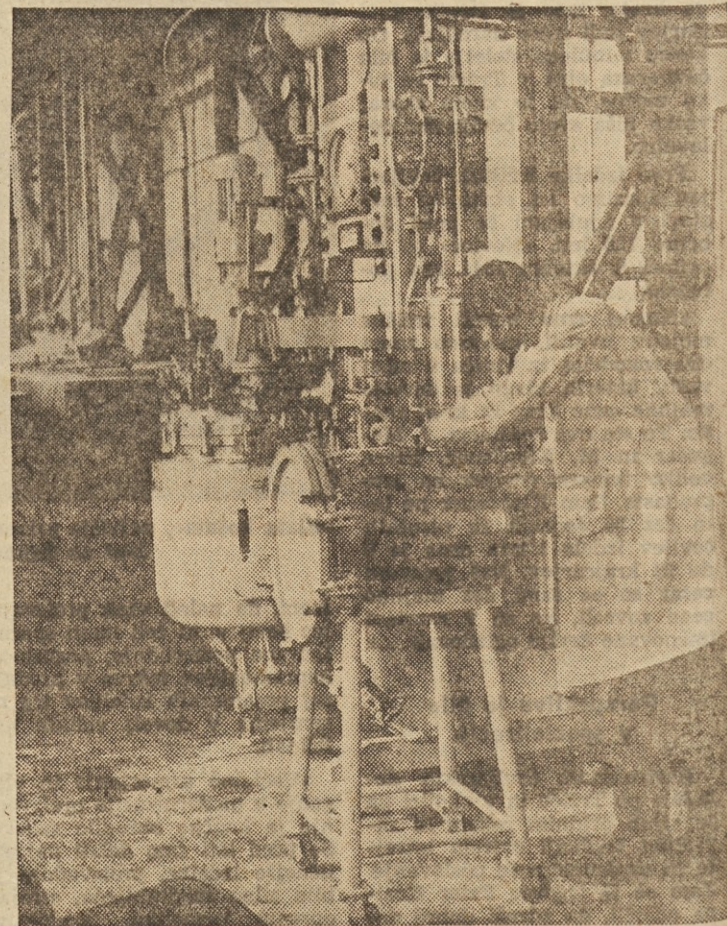
»Mesečno odrine delovna organizacija za prehrano zaposlenih blizu 30 tisočakov. Obroki so tako za naše delavce brezplačni. So pa tako obilni, da tistim, ki niso fizični delavci, sploh ni potrebno kositi...«, pove Janez Svobljak.

Obrat družbene prehrane za tovarno ni poceni, toda samoupravni organi predobro vedo da so take investicije dobro naložene.

Vsi hočejo na letni oddih

Veliko skrb posvečajo v medvoški tovarni barv in lakov tudi letnemu oddihu zaposlenih.

»Regres za letošnje počitnice znaša na zaposlenega 680 dinarjev oziroma 780 din za delavce s podpoprečnimi mesečnimi prejemki...«, nadaljuje

V obratu tovarne Color

razgovor pravnik Mirko Korinšek.

»Kakšni pa so pravzaprav zasluzki v Colorju?«, ga prekinem.

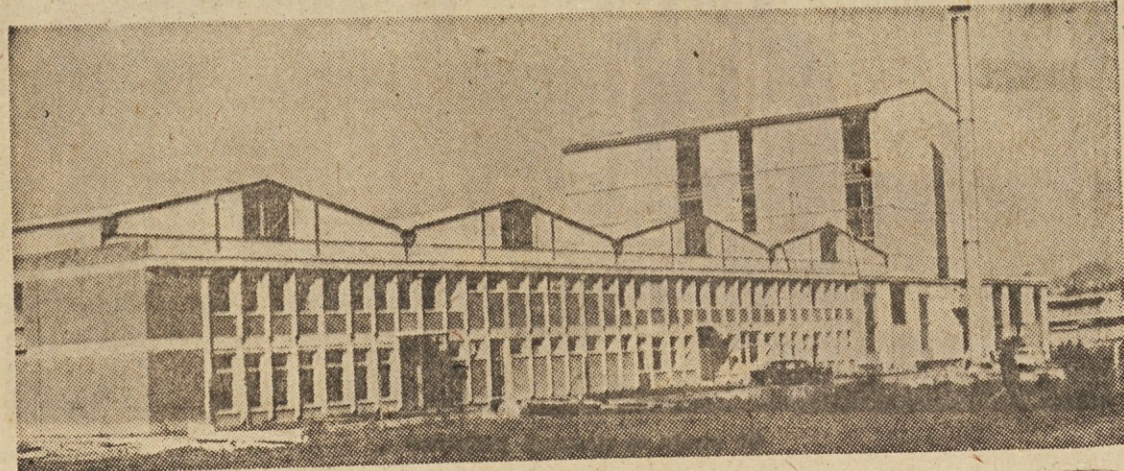
»Lani so znašali poprečni mesečni osebni dohodki 1607 dinarjev, letos pa bo poprečje še nekaj višje...«

Ko vnovič govorimo o letnem oddihu zaposlenih, zvem, da imajo delavci pravico do regresa tudi za svoje otroke in nezaposlene žene. Tako bodo zaposleni v tovarni Color prejeli letos za dopust v poprečju 1000 dinarjev, nekateri pa seveda še več, tudi 1400 dinarjev...

»Interes za naše počitniške kapacitete je tolikšen, da imamo

precejšnje skrbi s tem, kako bi tako razporedili interese, da bi vsi prišli na svoj račun...«, mi pove Srečko Kušar. »Zato iščemo še dodatne postelje, čeprav imamo na obali Istre kar pet lastnih vikend hišic, na Voglu pa svoj planinski dom. Kot pravim, zelo se bomo morali potruditi, da bodo vsi zadovoljni...«

Ob skrbi za delavce pa samoupravni organi v tovarni Color niso pozabili na svoje nekdanje tovariše, upokojencem nudimo brezplačne desetdnevne počitnice v svojih hišicah na mikavni istrski obali.

Nova tovarna — oddelek umetnih smol

Prerrojena družina ajdovskih lesnih delavcev
niza uspeh za uspehom

SAMO NJIHOVA »LIPA« CVETE VSAK DAN

Še pred dvema letoma so bili po rezultatih nekje »pri repu«, zdaj pa se že vzpenjajo proti vrhu slovenske lesno-predelovalne industrije

Vse do »vročega julija« pred dvema letoma, ko je kolektivu predsedlo, da bi se kar naprej samo mučil, pri tem pa živilo od danes do jutri, čeprav je bilo očitno, da bi ob drugačni usmeritvi lahko ustvarjal več z manjšimi napori. so živeli v senci večjih konkurentov in se zadovoljevali s tistimi deli, ki drugim niso bila dovolj zanimiva ali donosna. Po takratnem

Do njihovega vročega poletja, če smemo tako reči, po katerem je v podjetje prišel nov direktor, do načrtno pripravljene »odhoda« iz anonimnosti je prišlo v času, ko se je začela največja konjunktura na trgu pohištvenih izdelkov, ko so si

sti produktivnosti in obsega proizvodnje.

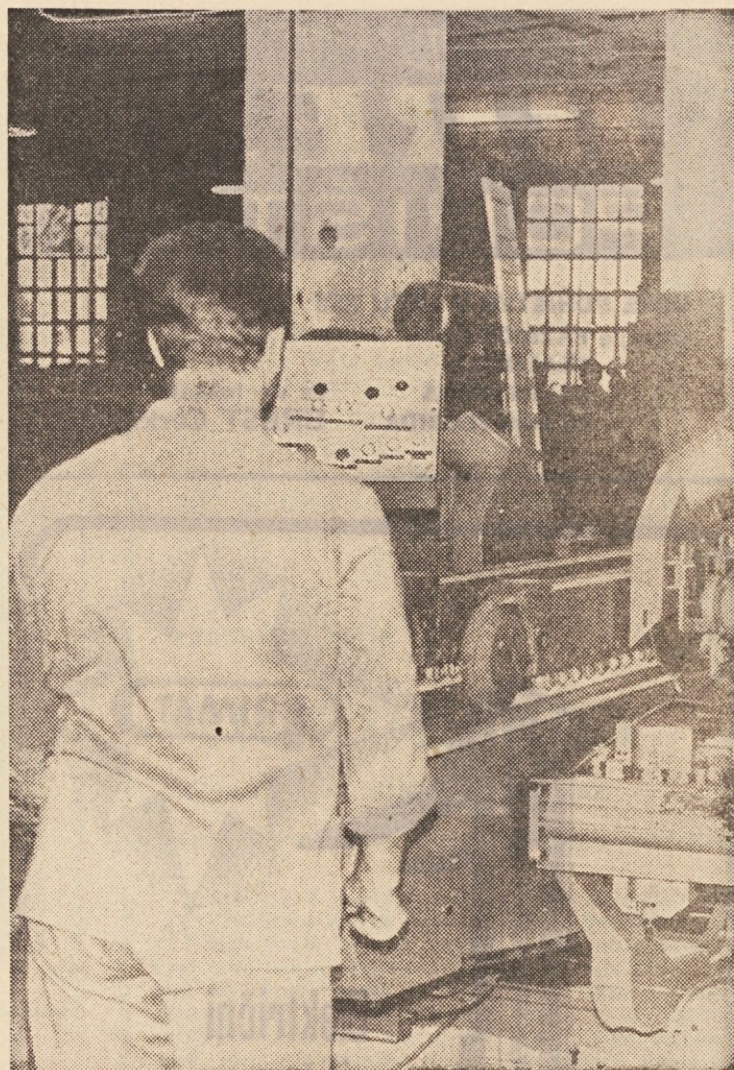
Na srečo nam prostor dovoljuje, da lahko podrobneje opišemo njihova prizadevanja na navedenih in še na drugih področjih, zlasti pa še njihov »pristop« k razreševanju raznih zadev.

izbruhu nezadovoljstva pa je zavel drugačen veter, ki je sprostil ne le prizadevnost, ampak tudi vse druge sposobnosti in znanje. Njihova LIPA, kakršno je skrajšano ime te delovne organizacije, poslej cvete tako rekoč nepretrgano in iz dneva v dan tudi obrodi vse več sadov. Če so bili pred dvema letoma po rezultatih nekje »pri repu«, se zdaj krepko vzpenjajo proti vrhu slovenske lesnopredelovalne industrije.

Brez samozadovoljstva, vendar ponosni

Po besedah komercialnega vodje Riharda Stibila se je LIPA v zadnjem času specializirala na proizvodnjo kvalitetnega kosovnega pohištva, s katerim ustvarja nekako polovico realizacije, ter na izdelovanje stavbnega pohištva in kuhinjskih garnitur, kar prispeva drugo polovico njihove realizacije. Pri vsem tem v proizvodnji vse bolj prevladuje velikoserijska proizvodnja z nadihom ekskluzivnosti izdelkov. Očiten je tudi njihov premik k vse višji stopnji obdelave.

»Še vedno velja pravilo, da velike serije in kvalitetna obdelava ter primerna cena predstavljajo najvažnejši pogoj za uspeh v izvozu,« je še poudaril Rihard Stibil. »Kvalitetno, čeprav dražje pohištvo, zahteva tudi domači kupec, ki pa v trgovinah, žal, še vedno nima prave izbire. Glede na skokovito naraščanje cen vseh vrst materialov pa pri nas ugotavljamo, da še tako velikoserijska proizvodnja standardnih izdelkov komaj pokriva stroške, saj imajo trgovci odločilno besedo pri oblikovanju prodajnih cen. Pri proizvodnih, ki jih poleg kvalitete odlikuje tudi nadih neke specifičnosti, ki se, skratka, razlikujejo od izdelkov drugih podjetij, pa sami lahko postavimo začetno ceno. Glede na to, da imamo ljudi, ki znajo izdelati marsikaj, kar visoko presega standardne dosežke naše pohištvene industrije, in ker smo v tej naši ekskluzivnosti v marsičem »uganili« okus potrošnikov, je taka naša usmeritev tudi komercialno donosna. Znašli smo se torej na poti, ki vodi k tistem cilju, ki bi ga rad dosegel malodane sleherni proizvajalec: prodati čimveč vložnega dela in pri tem izkoristiti tudi vse možnosti, ki jih dajejo sodobni način organizacije dela in proizvodnje, moderna tehnologija itd.

Eden izmed naj sodobnejših obdelovalnih strojev v strojnici podjetja LIPA

Za zaključek samo še tole: doseženi rezultati nas navdajajo s ponosom, nikakor pa nas niso zazibali v samozadovoljstvo. Ravno zdaj, ko nam dobro gre, iščemo pota in možnosti, ki naj bi še pospešile in olajšale našo pot k ekskluzivnemu značaju, k visoki stopnji specializiranosti naše proizvodnje. V tem je, kot sem že prej povedal, naš kruh in naš — denar!«

Nekaj števil

Upošteva je navedene ugotovitve o možnih poteh do večje ekspanzije v proizvodnji in prodaji je kolektiv podjetja LIPA pred slabima dvema letoma sprejel še nadvse pomembno odločitev: Do nadaljnjega, tako so rekli takrat, naj bi osebni dohodki naraščali nekoliko počasneje kot produktivnost. Tako bi tudi zbrali nekaj sredstev za pospešitev modernizacije strojne in druge opreme in, glede na že omenjeno visoko stopnjo amortizacije, ne bi bilo treba najemati pretirano velikih kreditov.

To velja povedati, da bi bilo razumljivo, od kod in kako je LIPA samo v zadnjih dveh letih lahko investirala v novo strojno opremo skoraj 230 milijonov S dinarjev, v nove proizvodne prostore 70 milijonov S dinarjev. Dve tretjini investicijskih naložb pri tem predstavljajo njihova lastna sredstva!

Rezultati teh investicij so se že pokazali v minulemu letu, ko so ob 7% manj zaposlenih izdelali za 17% več izdelkov kot leta 1968 in ko so, na račun nove opreme in spremenjene tehnologije, lahko povečali izvoz kar za 44%. Tako je njihov izvoz finalnih izdelkov, predvsem raznovrstnega kosovnega pohištva v kolonialnem stilu, v lanskem letu in samo na kon-

vertibilna tržišča dosegel že 1,5 milijona dolarjev ali le malenkost manj kot polovico celotne realizacije. Ob tolikšni ekspanziji so se začeli povečevati tudi osebni dohodki, ki so ob koncu lanskega leta dosegli povprečje 884 N dinarjev mesečno.

V letošnjem letu LIPA računa z novim razmahom proizvodnje in izvoza. Vrednost njihove skupne realizacije naj bi se od lanskih 3,5 milijarde S dinarjev povečala za tretjino: na 4,5 milijarde S din. Rezultati prvega tromesečja letošnjega leta kažejo, da bodo v tem tudi uspeli. V primerjavi s prvim lanskim tromesečjem so namreč letos v istem obdobju proizvodnjo povečali kar za 78%, realizacijo za 100%, izvoz pa za 49 odstotkov. Tako ni bojzani, da do konca leta ne bi uresničili tudi tistih nalog iz njihovega letošnjega programa, ki jih zavzuje k temu, da morajo tudi tokrat, ob povečani proizvodnji, izvoziti vsaj polovico svojih izdelkov. Temu njihovemv zagotovitvi kaže verjeti tudi zato, ker naraščajočo produktivnost spodbujajo tudi z višjimi zaslužki. Le-ti sicer še venomer zaostajajo za rasto produktivnosti, vendar so se v letošnjih prvih treh mesecih že približali povprečju 1000 N dinarjev, na kar si pred dobrim letom dni niti pomisliti niso upali.

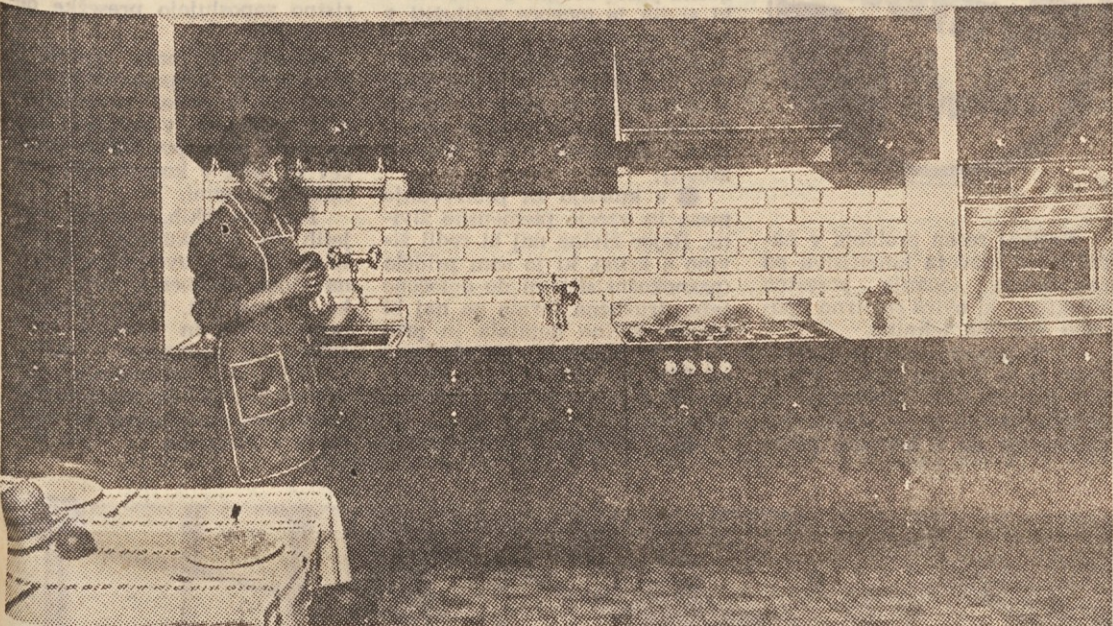
Rast podjetja LIPA pa razen vseh teh podatkov zelo zgovorno ponazarja še neka druga primerjava. Če so bili na primer po rezultatih poslovanja še pred dvema letoma nekje »pri repu« razporednice 46 slovenskih lesnopredelovalnih podjetij so se lani že prebili v zgornjo polovico razporednice. Navajamo samo dva podatka: po ekonomičnosti poslovanja zavzema LIPA v konkurenci teh 46 podjetij deveto do deseto mesto, po vrednosti izvoza na zaposlenega pa je pred njim le kombinat BREST iz Cerknice, ki je lani dosegel 2538 dolarjev izvozne realizacije na slehernega člana kolektiva, medtem ko v tej primerjavi LIPA zaostaja za vsega 12 dolarjev na zaposlenega.

Vzdrževati lepo utečeno kolesje

LIPA trenutno nima nobenih skladišnih prostorov. Na srečo jih tudi ne potrebuje, ker sproti razpada celotno proizvodnjo. Vendar skladišče kljub vsemu potrebujejo: če za drugo ne, pa za sortiranje in kompletiranje posameznih pošiljk.

»Ko bodo zgrajena nujno potrebna skladišča in ko bomo nabavili še nekaj dodatne opreme, v naslednjih nekaj letih ne bomo več vlagali v razširitev zmogljivosti,« je dejal vodja tehničnega razvoja Zdravko Lazar. »Potrudili pa se bomo kar najbolje izkoristiti tisto, kar imamo, in delati tisto, kar znamo. To pomeni, da ostajamo pri sosednji proizvodni usmeritvi, ki pa bo morala težiti k vse bolj ekskluzivnemu značaju naših izdelkov, da bi tako naša LIPA tudi v prihodnje cvetela vseh 365 dni v letu!«

MILAN GOVEKAR

Veliko je modernih kuhinj; kuhinja »ANITA« pa je samo ena! Tako pravijo za izdelek podjetja LIPA Ajdovščina, ki po izgledu, kvaliteti in funkcionalnosti nedvomno šteje med vrhunske dosežke naše pohištvene industrije

konkurenčne delovne organizacije pridobivale vse več novih tržišč in ko so skupaj s poslovnimi uspehi naraščali tudi osebni dohodki njihovih delavcev. Takrat, poleti 1968. leta, je povprečni zaslužek v podjetju LIPA dosegel komaj 650 N-dinarjev mesečno. Za boljimi kolektivi svoje stroke so tedaj torej zastajali, sodeč po osebnih dohodkih, vsaj za tretjino ali morda še za nekaj več. Se bolj porna bila primerjava glede osnovnih sredstev in usmeritve proizvodnje. Imeli so zastarelo opremo in zelo širok proizvodni program, katerega glavna »odlika« je bila maloserijska proizvodnja.

Novo vodstvo, ki ga je dobila LIPA, je navkljub opisanim neugodnim pogojem, toda upoštevanje pripravljenosti in prizadevnosti kolektiva ter možnosti, ki jih je še ponujala konjunktura, na vsak način skušalo ujeti »zadnji vlak«, ki bi še lahko dosegel kolesnice, po katerih so zanesljivo že »vozila« večja, bolj renomirana podjetja.

O tem, kako so lovili in tudi ujeli »zadnji vlak«, so nam zdaj pripovedovali: dipl. inž. Franc Boštjančič, direktor, Slavan Kahne, vodja kadrovskega sektorja, Zdravko Lazar, vodja tehničnega razvoja, Rihard Stibil, komercialni vodja in Srečko Kočar, računovodja v ajdovski LIPA.

Tek za »zadnjim« vlakom Če bi se zadovoljili z vlogo kronista, bi enostavno zapisali, da je bila LIPA v navedenem obdobju uspešna v prizadevanjih za uvajanje sodobnih metod dela in v izpopolnjevanju organizacije proizvodnje ter poslovanja; da je ne le ohranila ampak tudi povečala konkurenčno sposobnost na domačem in na tujih trgih ter da je prizadevnemu kolektivu uspelo precej modernizirati in izpopolniti strojno opremo ter s tem bistveno vplivati na stopnjo ra-

Besedo ima direktor podjetja LIPA, inž. Franc Boštjančič.

»Rešilo nas je delo, veliko dela, ki smo si ga »nakopali«. Ker smo tudi zaradi tega morali prilagajati in spreminjati način organizacije dela, proizvodnje in poslovanja, ker so ljudje videli, da večji obseg proizvodnje »podelamo« z manjšim številom zaposlenih, ki pa jih lahko bolje nagradimo, je bil led prebit. Prebit v tem smislu, da se je začela spreminjati miselnost naših delavcev, ki jim ni bilo vše seeno, kakšno »plačo« bodo prejeli za svoje slednjic vendarle vnaprej dobro pripravljeno in organizirano delo. Skratka: začela je izginjati delitev kolektiva na tiste, ki komandirajo, in tiste, ki samo delajo. Namesto tega je bil vzpostavljen odnos medsebojne soodvisnosti in soodgovornosti za opravljeno delo.

»Najbrž pri tem še nismo rekli zadnje besede,« je nadaljeval Slavan Kahne, vodja kadrovskega sektorja. »Rečem pa lahko, da smo začeli pri sebi, pri celotnem vodstvenem in strokovnem kadru, ki se je moral udeležiti cele vrste seminarjev, na katerih so nas strokovnjaki poučili o sodobnih načinih in oblikah vodenja podjetij, o organizaciji dela in proizvodnje itd. Obenem smo ob pomoči zavoda za organizacijo in revizijo poslovanja iz Ljubljane izdelali novo shemo podjetja. Bistveni rezultat te študije je bil, da smo »odkrili« precej rezervne delovne sile, ki smo jo potem razporejali na druga delovna mesta, da smo ponostavili administrativno delo in da smo lahko začeli uresničevati načelo: pravega človeka na pravo mesto. Zaradi vsega tega je bilo mogoče začeti z bolj intenzivnim delom na vseh področjih. Lahko pa smo bolj zaostri: tudi delovno disciplino.«

Računovodja Srečko Kočar je tudi prišel do besede:

»Vse skupaj bi pravzaprav le malo zaleglo, če ne bi prišli po-

je bil poprej reprodukcijski ciklus določen na 14 let, smo ga lani skrajšali na polovico. Za letos smo amortizacijske stopnje spet povečali, tako da za dvakrat presejajo tiste, ki so določene s predpisi. Tako smo dosegli, da se bo naša oprema v poprečju tudi finančno amortizirala že po štiri in pol leta. Vse to nas je pripeljalo tako daleč, da samoupravni in vodstveni organi vsak čas vedo za natančno finančno stanje podjetja. To pa ne le olajšuje sprejemanje poslovnih in drugih odločitev, marveč neposredno vpliva tudi na njihovo realnost.«

Dva izmed izdelkov iz programa kosovnega pohištva, ki jih LIPA izvažata v ZDA in v manjši meri tudi domačim kupcem

BREST POHIŠTVO

VAŠE POHIŠTVO V LETU 1970

Izbirajte **PATRICIJA**
CLAUDIJA
ALEKSANDRA
ali nova **FLORIDA**

Za vas izdeluje
BREST Cerknica

PRIMAT

Električni viličar

za prevoz in zlaganje tovora. Gibčen in primeren za ozke hodnike. Popolna brezstopenjska regulacija hitrosti. Kratek radij obračanja omogoča zavijanje pod pravim kotom. Dviganje tovora 800 in 1000 kilogramov do višine 3,4 m. Pristopna cena, solidna izdelava.

PRIMAT — Tovarna kovinske opreme **MARIBOR**, Industrijska 22 — telefon 22-616 — telex: YU 33-178

KAKO BOMO KMETOVALI ČEZ DVAJSET LET

Na vasi le desetina Slovencev

Z nedavno sejo CK ZKS, kjer je tekla beseda o razvoju našega kmetijstva in samoupravnih odnosov na vasi, se razgovor o bodoči podobi našega kmetijstva nikakor ni sklenil, marveč se je šele dobro začel. Kmetijski strokovnjaki so namreč razgrnili pred CK ZKS toliko problemov, ki terjajo praktično uporabne odgovore, kako v prihodnjih desetletjih razvijati kmetijstvo, da jih centralni komite sam ni zmožgal razrešiti, marveč jih je sklenil posredovati v razpravo tudi konferenci ZKS. Druga seja konference ZKS, tokrat posvečena razpravi o razvoju kmetijstva, bo predvidoma v juniju letos. Po sklepu CK ZKS naj bi v pripravah nanjo predvsem kritično in ustvarjalno ocenili našo dosedanjo kmetijsko politiko, hkrati pa se dogovarjali, kako usmerjati razvoj kmetijstva v prihodnje.

Za javno razpravo o razvoju kmetijstva so načrtovalci našega gospodarskega in družbenega razvoja v prihodnjih letih pripravili precej strokovnega gradiva, tako da nedvomno ne bo visela v zraku. Tako predvidevajo, da bo razvoj gospodarstva še naprej povzročal preselejevanje ljudi iz kmetijstva in vasi v druge gospodarske panoge in mesta, hitrost te selitve pa bo odvisna od novih delovnih mest v drugih dejavnostih. Za zmanjšanje deleža kmečkega prebivalstva od 40% na 24% smo porabili v Sloveniji kakih 20 let (od leta 1949 do 1969), a s predvidenim gospodarskim razvojem naj bi se zmanjšal delež kmečkega prebivalstva v Sloveniji do leta 1990 za več kot polovico.

Kmetijski strokovnjaki razen tega menijo, da se bo zaradi naravnih razmer kmetijstvo razvilo v govedorejo, in sicer pretežno v pašnokošno gospodarjenje na travnatem svetu, ki obsega dve tretjini kmetijskih zemljišč.

Poleg tega naj bi v prihodnje razvijali tudi proizvodnjo

sadja, vina, hmelja, krompirja in vrtnin, za kar imamo v Sloveniji ugodne naravne možnosti.

Najbolj resen problem v nadaljnjem razvoju kmetijstva pa predstavlja sedanja posestna struktura, ki ovira smotrno uporabo sodobne tehnike.

V 22-letnem obdobju (1947—1969) se je skupno število kmečkih gospodarstev zmanjšalo za 16.000. Skršilo se je število gospodarstev do 2 hektara, pove-

čalo pa število srednjih. Gospodarstva do 2 hektara predstavljajo 24,4% od skupnega števila in imajo 4,5% vseh zemljišč. Pri skupini od 2 do 5 hektarov se je število gospodarstev povečalo za 3% in za prav toliko tudi obseg zemljišč. Nekoliko manj sta se povečala število in obseg zemlje v skupini od 5 do 8 hektarov, medtem ko se je v skupini nad 10 hektarov zmanjšalo število gospodarstev za skoraj 2%, obseg zemljišč pa za več kot 8%. Poprečna velikost kmetije brez gozda, ki je leta 1939 obsegala 4,3 hektara, je leta 1969 merila 4,0 hektarov. Družbena kmetijska posest obsega 90.000 hektarov kmetijskih zemljišč ali 13%.

Naša posestna struktura odraža rezultate dolgoletnega razvoja socialno posestnih odnosov in vrednotenja človekovega dela v preteklosti. Nastala je še v času uporabe primitivnih orodij. Zato so med današnjo posestno strukturo in vrednostjo naravnih razmer za agrarno rabo tal velika nasprotja. Strokovnjaki zato predlagajo, da je na vasi mogoče več prigosposodariti le s pomočjo naslednjih oblik kmetijske proizvodnje:

- s kmetijo za mlečno proizvodnjo. Kmet naj bi s preusmeritvijo na pašnokošni sistem izkoriščanja zemlje in z mehaniziranjem hlevskih in dvorišnih del redil od 15 do 30 krav. Letna proizvodnja do 80.000 litrov mleka bi mu omogočila poleg drugih dohodkov — ki si jih je mogoče prislužiti v kraju z gozdarstvom, od turizma — zadovoljivo eksistenco na sedaj najbolj odročnih predelih. V Sloveniji bi poleg sedanjih družbenih mlečnih farm potrebovali še kakih 10.000 takšnih kmetij;

- s kmetijo za proizvodnjo mesa in vzreje plemenske živine. Rejec živine naj bi redil živino s krmom, ki jo sam pridelal (pašnokošni sistem) do določene teže, družbena farma pa naj bi klavno živino dopitala in prodala. V Sloveniji potrebujemo od 6000 do 7000 takšnih kmetij (do 60 glav govedi na proizvodno enoto);
- s kmetijo z intenzivnimi

nasadi. Proizvajalci sadja naj bi se dogovarjali s hladilnicami in z vinskih kletmi, da bodo na osnovi dolgoročnih pogodb uredili sodobne sadne plantaže in nasade vinske trte. Večja poraba sadja, izkrčenje zastarelih in dotrajanih nasadov kakor tudi zmogljivosti sodobnih kletni in vse večje možnosti za izvoz bodo omogočile ureditev več tisoč takih proizvodnih enot. Praksa kaže, da že od 2,5 do 4 hektarske proizvodne enote intenzivnih nasadov (ribez, jablana, breskve, vinska trta, hmelj) omogočajo ugodno eksistenco kmečke družine.

Del proizvajalcev pa bi se lahko usmeril v proizvodnjo krompirja in drugih vrtnin na nekaj hektarjih zemlje. Tako usmeritev bo še posebej utrdila gradnja primernih predelovalnih obratov. V Sloveniji bi lahko uredili kakih 11.000 kmetij s proizvodnjo od 3 do 5 hektarjev, zlasti v kombinaciji z drugimi vrstami proizvodnje.

Poljedelsko-živilinska proizvodnja je po mnenju kmetijskih strokovnjakov zlasti pomembna za vzhodno Slovenijo. Združevanje razdrobljenih zemljišč s komasacijo in skupno rabo bo omogočila racionalnejšo uporabo mehanizacije z visoko delovno strokovnostjo. Poljedelski pridelki bodo delno surovina za tovarne krmil kakor tudi krma za potrebe prašičereje, perutinarstva in govedoreje, to je dejavnosti, ki so delovno intenzivne in lahko koristno zaposlujejo presežke delovne sile.

Kmetje z malo zemlje in primernimi gospodarskimi pogoji se že sedaj usmerjajo v rejo brojlerjev, v zadnjem času pa si že utira pot vzreja prašičev in telet v kooperaciji z velikimi farmami.

Prav na takih, v praksi sprejetih in preizkušenih oblikah, se učinkovito uveljavlja sodobna vloga družbenih farm, stroke in znanosti, vloga prodajne organizacije in živilske industrije, ki, povezana v velikih agroživilskih organizacijah, prevzema pobudo za preusmeritev kmetijske proizvodnje iz naravne v blagovno. V. B.

Na Viču v Ljubljani je zrastle sodobna tovarna za proizvodnjo modne obutve

Vse, kar imajo, so ustvarili sami

Na jesen bodo v »Rožniku« vzeli v uk 30 novih delavk

Podjetje za izdelavo modne obutve »Rožnik« iz Ljubljane je bilo ustanovljeno 14. maja leta 1955. Trije delavci, kolikor jih je takrat štel kolektiv, so se tedaj ukvarjali s popravili čevljev.

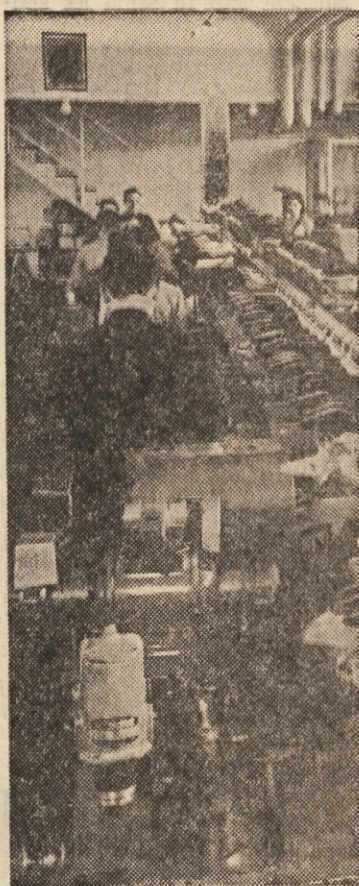
Minilo je 15 let. »Rožnik« praznuje svoj 15. rojstni dan v novih prostorih na Tržaški cesti.

V teh letih se je »Rožnik« brez botrov in brez tuje pomoči krepko postavil na svoje noge. In kar je še bolj pomembno: zdaj se obeta podjetju lepa prihodnost in vse možnosti za nove razvojne poteze. Novi prostori in sodobni stroji pa bodo omogočili zaposlenim, ki so morali zavoljo prepotrebne modernizacije dolga leta zategovati pasove, da bodo na novo zadihali in imeli v prihodnje na voljo tudi večji kos kruha.

Podjetje mora svoje delavke priučevati

Kmalu po ustanovitvi podjetja so se v »Rožniku« začeli zaposleni ukvarjati tudi z izdelovanjem čevljev po meri.

»Že takrat smo morali pričeti misliti na delitev dela...« razlaga Ivan Maršič, direktor podjetja, ki je »pri hiši« že od vsega začetka. »Število zaposlenih je naraslo in uvedli smo ročni tekoči trak...«

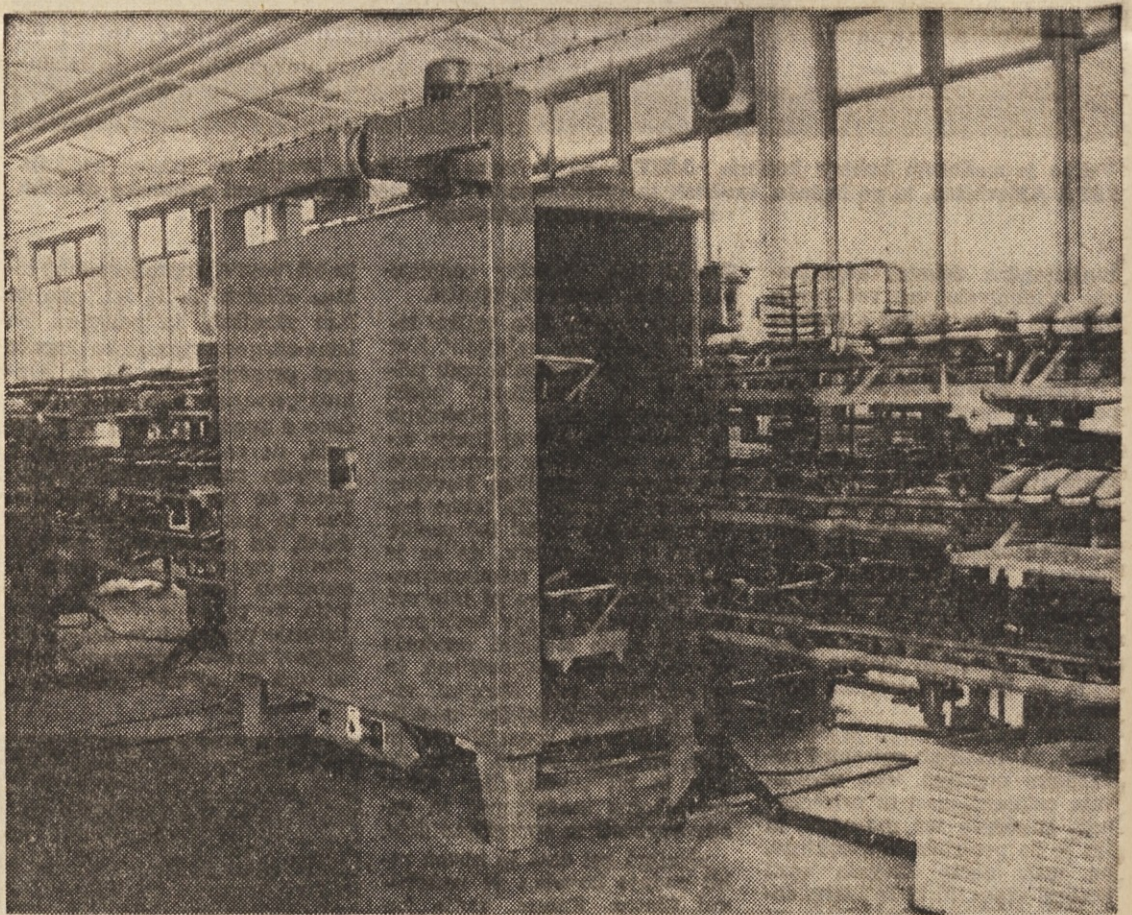
Tekoči trak v montaži

Pet let po ustanovitvi delovne organizacije je štel kolektiv že 50 delavcev. Do danes pa se je število zaposlenih povečalo še za nadaljnjih 120%, tako da zdaj zaposluje skupno 110 delavcev.

»Na jesen nameravamo sprejeti še 30 delavk. Moram pa povedati, da imamo s kadri precejšnje težave. Kvalificiranih delavcev je v tej stroki izredno malo, pravzaprav jih sploh ni. Do čevljarstva poklica ni več pravega veselja. Zato smo prisiljeni, da sami priučujemo mlade ljudi. To pa je po svoje ne-hvaležen, po drugi strani pa tudi zelo drag posel. Prav zdaj pripravljamo program za priučitev tridesetih delavk, program bomo nato predložili zavodu za zaposlovanje. Saj smo z njim v dogovoru, da nam bo pomagal. Kako bomo speljali to zahtevno nalogo, danes še ne vemo natančno. Morda bomo organizirali tečaj za priučevanje v Zireh ali pa bodo specializirani instruktorji poučevali kar pri nas. O vsem tem se šele pogovarjamo...«

Pereče pomanjkanje obratnih sredstev

Kljub novim prostorom in sodobnemu strojnemu parku mo-

V novi sušilnici se polizdelki sušijo dvajset minut, prej pa je trajal ta postopek polna dva dneva...

dernizacija v »Rožniku« še ni končana. Kolektiv namreč namerava kupiti še nekaj novih strojev, tako na primer električni tekoči trak za šivalnico in nov šivalni stroj, saj je šivalnica v proizvodnji že precej ozko grlo.

»Za to pa, kar danes imamo, smo se morali leta in leta odlovedovati višjim osebnim dohodkom. Toda druge izbire niti nismo imeli. Naša rešitev je bila edinole modernizacija, sodobna proizvodnja...« pripoveduje med drugim direktor Maršič. »Po preselitvi v nove prostore, prav sedaj bo leto dni, smo povečali število zaposlenih za 35, promet pa za 46%. Porast prometa bi lahko bil še večji, če bi nam uspelo najeti kredite za nov šivalni stroj in za stroje v montažnih oddelkih. Kljub temu pa uspešno stopamo po poti, ki smo si jo zastavili s planom. Za le-

tos predvidevamo promet v višini 5 milijonov N-din, do leta 1975 pa ga bomo povečali kar za 100 odstotkov...«

Preglavice pa imajo v podjetju »Rožnik« z obratnimi sredstvi. Kolektiv je moral v minulih letih vložiti v osnovna sredstva pretežno vedno prigosposodarjenega denarja. Prisiljeni pa so tudi kreditirati poslovne partnerje: dobavitelji zahtevajo plačilo vnaprej, kupci pa vse bolj trdovratno podaljšujejo plačilne roke. Skratka »Rožnik« mora kreditirati tako prve kot druge. Skratka, danes bi podjetje potrebovalo za uspešnejše poslovanje vsaj 2 milijona N-din obratnih sredstev. Zato so tudi zaposleni banko za ustrezen kratkoročen kredit.

Pa še nekaj tare proizvajalce ljubljanskega podjetja za izdelavo modne obutve »Rožnik«: potrebnih modnih materialov za obutev naša industrija skorajda

ne proizvaja. Kako pa je z uvozom, dobro vemo.

Vsa proizvodnja prodana vnaprej

Podjetje »Rožnik« proizvaja izključno modne ženske čevlje, po katerih je pri nas iz leta v leto večje povpraševanje. Zalog pri »Rožniku« ne poznajo, saj je vsa proizvodnja prodana vnaprej. Sedaj izdelajo dnevno proizvodnjo »Rožnika« 400 do 500 parov čevljev, to je blizu 4 pare na zaposlenega. K temu naj dodamo še to, da napravijo vsi proizvajalci čevljev v Jugoslaviji letno več kot 53 milijonov parov čevljev. Iz tega sledi, da je konkurenca na domačem trgu izredno močna, tudi s tega zornega kota zato velja oceniti dosedanja prizadevanja proizvajalcev v »Rožniku«.

A. ULAGA

Rekord razstavljalcev

V petek, 17. aprila, so na beograjskem sejmu odprli tradicionalni avtomobilski salon, deveti po vrsti, ki ga je poleg salonov v Bruslju, Zenevi, Parizu, Londonu, Frankfurtu, Torinu in Barceloni priznala mednarodna organizacija proizvajalcev avtomobilov.

Prvi avtomobilski sejem v Beogradu je bil leta 1938; zadnja leta pa je sejem postal izredno zanimiv za proizvajalce avtomobilov, kar dokazuje naraščanje števila razstavljalcev: od leta 1965, ko je sodelovalo 180 razstavljalcev, se je število več kot podvojilo. Letos jih je kar 368 iz 23 držav, od tega sodeluje na sejmu 192 domačih in 176 tujih proizvajalcev avtomobilov in avtomobilске opreme.

Zanimiv je tudi podatek, da smo v Jugoslaviji pravkar prekoračili 1.065.000 registriranih motornih vozil. Od tega je dobra polovica, točneje 560.000, osebnih avtomobilov, 351.000 je mopedov in motornih koles in 95.000 tovornjakov. Ostalo so avtobusi, traktorji in specialna vozila. Ni čudno torej, da tuji

razstavljalci motornih vozil poudarjajo, da je jugoslovanski trg zelo zanimiv in perspektiven. To dokazuje tudi 600 razstavljenih avtomobilov. Letos razstavljajo proizvajalci iz Avstralije, Avstrije, Belgije, Čehoslovaške, Danske, Francije, Grčije, Holandije, Indije, Italije, Japonske, Lichtensteina, Madžarske, Nemške demokratične republike, Poljske, Zvezne republike Nemčije, Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze, Španije, Švice, Švedske in Velike Britanije.

Prvič je letos na sejmu poseben prostor namenjen trgovini avto opreme, kjer sodeluje 17 proizvajalcev, med njimi tudi Ferro-moto iz Maribora, Slovenija avto iz Ljubljane in Tesnilka iz Medvoda.

Tudi letos ni na sejmu avtomobila, ki ga še ne bi videli nikjer na svetu. Zal tudi ne toliko pričakovanega in že nekaj let obljubljenega jugoslovanskega avtomobila. Sejem pa je vseeno zanimiv, saj si lahko obiskovalci ogledajo skoraj vse, kar leze in gre po gumijastih kolesih po cestah sveta.

A. AGNIC

LESNA INDUSTRIJA SE ZAPLETA V TEŽAVE PRI TRGOVANJU S TUJINO

UJETA V PRECEP TUJE IN DOMAČE »ZAŠČITE«

Lesna industrija je že več let med najpomembnejšimi izvozniki. Zato sodi med tiste gospodarske panoge, ki lahko bistveno pripomorejo k uresničevanju ciljev družbeno-ekonomske politike na področju mednarodne menjave in vplivajo na izravnavanje tehtnice in naši plačilni bilanci. Zategadelj bi bilo povsem naravno še bolj spodbujati uspešnost že uspešnih in odstranjevati prepreke, ki jim stojijo na poti k večji poslovni pri trgovanju s tujino. Ugotovljamo pa prav nasprotno: lesna industrija se vse bolj zapleta v težave pri trgovanju s tujino in prva znamenja že kažejo, da usiha njen interes za izvoz na konverzibilna področja. Večina lesnih organizacij je namreč do konca marca sklenila za letos le približno 40 % izvoznih pogodb, medtem ko so izvozniki v tem času skoraj v celoti zaključili posle za tekoče leto.

Kje se zatika, kaj ogroža doslej živahno zunanjetrgovinsko menjavo, kaj bi bilo potrebno storiti na tem področju? O teh in še nekaterih drugih vprašanjih smo se te dni pogovarjali na poslovnem združenju LES z direktorjem biroja Ivanom Urhom.

Poslovno združenje LES druzi 95 % vseh slovenskih lesnih proizvajalcev. Po podatkih, ki jih redno zbira in analizira, je slovenska lesna industrija lani izvozila za 491 milijonov 231 tisoč N-din, kar je za 9 % več kot leto poprej. Blizu 40 % izvoza pomenijo finalni izdelki, preostalo pa so v glavnem polproizvodi. Najpomembnejše tržišče je Amerika s skoraj četrtino celotnega izvoza, sledijo ji Francija, Anglija in ZR Nemčija. Po podatkih za letošnje tri mesece pa so slovenski lesni proizvajalci izvozili v vrednosti 96 milijonov 302 tisoč N-din, kar je za 11 % več kot v enakem obdobju lani, pri tem je zanimivo, da hitreje narašča izvoz na nekonverzibilna področja, kar je že znamenje, da je izvoz na to področje za naše proizvajalce bolj stimulativen kot izvoz na konverzibilno tržišče.

Ne glede na te pripombe pa bi po podatkih vendarle lahko sklepali o dokaj ugodni zunanjetrgovinski menjavi lesne industrije.

»Lesna industrija izvažava v povprečju 30 %, večji proizvajalci pa celo več kot polovico svoje proizvodnje,« je povedal direktor Ivan Urh. »Kljub takšnemu obsegu pa bi lesni predelovalci izvoz lahko še povečali, če bi le imeli za tako trgovanje poslovno računico. Po opravljenih re-

konstrukcijah bodo nekatera večja podjetja letos povečala obseg proizvodnje celo za 31 %, medtem ko načrtujejo povečanje izvoza le za 6 odstotkov.«

V NAVZKRIŽNEM OGNJU

»Nekatera znamenja pa že kažejo, da lahko v naslednjih mesecih računamo z zmanjševanjem obsega izvoza,« je nadaljeval Urh. »To potrjuje sorazmerno malo sklenjenih fiksnih pogodb, drugo, veliko bolj zaskrbljujoče znamenje pa so neugodni ekonomski dejavniki, ki kvarijo rentabilnost računice izvoznikov. Pri tem mislim predvsem na povečanje stroškov proizvodnje zaradi naraščanja cen surovin in reprodukcijskih materialov. Po podatkih, ki smo jih pred nedavnim zbrali, so porasle cene hlodovine iglavcev za 26 %, bukovine za 30 %, hrastovine za 48 %, hlodovine za furnirje za 31 %, žaganemu lesu od 22 do 37 %, različnim ploščam od 20 do 35 %, furnirjem od 20 do 42 %, drugemu reprodukcijskemu materialu, kot so na primer lepila, laki, kartonska embalaža od 11 do 20 % itd. Slednjič je potrebno k temu pristiati tudi porast osebnih dohodkov delavcev v lesni industriji.«

Direktor poslovnega združenja LES je tudi povedal, da so na primeru devetih največjih

slovenskih podjetij — Brest Cerknica, Javor Pivka, KLI Logatec, Meblo Nova Gorica, LIPA Ajdovščina, Novoles Novo mesto, Elan Begunje, Stol Kamnik in LIKO Vrhnika — ki predstavljajo 80 % finalnih izvoznikov, preračunali, kakšne učinke bo imelo naraščanje stroškov surovin in reprodukcijskih materialov na izvoz.

Izračuni so pokazali, da bi podjetja zaradi večjih stroškov poslej izvažala s 4-odstotno izgubo namesto dosedanjih 6 % dobička.

V PRIČAKOVANJU NEKATERIH UKREPOV

To je samo ena stran izvoznih težav. Druga je starejšega datuma.

Lesna industrija se sicer v dobri meri oskrbuje z domačimi surovinami in reprodukcijskimi materiali, jih pa je vendarle še vedno prisiljena tudi uvažati. Pri tem pa nekateri predpisi dodatno povečujejo stroške: za uvožena naročila, denimo, zahteva banka vnaprejšnje dinarsko plačilo; zategadelj morajo proizvajalci povečini najemati kredite z 8 do 10-odstotno obrestno mero. Banka kljub takojšnjemu plačilu dobavitelju ne plača blaga, zato dobavitelji ne priznavajo uvozniku kassa skontov v višini 3 do 5 %. In slednjič: obračun vračila carin nad izvozno pre-

mijo je tako zamotan in zahteven, da večina podjetij ne uveljavlja te pravice in zato izgublja s »preplačevanjem« carinskih dajatev še nadaljnja 2 do 5 % nabavne vrednosti. Po nekaterih ocenah znašajo vsi dodatni stroški približno 10 do 15 odstotkov nabavne vrednosti surovin in materialov.

»Vsi ti in še nekateri drugi primeri imajo za posledico, da nestabilen zunanjetrgovinski režim zelo ovira podjetja pri snovanju dolgoročne izvozne politike. Na tem področju nam niso jasni nekateri ukrepi zvezne administracije tudi na področju politike uvoza. Sprašujemo se, na primer, zakaj ni diferencirane politike pri uvozu izdelkov široke potrošnje in uvozu izdelkov, ki jih domača industrija obdela in tako obogatena ponovno izvozi,« je komentiral direktor poslovnega združenja LES tovrstne težave naše lesne industrije pri njenem vključevanju v mednarodno delitev dela, za tem pa je nadaljeval:

»Da bi proizvajalci-izvozniki dobili vsaj delno pokritje za povečane poslovne stroške, se zavzemamo za naslednje: izvozne premije naj bi se povečale za 5 % za vse finalne lesne proizvode, priznali naj bi povračilo 50 % pomorskih vozarin za vse prekomorske države in polno vračilo carine za uvožene surovine in reprodukcijske materiale, ki jih proizvajalci vgradijo v proizvode za izvoz. Če ti predlogi zavoljo kakršnihkoli vzrokov ne bi bili sprejemljivi, predlagamo še druge ukrepe: 100-odstotno vračilo pomorskih vozarin za vse prekomorske države in polno vračilo carine za uvožene surovine in reprodukcijske materiale, ki jih proizvajalci vgradijo v proizvode za izvoz. V tem primeru bi po naši oceni proizvajalci-izvozniki lahko v celoti pokrili izgubo pri izvozu in celo izvažali s 3 do 4-odstotno rentabilnostno stopnjo. Z našimi predlogi smo že seznanili zvezni izvršni svet.«

I. VRHOVČAK

KOMENTATORJEV STOLPEC KOMENTATORJEV STOLPEC KOMENTATORJEV S KOMENTATORJEV STOLPEC KOMENTATORJEV STOLPEC

ZA IZLETE, POTOVANJA IN LETOVANJA VAM MODNA HIŠA V LJUBLJANI IN MARIBORU NUDI NAJVEČJO IZBIRO VSEH VRST MODNIH OBLAČIL. PRED NAKUPOM SI NEOBVEZNO OGLEDJTE BOGAT IZBOR MODNIH NOVOSTI ZA POMLAD IN POLETJE

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

Razgovori o vsebini srednjeročnega načrta razvoja Jugoslavije se že nekaj časa vrte okrog osnovne dileme: kaj najprej, ali sprejeti plan in nato spreminjati ekonomski sistem, ali pa se še pred sprejemom plana dogovoriti, v kakšnem ekonomskem sistemu ga bomo uresničevali. Izkušnje pri uresničevanju prejšnjega srednjeročnega načrta razvoja so nas namreč naučile, da lahko neurejen ekonomski sistem podre še tako dober plan razvoja. Zato smo tokrat ne odločamo na vrat na nos, ampak smo začeli raz-

skem sistemu. Tako bi morali zlasti preusmeriti vlaganje naložb v nove objekte, predvsem pa v modernizacijo in obnovo ter v tiste gospodarske dejavnosti, ki so sposobne krepiti ekonomsko sodelovanje z inozemstvom. Izvoz blaga naj bi ostal še naprej pomemben kriterij za opredelitev poslovne uspešnosti gospodarske organizacije ali panoge, ki pa bi ga bilo potrebno dopolniti z aktivnostjo gospodarskih organizacij v drugih državah. Izvoz naj bi bil tudi osnova in merilo za obseg skupnih vlaganj med domačimi in tujimi part-

KAKŠEN EKONOMSKI SISTEM?

pravo o naših gospodarskih in družbenih nalogah v prihodnjih petih letih veliko bolj preudarno — in tudi zavzeto — kot pred sprejemom plana, ki ga uresničujemo sedaj.

Ce se lahko opremo na skupščinsko razpravo in na razpravo o uresničevanju resolucije konference ZKS, potem lahko rečemo, da se vse več poslancev in komunistov ogreva za naslednji vrstni red: najprej demokratičen dogovor o enotnem ekonomskem sistemu (takšnem, ki ne bo vseboval olašev in protekcionističnih ukrepov za dele gospodarstva s podpovprečno produktivnostjo dela), šele nato republiški in zvezni načrt razvoja.

Spremembe v gospodarskem sistemu naj bi bile uveljavljene zlasti v režimu delitve dohodka, režimu akumulacije in v oblikah njene koncentracije, v deviznem režimu (glede na možnost, naj delovne organizacije razpolagajo z deviznimi sredstvi kot delom obratnih sredstev in kot oblika kapitala, ki ga lahko v različnih poslovnih odnosih vlagajo doma in v inozemstvu). Slo naj bi tudi za nadaljnjo izpopolnitev kreditno-monetarne politike ob širšem izkoriščanju boljših ukrepov davčne in carinske politike, kakor jih uporabljamo sedaj.

Tudi nadaljnja rast samoupravnih ekonomskih mehanizmov, s pomočjo katerih usklajujemo različne interese v poslovnih politikah, posebno pa v politiki razvoja, je nemogoča brez sprememb v gospodar-

nerji v Jugoslaviji. Tako gospodarsko kakor tudi neproizvodno infrastrukturo bi morali razvijati skladno s potrebami proizvodnje in z reproduktivno sposobnostjo gospodarstva, ne pa na osnovi želja, ki jih izražajo v programih razvoja na posameznih področjih države.

Pri razvijanju ekonomske uravnovešenosti naj bi imeli tudi denarni zavodi drugačno vlogo, kot jo imajo zdaj. V bankah naj bi se zbirala in združevala akumulacija skladno s sklepi gospodarskih organizacij in z njihovimi programi. Banke torej ne morejo biti nikakršni lastniki akumulacije niti je ne smejo odtujevati delovnim organizacijam.

Iz povedanega sledi, da bi morali javnosti čimprej točno predstaviti izvenproračunsko bilanco federacije ter ji pohoditi, režimu akumulacije in v oblikah njene koncentracije, v deviznem režimu (glede na možnost, naj delovne organizacije razpolagajo z deviznimi sredstvi kot delom obratnih sredstev in kot oblika kapitala, ki ga lahko v različnih poslovnih odnosih vlagajo doma in v inozemstvu). Slo naj bi tudi za nadaljnjo izpopolnitev kreditno-monetarne politike ob širšem izkoriščanju boljših ukrepov davčne in carinske politike, kakor jih uporabljamo sedaj.

Oblikovanje opisane ekonomskega sistema ni lahka naloga, zato bi je ne kazalo prelagati na prihodnje leto. Če je že treba kaj odložiti za kasneje, potem naj bo to rajše sprejem srednjeročnega načrta razvoja. Nedvomno ga bomo laže in bolj učinkovito uresničevali, če bo temeljil na čistih računih, kot pa bi ga, če bi ga sprejeli ob tako trhli gospodarski podpori, kakršno mu lahko da naš neurejen ekonomski sistem.

VINKO BLATNIK

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

TEHNIK Škofja Loka

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela 1. maj

KOLEKTIV TEKSTILNE TOVARNE

»OKROGLICA« Volčja draga

ČESTITA VSEM KOLEKTIVOM PODJETIJ OB PRAZNIKU DELA 1. MAJU TER JIM ŽELI VELIKO USPEHA V PROIZVODNJI

Obenem se kolektiv v imenu tovarne priporoča za svoje artikle in sicer: **BOMBAŽNE ZAVESE, KUHINJSKE KRPE IN BRISAČE** po najmodernejšem postopku kaširane tkanine vseh vrst

PRVA KONFERENCIJA SAMOUPRAVLJAVČA PREDUZEČA ZA PUTEVE JUGOSLAVIJE

Kot zadnji v sindikatu delavcev prometa in zvez so se v dneh 16. in 17. aprila sestali v Novem Sadu na svoji konferenci samoupravljalcev tudi delegati cestnih podjetij Jugoslavije, v katerih je trenutno zaposlenih več kot 23.000 delavcev. Potek razprav na konferenci je pokazal, da je bilo njihovo srečanje koristno in potrebno. Poleg tega, da so kritično ocenili doseženi razvoj samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov v svojih delovnih organizacijah, so dokaj smelo razgnili tudi načrte prihodnjega razvoja in predlagali konkretne rešitve za bodočo razreševanje sistemskih in drugih vprašanj cestnega gospodarstva

Poenostavljeno in enostransko?

Najbrž ni nikogar med nami, ki ne bi vstal proti krivici, ki ne bi zahteval izboljšanja položaja za tisti kolektiv, ki mu zakon nalaga samo in samo odgovornost, ne daje pa mu moči in sredstev, da bi lahko izpolnjeval svoje poslanstvo. Zaradi tega v načelu velja podpreti zahteve cestnih podjetij, da bi jim s sistemskimi in z drugimi rešitvami pomagali ustvariti kolikor toliko normalne pogoje za njihovo delovanje.

Vseeno pa se ob prebiranju gradiva za novosadsko konferenco samoupravljalcev v cestnih podjetjih in ob razpravah pretežne večine delegatov nekako ni mogoče izogniti vtisu, da tovariši iz cestnih podjetij le nekoliko preveč poenostavljajo problematiko cestnega gospodarstva in da preveč enostransko ocenjujejo svoj položaj, za katerega sicer iskreno upamo, da se bo izboljšal.

Kaj želimo povedati s tem? Predvsem to, da se še tako ugodni materialni pogoji, ki bi jih morda uživala cestna podjetja, najbrž ne bi odražali tudi v boljšem stanju naših cest, če bi cestna podjetja tudi v prihodnje poslovala tako, kot je to primer zdaj. Če namreč izvzamemo v Makedoniji in BiH že izvedeno republiško integracijo cestnih podjetij, ki je prinesla tudi nekatere ekonomske učinke, drugod po državi še kar naprej samo »razmišljajo« o možnostih tesnejšega povezovanja in sodelovanja cestnih pod-

jetij. Drži, da obstajajo tudi poslovna združenja cestnih podjetij, ki naj bi — med drugim — pospešila tudi razvoj teh procesov. Toda: ali ob tem ni na mestu vprašanje, ali se problemi cestnega gospodarstva ne bi razreševali hitreje in tako, kot si sami želijo, če bi bila cestna podjetja bolj složna in če bi izhod vsaj iz nekaterih težav videla še v čem drugim kot v zahtevah za spremembo predpisov?

Resnici na ljubo velja povedati, da v zadnjem času in na pobudo Republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije vsaj cestna podjetja iz naše republike in ob sodelovanju svojega poslovnega združenja le začenjajo orati tudi po tej ledini. Njihovi naporji za sklenitev samoupravnega dogovora o nekaterih vprašanih delitve dohodka, osebnih dohodkov, skrbi za standard in za rekreacijo prav zavoljo tega zaslužijo toliko večjo popularizacijo. Zal, delegati slovenskih cestnih podjetij, ki so razpravljali v Novem Sadu, tem vprašanjem niso namenili dovolj pozornosti. Z bolj poudarjeno besedo o teh svojih izkušnjah pa bi nedvomno lahko vplivali na potek konference, ki je kljub številnim dobrim rezultatom vseeno preveč izzvenela v obtoževanju »zunanjih dejavnikov«, čeprav krivde za sedanje stanje naših cest najbrž in v celoti le ne gre pripisati sistemski neurejenosti cestnega gospodarstva.

KRATKO POROČILO S I. KONFERENCE SAMOUPRAVLJAVCEV CESTNIH PODJETIJ JUGOSLAVIJE V NOVEM SADU

KAJ PA ZDRAVILA...?

Tudi v cestnih podjetjih se je samoupravljanje že uveljavilo, vendar šibka materialna osnova ovira njegov hitrejši razmah ● Od odgovora na vprašanje, ali je cesta gospodarski objekt ali pa javna dobrina, sta odvisna način in hitrost razreševanja večine problemov cestnega gospodarstva ● Cestna podjetja se zavzemajo, da bi postala osnovni nosilci razširjene reprodukcije

Že iz gradiva za konferenco samoupravljalcev cestnih podjetij Jugoslavije je bilo mogoče razbrati, da bodo delegati cestnih podjetij iz celotne države vsaj poskušili razpravljati o temeljnih problemih cestnega gospodarstva kot celote, še posebej pa tudi o možnostih in pogojih za hitrejši razvoj samoupravnih odnosov znotraj cestnih podjetij. Tako se je dejansko tudi zgodilo. Če sta predsednik centralnega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Jože Jager in predsednik skupine za ceste pri svetu za promet zvezne gospodarske zbornice v tem smislu »intonirala« razpravo, je več kot 30 delegatov le še dopolnilo in obogatilo misli iz njihovih uvodnih referatov.

Prostor nam sicer ne dovoljuje na tem mestu obširneje spregovoriti o vseh problemih, s katerimi se v praksi srečujejo delavci cestnih podjetij. Zato se omejemo na bežen prikaz tistih vprašanj, s katerimi se je konferenca največ in najdlje ukvarjala.

ZA SAMOUPRAVLJANJE BREZ »POKRIVALA«

Cestna podjetja smo v Jugoslaviji ustanovili v letu 1962 in ima torej samoupravljanje v tovrstnih kolektivih kar za 12 let »krajši staž« kot v drugih delovnih organizacijah. Kljub temu pa so kolektivni cestnih podjetij v minulih osmih letih dosegli velike uspehe, ki se izražajo v pospešeni modernizaciji javnih cest, v sodobni teh-

nični opremljenosti in tudi v kadrovske usposobitvi tovrstnih organizacij. Tega ne bi bilo, če kljub šibkim materialnim osnovam delavci cestnih podjetij ne bi vseskozi izražali interesa za čimbolj racionalno gospodarjenje.

Prav zavoljo tega, ker se samoupravljanje v cestnih podjetjih uveljavlja kot prevladujoči družbeno-ekonomski odnos, je toliko bolj razumljivo želja in tudi zahteva zaposlenih v cestnem gospodarstvu, da bi — ob nadaljnjem razmahu samoupravnih odnosov in ob uveljavljanju dohodkovnih razmerij — tudi cestno gospodarstvo postalo enakopraven partner v procesu družbene reprodukcije.

Posebno izdajo je pripravil MILAN GOVEKAR

To pa zdaj ni mogoče, ker veljavna zakonodaja vsebuje vse preveč ovir iz prejšnjega administrativno-etatiističnega načina upravljanja cestnega gospodarstva.

Gre za naslednje: s temeljnim zakonom o javnih cestah in z drugimi, iz tega zakona izvirajočimi predpisi so cestna podjetja v polni meri odgovorna za stanje javnih cest in za varnost prometa, ki se po njih odvija. Vendar pa o sredstvih za javne ceste odločajo drugi; predvsem cestni skladi, ki »naročajo« cestnim podjetjem, kaj in kako morajo delati. To pomeni, da so cestna podjetja postavljena v položaj izvajalca

del, čeprav jim zakon izrecno nalaga vsa opravila v zvezi z vzdrževanjem in rekonstrukcijo omrežja ter tudi v zvezi z gradnjo novih cest. Dvojnost, v kateri se prepleta administrativno-etatiistični pogled na politiko gospodarjenja z javnimi cestami s samoupravno prakso organizacij, ki so bile ustanovljene z namenom, da skrbijo za ceste, torej predstavlja vzrok, da ima samoupravljanje v cestnem gospodarstvu nekakšno »pokrivalo«, ki pa bi se ga kolektivni cestnih podjetij na vsak način radi otresli.

POVEJMO, KAJ HOČEMO, IN JASNO BO, KAJ ZMOREMO...

Ni rečeno, da bi cestna podjetja hotela »pograbit« vsa sredstva, ki jih v naši družbi kakorkoli že zberemo na račun uporabe javnih cest. Gre pa za to, da cestna podjetja, če so že bila ustanovljena s tem namenom, tudi dejansko želijo postati nosilci enostavne in tudi razširjene reprodukcije v cestnem gospodarstvu. Tako bi tudi v praksi lahko prevzela nase popolno odgovornost za stanje cest in za varnost prometa; vse to pa po dogovoru z uporabniki cest, družbeno-političnimi skupnostmi in preostalimi zainteresiranimi dejavniki. Uvedba družbenega dogovarjanja v cestnem gospodarstvu bi torej pomenila tudi sporazum o pravicah in dolžnostih vseh, ki ceste kakorkoli uporabljajo, ali pa so zanje dolžni skrbeti.

Prav v zvezi s tem je bistvenega pomena odgovor na vprašanje, kaj pravzaprav so javne ceste: ali predstavljajo javno dobro ali pa gospodarski objekt. V prvem primeru je administrativno poseganje v to problematiko ne le potrebno, ampak tudi nujno potrebno. Če pa bi cestam priznali status gospodarskega objekta, torej osnovnega sredstva, s katerim upravljajo cestna podjetja, so stvari povsem drugačne. Cestna podjetja kot namenske in zato usposobljene delovne organizacije bi lahko bolj načrtno kot doslej ne le vzdrževala in rekonstruirala javne ceste, ampak bi se programsko pripravljala tudi za gradnjo novih cest. Tudi v tem primeru bi se seveda podjetja morala ravnati v mejah sporazuma, kot bi ga sklenila z uporabniki cest in z drugimi zainteresiranimi dejavniki.

Naj zaključimo: velja povedati, kaj pravzaprav hočemo, in jasno bo, kaj zmoremo doseči v našem cestnem gospodarstvu.

Delegati cestnih podjetij so na I. konferenci samoupravljalcev proučili dosežane rezultate pri razvoju samoupravnih odnosov in gospodarjenju s cestami; spregovorili pa so tudi o aktualnih vprašanih upravljanja, financiranja in pogojev gospodarjenja v cestnem gospodarstvu nasploh.

V zvezi s tem konferenca opozarja na stališče kolektivov cestnih podjetij, da ceste predstavljajo gospodarski objekt širšega pomena, saj ne služijo samo prometu in s tem gospodarstvu kot celoti, marveč neposredno vplivajo na razvoj turizma, na povečanje tržišča in zadovoljujejo še druge družbene potrebe. Glede na to so vse možnosti, da bi se tudi v cestnem gospodarstvu uveljavila taka politika dela in gospodarjenja, ki bi temeljila na samoupravnih in ekonomskih načelih. Zal se lahko zasledimo tudi drugačna stališča in pojmovanja, ki težijo k takšnemu obravnavanju širše problematike gospodarjenja s cestami, da bi cestam »vzele« značaj gospodarskega objekta in osnovnega sredstva cestnih podjetij.

Kljub različnim pojmovanjem in zaradi tega tudi v osnovi različnemu obravnavanju problemati-

Iz resolucije

ke cest, sta samoupravljanje in ustanovitev cestnih podjetij vnesla v to gospodarsko dejavnost precej elementov racionalnejšega gospodarjenja. Razen tega so delavci cestnih podjetij, čeprav v slabih materialnih razmerah, dosegli pomembne rezultate pri delovanju. To se še zlasti izraža pri politiki delitve dohodka in v višji stopnji tehnične opremljenosti. Na ta način se je samoupravljanje uveljavilo kot edino sprejemljivo družbeno-ekonomski odnos pri gospodarjenju s cestami.

Konferenca zaradi tega vztraja pri stališču, da je družbeno-ekonomsko najbolj primerno, da s cestami kot z gospodarskimi objekti upravljajo delavci cestnih podjetij, saj so njihove delovne organizacije tudi bile ustanovljene z namenom, da upravljajo, vzdržujejo in rekonstruirajo javne ceste. Cestna podjetja so se že opremila s sodobnimi tehničnimi sredstvi in so si pri vzdrževanju in rekonstrukcijah cest pridobila tudi velike izkušnje.

Kot vsak drugi gospodarski objekt tudi javne ceste lahko opravljajo svojo funkcijo samo v procesu stalne reprodukcije. Da bi to dosegli, bi po mnenju deležencev I. konference samoupravljalcev cestnih podjetij Jugoslavije, morali uveljaviti neposredne ekonomske odnose med vsemi uporabniki cest in drugimi zainteresiranimi z ene ter s cestnimi podjetji z druge strani. To pomeni, da bi se o najpomembnejših vprašanih cestnega gospodarstva morali sporazumeti in dogovoriti cestna podjetja, uporabniki cest in družbeno-politične skupnosti. Z družbenim dogovarjanjem, ki bi lahko pomenilo najprimernejšo obliko sporazumevanja, naj bi se zlasti urejali naslednja vprašanja: načrte razvoja cestnega omrežja, način oblikovanja in zbiranja potrebnih sredstev, način financiranja, vzdrževanja in enostavne ter razširjene reprodukcije javnih cest, pogoje kreditiranja in ne nazadnje tudi krepitev reproduktivne sposobnosti cestnih podjetij.

Glede na trenutne pogoje gospodarjenja pa si udeleženci konference štejejo v dolžnost opozoriti, da obstoj cestnih skladov, svetov za ceste in svetov uporabnikov cest kot institucij, ki posredno ali tudi neposredno prevzemajo funkcijo upravljanja nad cestami, družbeno-ekonomsko prav gotovo ne pomeni najboljših rešitev. Če vemo, da so se delavci cestnih podjetij že uveljavili ne le kot sposobni upravljalci cest, ampak tudi kot tisti, ki najbolj racionalno gospodarijo, z razpoložljivimi sredstvi, potem je jasno tudi to, da so vsi posredniki odveč!

IZ RAZPRAVE NA I. KONFERENCI SAMOUPRAVLJAVCEV CESTNIH PODJETIJ JUGOSLAVIJE

Tako kot zdaj ne gre več naprej!

Na I. konferenci samoupravljalcev cestnih podjetij Jugoslavije so malone vsi delegati v svojih razpravah spregovorili o gospodarskih problemih, s katerimi se njihove delovne organizacije srečujejo zaradi neurejenega statusa cestnih podjetij in zavoljo pomanjkljivosti in sistemu vzdrževanja, rekonstrukcije in gradnje novih cest. Povzemamo nekatere najvažnejše misli posameznih udeležencev razprave.

Ko je IVO ŠUSINGER iz CESTNEGA PODJETJA MARIBOR govoril o bodoči politiki gospodarjenja z javnimi cestami, je med drugim poudaril: »Vse do danes je bila vloga cestnih skladov taka, da je cestna podjetja proti njihovi volji in navkljub njihovi zakoniti odgovornosti za stanje cest preusmerjala v položaj izvajalca del. Marsikje je šel razvoj tako daleč, da vzdrževanje cest že postaja samo vzporedna dejavnost cestnih podjetij, ki si morajo zato služiti kruh s prevzemanjem različnih nizkih gradenj. V takih razmerah naj bi torej tudi v naših kolektivih zaživel samoupravljanje! Po mojem prepričanju pa samoupravljanja ni, če ne moremo samostojno gospodariti in če ne razpolagamo s tistimi finančnimi sredstvi, ki bi jih morali imeti na voljo, da bi delali tisto, za kar smo pooblašteni z zakonom. To med drugim pomeni, da bi morali imeti na voljo več sredstev za vzdrževanje cest in teh sredstev ne bi smeli usmerjati v novogradnje, kot se zdaj dogaja. Da bi prelomili s takšno prakso, da cestnim podjetjem ne bi se vnaprej pripisovali odgovornosti za nekaj, česar sama niso kriva, predlagam spremembo načina financiranja vzdrževanja, rekonstrukcije in gradnje novih cest. Vsi dohodki cest naj bi se zbirali na posebnem zbirnem računu pri SDK, na osnovi dogovora med cestnimi podjetji, uporabniki cest, družbeno-političnimi skupnostmi in drugimi zainteresiranimi bi del teh sredstev prepustili posebni organizaciji, ki bi jih uporabila za gradnjo novih cest. Sredstva za vzdrževanje cest pa naj bi po skupno sprejetih merilih in v višini, ki bi ustrezala stanju cest ter varnosti prometa na njih, avtomatično pritekala na račune cestnih podjetij. Sredstva za modernizacijo in rekonstrukcije bi porazdelili po programu, ki bi ga sestavila skupna organizacija cestnih podjetij, upošteva je pri tem načelno politiko do razvoja cestne mreže v posameznih republikah. S tem bi bilo povsem jasno, kdo, za kaj in v kolikšnem obsegu odgovarja za stanje cest. Cestna podjetja bi pridobila tudi trdnjšo materialno osnovo, ki bi lahko samo še spodbudila hitrejši razvoj samoupravnih odnosov in pri zaposlenih med drugim povečala interes za gospodarjenje njihovih kolektivov.«

Delegat MIODRAG NEDELJKOVIĆ iz CESTNEGA PODJETJA ZAJECAR je v svoji razpravi med drugim spregovoril o družbenem pemu povezali. Šele tedaj, ko so na območju njihovega podjetja vsaj v glavnem povezali občinska središča s sodobnimi cestami, so se, na primer, lahko integrirale zdravstvene ustanove na njihovem območju. Zdaj samo zavoljo nižjih režijskih stroškov združenega zdravstvenega doma letno prihranijo vsaj po 400 milijonov S-din.

Po mnenju delegata INŽ. DELIMIRA VULETIĆA iz CESTNEGA PODJETJA Zagreb je trenutno najvažnejše, kako razbiti proračunsko mentaliteto in namesto tega tudi v cestnem gospodarstvu preiti na gospodarski račun. Cestna podjetja na Hrvaškem so trenutno odvisna od republiškega in še od starih regionalnih cestnih skladov, ki dober del sredstev usmerjajo v nove investicije, zmanjšujejo pa delež sredstev za nujno potrebno vzdrževanje sedanega cestnega omrežja. Razmere bi se spremenile, če bi tudi hrvaški cestni zakon spremenili in z njim določili, da je cesta osnovno sredstvo, ne pa javna dobrina, s katero — po diktatu drugih — ne smejo upravljati cestna podjetja.

Delegat MARKO ENCI iz CESTNEGA PODJETJA KOPER je ugotovil, da razprave na konferenci izkazujejo v prazno, ker jih ne slišijo tisti, ki so odgovorni za sedanje stanje. S tem je mislil na predstavnike republiških organov, izmed katerih sta prišla v Novi Sad le zastopnika BiH in Srbije. Svojo razpravo pa je tovariš Enci zaključil z besedami: »Začetek samoupravnega dogovarjanja med cestnimi podjetji, s katerim v Sloveniji skušamo na enoten način rešiti temeljna vprašanja delitve dohodka, osebnih dohodkov, skrbi za standard in rekreacijo, bi lahko pomenilo pot, po kateri bi pristojne organe le prepričali, da bi cestam, dalj tisto, kar zaslužijo. Rezultatov ne bo, če prizadevanj cestnih podjetij iz Slovenije ne bodo podpirali sorodni kolektiv iz drugih republik.«

ZVEZNI INSPEKTOR ZA CESTE BORIS PEJAKOVIĆ je med drugim ugotovil, da imamo v državi na 22.000 km cest, ki jih označujemo za ceste s sodobno urejenim cestiščem, kar pa še zdaleč ni res. Ob razpoložljivih sredstvih bi cestna podjetja po njegovem mnenju potrebovala vsaj deset let, da bi ceste spravila v takšno stanje, v kakršnem bi morale biti že zdaj. Glede na naraščanje prometa niti misliti ni, da bi čez desetletje in ob sedanjih sredstvih imeli vsaj za silo urejene sodobne ceste. Zato je tudi po njegovem mišljenju nujno, da bi čimprej spremenili sistem financiranja rekonstrukcije, vzdrževanja in modernizacije cestnega omrežja, da bi za ceste namenili neprimerno več sredstev. Šele takrat bi lahko v celoti bila uspešnejša tudi prizadevanja za povečanje varnosti na cestah.

Predstavniki POSLOVNEGA ZDRUŽENJA CESTNIH PODJETIJ SLOVENIJE DR. BORIS KOBAL je med drugim opozoril na zmotno prepričanje, da mora naša družba dotirati sredstva za javne ceste in da se zatorej, ker so cestna podjetja dotirana, v njih ne bi moglo razvijati samoupravljanje. Po njegovem je resnica ravno v nasprotnem. Računske primerjave namreč povedo, da dohodki od javnih cest, ki bi se praviloma morali stekati nazaj na ceste, v velike večji meri plemenitijo zvezni proračun kakor pa sklade cestnih podjetij.

Delegat ANTE MEVRIDOVIĆ iz CESTNEGA PODJETJA SPLIT je spregovoril o težavah, ki so nastale na Hrvaškem z ustanovitvijo regionalnih skladov za ceste. Če so naprej cestna podjetja vsaj v načelu lahko težila k delitvi po delu, so zdaj na slabšem kot leta 1962, ko so bila ustanovljena cestna podjetja. Cestni skladi zdaj, na primer, v okviru stroškov za vzdrževanje predpišejo celo tarifo urnega zaslužka cestarjev!

PRED ŠPORTNIM SREČANJEM GRADBINECV V TRBOVLJAH

KRATKO IN JEDRNATO

DRAVOGRAD

Te dni bodo v Dravogradu začeli s tekmovanjem v spomladanskem delu občinske lige v malem nogometu, kjer sodelujejo ekipe Meže, Zelezničarja, Gradbenega podjetja Dravograd, Cerneč, Viča, Ojstrice, Libelič, Podklanca, Sentjanža in Zabje vasi. V jesenskem delu je bila najuspešnejša ekipa Meže, ki je osvojila 14 točk. Zmagovalec bo dobil lep pokal. V. R.

JESENICE

Alpinistični odsek matičnega planinskega društva Jesenice se trudi in prizadeva, da bi vključil v vrste ljubiteljev in obiskovalcev gora čimveč delovnih ljudi in mladine. Zato si prizadeva, da bi bilo delo mladinskega alpinističnega odseka zanimivo.

V tako imenovani mrtvi planinsko-alpinistični sezoni je alpinistični odsek Jesenice organiziral deset zelo kvalitetnih predavanj, ki so dosegla velik uspeh. Na Jesenicah so pred zahtevno publiko planincev, ljubiteljev in obiskovalcev gora, plezalcev, alpinistov in gorskih reševalcev predavali Zvone Kofler iz Mojstrane, Stane Belak-Strauf in Tone Sazonov-Tonač iz Ljubljane o vrhunskih dosežkih naših plezalcev in alpinistov v Dolomitih, Centralnih Alpah in Anapurni. Predavatelji so zadovoljili širok krog plezalcev in alpinistov, prav tako profesor Mirko Kampič in prof. Mirko Šostarič. U. Z.

RAVNE

V okviru medobčinskega športnega sodelovanja sindikalnih organizacij delovnih kolektivov in občinskih zvez za telesno kulturo občin Ravne, Slovenj Gradec, Radlje, Dravograd in Velenje bodo letos priredili športna srečanja v kegljanju, streljanju, šahu, nogometu, odbojki in plavanju. Vsako občinsko središče bo priredilo eno izmed tekmovanj. Predvidevajo, da bodo letos igre koroških in velenjskih delavcev deležne večje pozornosti kot v prejšnjih letih. V. R.

NOVA GORICA

Pred dnevi je bilo v Novi Gorici v spomin »dneva železničarjev« na štiristeznem kegljišču tekmovanje sindikalnih podružnic v kegljanju. Tekmovanja, ki je bilo zelo dobro organizirano, se je udeležilo šest ekip. Največ uspeha so dosegli kegljači Salonita iz Anhovega. Sledili so jim predstavniki »Elektro« Gorica (460 kegljev) in »Mebla« (444 kegljev). R. K.

Rekordna udeležba?

Organizatorji letošnjih XX. tradicionalnih športnih iger gradbincev Slovenije, ki bodo 3., 4. in 5. julija v Trbovljah, pričakujejo, da se bo velikega srečanja udeležilo blizu 2000 športnikov — predstavnikov slovenskih gradbenih delovnih organizacij.

Gradbeni delavci Slovenije se že dvajset let zapored srečujejo v športni areni, to je na letnih športnih igrah, kjer tekmujejo v kegljanju namiznem tenisu, odbojki, balinanju, streljanju in šahu.

Letošnja jubilejna prireditev, gradbinci se bodo namreč srečali že dvajseti, sovpada s 25-letnico osvoboditve, z 20-letnico samoupravljanja, z dnevom borca in z rudarskim praznikom. Dvajsete letne športne igre gradbincev bodo 3., 4. in 5. julija v Trbovljah, ki slovijo po živahnem športnem življenju vse od osvoboditve dalje.

»Trboveljski športniki se čutimo nadvse počaščene, ker so gradbinci prav nam zaupali svoje veliko jubilejno športno srečanje. Istočasno se zavedamo, da zaupanje ne pomeni sa-

mo čast, temveč tudi veliko obvezo. Skupaj z organizatorji se bomo potrudili, da bomo izkazano zaupanje tudi upravičili...«, smo pred dnevi slišali na tiskovni konferenci v Trbovljah, ki je bila namenjena bližnjemu srečanju slovenskih gradbincev.

Organizacijski komitej SIG 70 je z vsemi svojimi službami pospešil priprave in se intenzivno pripravila na športne igre. Računajo, da že danes dela na pripravah več kot 150 ljudi, saj bodo igre v vsakem pogledu rekordne. Prireditelji oziroma organizatorji pričakujejo v Trbovljah blizu 2500 udeležencev, od tega kakih 2000 športnikov. V Trbovljah tudi pospešeno usposablja potrebne športne objekte, kot so kegljišče, balinišče, nogometno igrišče in igrišče za odbojko. Prav tako so zaključ-

ni že prvi razgovori s predstavniki športnih društev Rudar in Partizan.

Organizatorje SIG 70 čaka še posebno težavna naloga glede nastanitve in prehrane udeležencev. Na tiskovni konferenci pa so nam povedali, da jim bo glede na posedanje priprave uspelo premagati tudi te ovire.

Dalje bodo prireditelji organizirali v času iger kulturne in zabavne prireditve. Organizacijski komitej se je v zvezi s tem že povezal s trboveljskim turističnim društvom, občinsko skupščino in seveda gostinskimi ter trgovskimi podjetji. Da bi olepšali izgled mesta so organizatorji pritegnili k sodelovanju poleg turističnega društva tudi vse upravne službe, družbene organizacije in šole v Trbovljah. Za popestritev celotnega programa iger in v želji, da bi srečanje dobilo sodobnejši karakter, so organizatorji stopili v stik še z Ljudsko tehniko Slovenije, Zvezo kulturno-prosvetnih društev in z društvom umetnikov-amaterjev RELIK.

Organizacijskemu komiteju so poleg trboveljskih delovnih organizacij obljubili pomoč in sodelovanje tudi predstavniki sedanjih občin, ki bodo v času iger dali na voljo potrebne športne objekte ter prenočitvene in gostinske kapacitete, kolikor bo to potrebno. -a.

Praznovanje na Triglavu

V prazničnih dneh prvomajskih praznikov bo alpinistični odsek Jesenice pripravil vse potrebno za uspešen množičen vzpon na vrh zasneženega Triglava. Z razumevanjem matičnih planinskih društev iz Srednje vasi, Javornika in ljubljanske Matice bodo vsaj za silo oskrbovane planinske postojanke v neposredni bližini Triglava, Aljažev dom v Vratih, Staničev dom pod Triglavom, Triglavski planinski dom, Kredarica, Vodnikov dom na Velem polju in kočja pri Sedmerih jezerih.

Mladi planinci, plezalci in alpinisti, primerno kondicijsko pripravljene se bodo v samostojnih navezah povzpeli na vrh Triglava, kjer bo v soboto, dne 2. maja, slovesen start letošnje že 23. mladinske Titove triglavske štafete v počastitev 78. rojstnega dne maršala Tita in 25-letnice zmage nad fašizmom.

To bo vsekakor lepo in veliko planinsko alpinistično slavlje sredi prebujajoče se pomladi, ki se ga bodo udeležili številni mladi alpski smučarji, plezalci in alpinisti iz vseh matičnih planinskih društev Slovenije, alpinističnih odsekov in mladinskih odsekov, skupaj z drugimi številnimi ljubitelji in obiskovalci zasneženega Triglava.

Pristop v Staničev dom, Kredarico in Vodnikov dom je možen skozi vse tri triglavske doline (Vrata, Kot in Krmo), prav tako pa tudi iz Bohinja. Sam vzpon na zasneženi Triglav pa zahteva le dobro opremljene in izkušene gornike.

U. ZUPANČIČ

Množičnost in kvaliteta

Sindikalne športne igre v Celju so v polnem razmahu. Karakteristični zanje sta vse večja množičnost in popularnost. Kolektivi, ki so do nedavna sodelovali samo v eni ali dveh panogah, sodelujejo sedaj že v vseh disciplinah. V namiznem tenisu je na primer nastopilo 32 ekip. V šahu tekmuje 22 kolektivov, za kegljanje pa se je prijavilo 56 ekip iz 33 kolektivov!

Poleg tega bodo s 1. majem delovni ljudje v Celju pričeli tekmovati za sindikalno rekreacijsko značko. Tekmovanje bo trajalo do 30. aprila prihodnjega leta. Z uvedbo tega tekmovanja želijo vzpodbuditi k aktivnosti še večje število ljudi. O tem tekmovanju bomo podrobneje še poročali.

T. GORŠIČ

Športne igre v Žalcu

V okviru proslave 90-letnice obstoja podjetja »FERRALIT« Zalec bodo v dneh 25. in 26. aprila 1970 športne igre železarjev, steklarjev, kovinarjev in gumarjev v odbojki, kegljanju, rokometu, streljanju, namiznem tenisu, šahu in orientacijskem pohodu. Zvečer 25. aprila se bodo ekipe udeležencev pomerile še v kvizu znanja o razvoju gospodarstva in zgodovini delavskega gibanja in NOB v Savinjski dolini.

Športnih iger se bodo udeležile sindikalne ekipe: Steklarne Hrastnik, Steklarne »Boris Kidrič« Rogaska Slatina, Litostroja Ljubljana, Tovarne gumijevih izdelkov »Sava« Kranj, Zelezarne Jesenice in Ferralita Zalec. Športne igre omenjenih sindikalnih ekip so postale že tradicionalne, saj so do sedaj bile že v Hrastniku, na Jesenicah, prihodnje leto pa bodo v Kranju. I. J.

Organizator četrte dirke za svetovno prvenstvo v moto-crossu, AMD Orehova vas, je že zaključil startno listo dirkačev, ki bodo 10. maja nastopili na tekmovanju v Orehovi vasi.

Prijavljeno je 52 dirkačev iz 19 držav Evrope in ZDA, med njimi vsi najboljši tekmovalci z lanskoletnega tekmovanja. Favoriti so: Šved Torsten

Belgijec, 2 Bolgara, 2 Danca, 1 Američan, 2 Finca, 2 Angleža, 2 Madžara, 1 Irek, 2 Italijana, 2 Poljaka, 2 Romuna, 2 Švicarja, 4 Čehi, 4 Rusi in 6 Jugoslovanov (Milko Vesenjak, Šostaršič, Zupin, Ahačič, Janez Rotar in Novak).

Tudi Jugoslovani se skrbno pripravljajo na dirko v Radzilu. Pred dnevi so imeli 10-dnevni trening pod vodstvom Čeha Stanjeka.

Devetnajst držav v Orehovi vasi

Hallman, trikratni svetovni prvak, ter Belgijec Joel Robert, ki je prav tako trikrat zmagal v tekmovanju za svetovni pokal. Joel Robert je letos zamenjal tekmovalni stroj. Do sedaj je vozil na ČZ, letos pa nastopa na japonskem suzukiju. Z njim je letos že zmagal na I. dirki za svetovno prvenstvo. Na tej prvi dirki v Barceloni je zmagal Robert pred Gebörsem in Hallmanom. Odlično sta vozila tudi Angleža Wade in Malcolm, ki bosta prav tako nastopala tudi v Radzilu. V Orehovi vasi bo nastopilo 6 Švedov, 2 Zah. Nemci, 4 Vzh. Nemci, 1 Avstrijec, 5

Organizator je odlično pripravil tekmovalno progo, ki je podaljšana na 2000 m, uredil je avtomatična startna vrata, ter zgradil sodniško in častno tribuno ter uredil tribuno za novinarje. Asfaltirana bo tudi cesta, ki pelje na dirkališče, ter cesta do društvenega doma v Orehovi vasi.

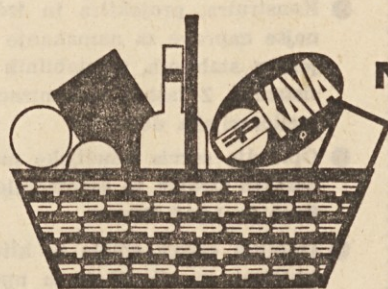
Gotovo bo prireditev presegla vse dosežanje, kajti svetovni mojstri moto-crossa bodo skušali prikazati gledalcem to, kar doslej v Radzilu še niso videli. Zato ni preveč optimistična izjava, da se bo na dirki v Radzilu zbralo več kot 30.000 gledalcev. J. RAISP

DELAVSKI POZDRAV OB 1. MAJU

POŠILJA VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE

Občinski sindikalni svet Ravne na Koroškem

OB NAKUPU NE POZABITE

MARKET

SUPERMARKET

Knjiga

druga svetovna vojna v slikah

Grozljiv dokument največje vojne v zgodovini človeštva

720 dokumentarnih fotografij

92 edinstvenih barvnih fotografij

640 strani

Veliki format — 28 x 21,5 cm

Prednaročniška cena 200 din — obročno odplačevanje

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

OB PRAZNIKU DELA

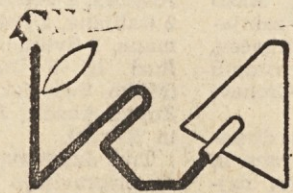
1. MAJU

ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM

JUGOSLAVIJE IN

JIM ŽELIMO ŠE NOVE DELOVNE USPEHE!

OBČINSKI SINDIKALNI SVET DRAVOGRAD

KOMUNALNO PODJETJE VIČ LJUBLJANA

UPRAVA, TEHNIČNI SEKTOR, SEKTOR ZA UREJANJE IN ODDAJO
STAVBNIH ZEMLJIŠČ, LJUBLJANA, VRHOVNIKOVA ULICA 2, TELE-
FON h. c. 61-279, 61-286, 61-288

STRANSKI OBRATI: LJUBLJANA, VIŠKA CESTA 58 IN 65, TELEFON
61-328, 61-424

- gradi in vzdržuje ceste
- gradi cestne objekte, kanalizacijo itd.
- ureja mestna zemljišča
- izdeluje in prodaja betonske izdelke
- opravlja transportne storitve
- opravlja strojne storitve po konkurenčnih cenah
- daje strokovno-tehnične informacije

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN OBČANOM ČESTITAMO ZA
OBČINSKI PRAZNIK 27. APRIL IN ZA PRAZNIK DELA 1. MAJI

Kolektiv

TOVARNE FARMACEVTSKIH IN
KEMIČNIH IZDELKOV

LEK LJUBLJANA

s svojo poslovno enoto v Mengšu

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA
1. MAJI!

Industrija usnja Vrhnika

JUGOSLAVIJA

Telefon: 70-004 — Brzjav: JUV Vrhnika
Telex: 31-375

PROIZVAJAMO:

- oblačilne in obutvene velurje
- galanterijsko usnje — gladko in prešano
- boxe
- različne podloge
- sortirane svinjske ščetine

Tovarna verig

LESCE PRI BLEDU

priporoča svoje renomirane iz-
delke: verige, vijake ter kova-
ške izdelke

in hkrati čestita vsem delovnim lju-
dem za praznik dela 1. maj!

AGROSTROJ LJUBLJANA

LJUBLJANA, DRAGA 41 — JUGOSLAVIJA

PODJETJE ZA IZDELAVO IN POPRAVILO
KMETIJSKE IN GOZDARSKE MEHANIZA-
CIJE

telefon: 55-366 — teleks: 31-271 — p. p. 7/1

- Konstruira, projektira in izdeluje najsodob-
nejše naprave za namakanje z umetnim dež-
jem v stabilnih, polstabilnih in v premičnih
sistemih. Z lastno mehanizacijo opravlja vsa
melioracijska dela.
- Opravlja servis kmetijske mehanizacije, goz-
darskih strojev in avtomobilov Skoda, Simca,
Saab in Land Rover.
- Izdeluje epoxy smole in kite, odporne proti
kislilinam in alkalijam za uporabo v elektro,
strojni, gradbeni in prehrabeni industriji.

LESNO INDUSTRIJSKI KOMBINAT VRHNIKA

GRADBENO IN SEDEŽNO POHIŠTVO, PARKETI

Predstavništvo: BEOGRAD, SARAJEVSKA 61

Zastopnik: ZAGREB, BUŽANOVA 19
SKOPJE, MARŠALA TITA 53/4

Izdelujemo:

- VRATA — SOBNA, VHODNA IN GARAŽNA
- PARKETE
- SEDEŽNO POHIŠTVO

Vse naše izdelke dobite v poslovni enota Borovnica in Verd.
Informacije po telefonu: Vrhnika 70-139.

CENJENIM STRANKAM, POSLOVNIM PRIJATELJEM IN
OBČANOM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJI!

TRGOVSKO PODJETJE

VRHNIKA

NA VRHNIKI

- se priporoča za obisk in nakup pre-
hrambenih, tekstilnih in tehničnih
izdelkov v svojih prodajalnah.

PREPRIČAJTE SE O VELIKI IZBIRI IN SOLIDNI
POSTREŽBI.

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZ-
NIK DELA 1. MAJI!

Krojaško podjetje

»Novost«

moška in damska oblačila
LJUBLJANA, ČOPOVA 7—9

- se priporoča
cenjenim strankam za iz-
delavo damskih in mo-
ških oblačil po najnovejši
modi.

DELOVNI KOLEKTIV
ČESTITA VSEM OBČANOM
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJI!

- KVALITETA
- PRAKTIČNOST
- ELEGANCA

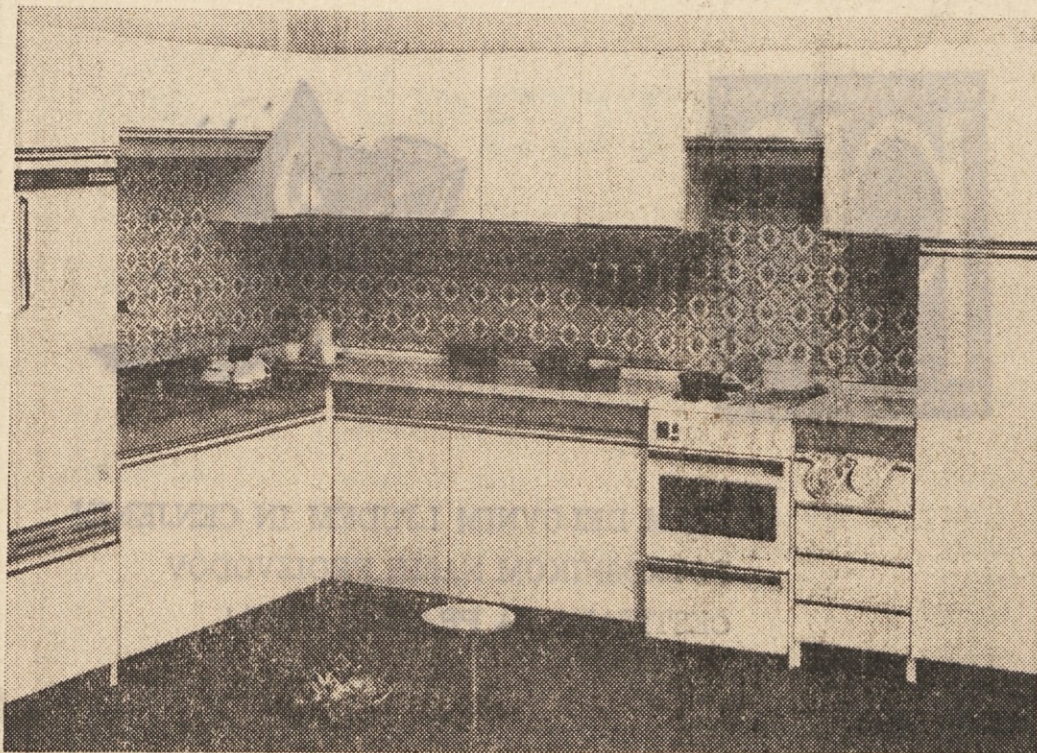
SO BISTVENE PREDNOSTI KUHINJE VEGA 55 — PRINAŠA VAM TOPLINO V VAŠ DOM.

ODLOČITE SE ZATO LE ZA KUHINJO

VEGA 55

LESNA INDUSTRIJA »GABER«

STARI TRG PRI LOŽU

Obiščite naše markete, specializirane prodajalne, blagovnico v Črnomlju ter samopostrežne in druge trgovine.

Z zadovoljstvom vas bomo postregli

Dolenjka
TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELU IN OROBNO
NOVO MESTO

OB PRAZNIKU DELA VAM ISKRENO ČESTITAMO!

- vas vabi na obisk svoje prodajalne v Ljubljani.
- Okrepčajte se z našo splošno znano kavo!

VSEM POTROŠNIKOM
ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

TIKI

ELEKTROSTROJNO PODJETJE
LJUBLJANA — ALEŠEVČEVA ULICA

- POSEBNO PRIPOROČAMO BOJLERJE TIKI
- VSEM DELOVNIM LJUDEM ŽELIMO LEPO PRAZNOVANJE
1. MAJA IN ČESTITAMO ZA PRAZNIK!

Tovarna usnja *Slovenj Gradec*

priporoča svoje izdelke

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

ALPSKA MODNA INDUSTRIJA
RADOVLJICA

proizvajalec kvalitetnih

- DAMSKIH
- OTROŠKIH IN
- MOŠKIH
- MODNIH PLETENIN

KOLEKTIV ALMIRE ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

GOZDNO GOSPODARSTVO LJUBLJANA

s sedežem v Ljubljani,
Tržaška cesta 2

- preko svojih obratov proizvaja in prodaja vse vrste gozdnih sortimentov
- opravlja gozdno gojitveno delo
- gradi ceste ter osnavlja gozdne plantaže in intenzivne nasade

KOLEKTIV ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

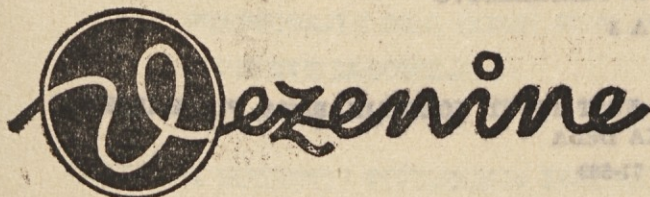
INDUSTRIJSKO
MONTAŽNO
PODJETJE
LJUBLJANA
TITOVA 37

čestita

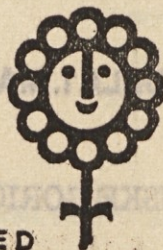
vsem delovnim ljudem
za praznik dela
1. maj!

OB 1. MAJU ČESTITAMO NAŠIM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM

kolektiv

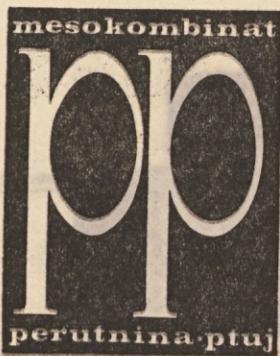
TOVARNA ČIPK, VEZENIN, ROKAVIC IN ŽENSKÉ KONFEKCIJE - BLED

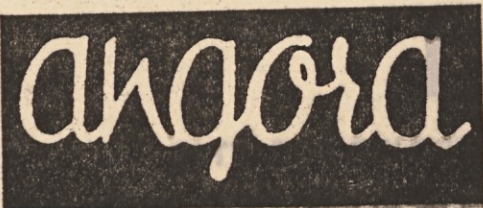
VSEM POTROŠNIKOM
ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

Trubar
Trgovsko podjetje na veliko in malo
LJUBLJANA, TRUBARJEVA C. 29
Telefon 316 441, p. p. 478

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN CENJENIM
POTROŠNIKOM NAŠIH PROIZVODOV
ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA!

TOVARNA PLETENIN
LJUBLJANA, EMONSKA C. 2

PRIPOROČA SVOJE POMLADANSKE
IN POLETNE MODELE

Kolektiv Angora želi vsem državljanom
vesele prvomajske praznike

POSLOVALNICA
Ljubljana, Dalmatinova 4

Oglejte si veliko izbiro
spomladanskih oblek,
ki so vam na voljo
v naši trgovini
Znižali smo cene

Kolektiv prodajalne št. 302
»VARTEKS OBLEKE«,
Ljubljana, Dalmatinova 4
čestita za praznik dela 1. maj!

»DRAVINJA«
KIDRICEVO

proizvodno in trgovsko podjetje HTV-Z sredstev

- Proizvajamo različne zaščitne rokavice, čevlje in delovne obleke. Uvažamo plastične čelade, varilna stekla, vse avtomobilске gume, klinaste jermene in druga zaščitna sredstva.

KOLEKTIV PODJETJA »DRAVINJA« ČESTITA
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

AVTOPREVOZ
DRAVOGRAD

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

KMETIJSKI
KOMBINAT
PTUJ

OBRAT
»TEHNO-
SERVIS«
PTUJ

Opravljamo tekoča,
srednja in generalna
popravlila vozil.
Obnavljamo vinograde
ter opravljamo druga
dela s težko
mehanizacijo.
Izdelujemo
traktorske kabine
in različne priključke
za kmetijsko
mehanizacijo.

VSEM DELOVNIM
LJUDEM ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

KMETIJSKI KOMBINAT

PTUJ

S SEDEŽEM V PTUJU, MUZEJSKI TRG 2
S SVOJIMI OBRATI

ČESTITA VSEM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

PRI PRAZNOVANJU NE POZABITE NA NAŠA
VISOKOKVALITETNA VINA Z ETIKETO SLOVENSKE GORICE

VEDROG — VELEDROGERIJA — LJUBLJANA, NAZORJEVA 5

vas vabi k sodelovanju v nagradnem natečaju SIGNAL 70 in vam omogoča lepe nagrade: avtomobil Renault 16 TS, dva avtomobila AMI 8, čoln GT 400, kosilnico Rapid, dva pralna stroja GORENJE, dva hladilnika GORENJE, šest parov smuči ELAN, 300 daril z zbirko zobnih krem.

Pet poklopcev zobne kreme SIGNAL nalepite na dopisnico in pošljite na naslov: VEDROG, Ljubljana, Nazorjeva 5. Natečaj traja do 31. avgusta 1970. leta.

ZELIMO VSEM SREČO PRI ZREBANJU IN ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

MONTAŽNO PODJETJE

ELEKTROKOVINAR PTUJ

ZADRUŽNI TRG 8
TELEFON ŠT. 104, 178

VAM NUDI NASLEDNJE USLUGE:

Montaža termoenergetskih naprav ● Izdelava in montaža jeklenih konstrukcij in rezervoarjev ● Vodovodne instalacije in centralna kurjava ● Elektro instalacije jakega in šibkega toka ● Klimatske in ventilacijske naprave ● Proizvodnja elektromotorjev

Servisi: ELEKTRO MEHANIKA, KLJUČAVNIČARSTVO, KLEPARSTVO, VODOVOD IN CENTRALNA KURJAVA

Kolektiv Elektrokovinarja Ptuja čestita za praznik dela 1. maj!

IZLETNIKI, TURISTI, SLADOKUSCI — PTUJ VAS VABI!

V vseh obratih našega podjetja boste solidno postreženi z domačimi specialitetami in s prvovrstno haloško kapljico po zmernih cenah. Obiščite nas tudi med prvomajskimi prazniki. Pridite na izlet v Ptuja!

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA

KB KREDITNA
PTUJ BANKA
PTUJ

- OPRAVLJA KREDITNE, DEVIZNE, DEPOZITNE IN VSE DRUGE BANČNE POSLE
- UGODNO OBREŠTUJE DINARSKE IN DEVIZNE NALOŽBE
- NAGRAJUJE VLAGATELJE IN JIH ZAVARUJE ZA VSE PRIMERE NEZGOD

KREDITNA BANKA PTUJ ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

KROJAŠTVO
»MODA«
PTUJ

Slovenski trg 3

IZDELUJE OBLEKE
PO NAJNOVEJSI MODI
V DOGOVORJENEM
ROKU
IN PO PRISTOPNIH
CENAH.

Vsem občanom čestitamo
za praznik dela 1. maj!

1
MAJ

TRGOVSKO
PODJETJE MERKUR

PTUJ, MURKOVA 2

S PRODAJALNAMI:

- VELEBLAGOVNICA, Murkova 1
- »POHIŠTVO«, Plestenjakova ulica
- »TEHNIKA«, Lackova 5
- »ZVEZDA«, »MANUFATURA« in »KONFEKCIJA«, Srbski trg 8

Želi vsem potrošnikom veselo praznovanje prvomajskih praznikov in jim čestita za praznik dela!

MAKS ČERNEZEL

SOBOSLIKARSTVO IN PLESKARSTVO
PTUJ, VOŠNJAKOVA 3

SE PRIPOROČA:

POLAGANJE VSEH VRST TAPET, SOBOSLIKARSKA, PLESKARSKA
IN ČRKOSLIKARSKA DELA

Nujna naročila po telefonu: Ptuja 77-583

Vsem občanom in cenjenim strankam čestita za praznik dela 1. maj!

Elektro gospodarstvo Maribor

Dravske elektrarne

Maribor

S SVOJIMI ENOTAMI:

HE DRAVOGRAD
HE VUZENICA
HE VUHRED
HE OŽBOLT
HE FALA
HE MARIBORSKI OTOK
HE ZLATOLIČJE
PTP PEKRE
PTP LAŠKO
ELKOV LAŠKO
SKUPNE SLUŽBE

ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK
DELA 1. MAJ IN JIM ŽELIMO TUDI V PRIHODNJE
VELIKO DELOVNIH USPEHOV!

GOSTINSKO PODJETJE

TABOR

MARIBOR,
JEZDARSKA 7

Z OBRATI

V MARIBORU
V RUŠAH
V LOVRENCU NA POHORJU

SE PRIPOROČAI

Vsem delovnim ljudem čestitamo za praznik
dela 1. maj!

ZAVAROVALNICA MARIBOR

MARIBOR, Partizanska c. 47

s poslovnimi enotami
v Ljubljani, Celovška c. 177
v Celju, Prešernova 6

ter zastopstvi
v Kranju, Ul. Staneta Rozmana 13
v Ljutomeru, Glavni trg 1
v Kopru, Ul. JLA
in zastopniki v vseh večjih krajih

se priporoča in sprejema v zavarovanje vse vrste imovinskih, transportnih in osebnih zavarovanj.

Zavarovalnica Maribor čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela — 1. maj!

živilski kombinat **intes** maribor

OBOGATITE PREHRANO VAŠE DRUŽINE Z INTES-TESTENINAMI.
PREPRIČAJTE SE O DOBRI KVALITETI TER VELIKI IZBIRI IN
VSI BOSTE ZADOVOLJNI!

DELOVNI KOLEKTIV ŽIVILSKEGA KOMBINATA INTES ČESTITA
VSEM POTROŠNIKOM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

MARIBOR

ŠPEDTRANS

MEDNARODNI IN TUZEMSKI TRANSPORTI
MARIBOR, MELJSKA CESTA 16
TELEX: 33146

POSLOVALNICE: Maribor, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice,
Murska Sobota, Zagreb, Rijeka, Beograd in München
(Zvezna republika Nemčija)

TELEFONI: glavni direktor 25-482
direktor komercialno-prometnega sektorja 32-555
vodja komercialne tuzemskih transportov 32-033
vodja komercialne inozemskih transportov 32-655
sprejem naročil: 32-955
32-666
prometna služba 32-040

Opravljamo tuzemske in mednarodne prevoze hitro — solidno po konkurenčnih cenah.

CENJENIM STRANKAM
SE PRIPOROČAMO ZA
NAROČILA PREVOZNIH
STORITEV IN JIM
ČESTITAMO ZA PRAZNIK
DELA — 1. MAJ!

Na sliki: glavni direktor
ŠPEDTRANSA iz Maribora
tov. Emil TOMAŽIČ ob
svečanem prevzemu ključev
v Ulmu za 65 novih vozil
znamke MAGIRUS-Deutz

Koloniale

EXPORT — IMPORT. EN GROS — EN DETAIL
MARIBOR, PARTIZANSKA 3-5

S POSLOVNIMI ENOTAMI: V MARIBORU
V POLJČANAH
V DRAVOGRADU
V ORMOŽU
V PREVALJAH
GRAD ŠTATENBERG

Posebno priporočamo obisk znanega letovišča GRAD ŠTATENBERG pri Poljčanah, kjer se boste v prijetnem okolju dobro počutili: čudovita narava — ribolov — zgodovinske znamenitosti.

Vsem delovnim ljudem čestitamo za praznik dela 1. maj!

GOZDNO GOSPODARSTVO MARIBOR

Z GOZDNIMI OBRATI:

Ruše, Lovrenc na Pohorju, Podvelka, Ožbalt ob Dravi, Maribor,
Reka-Pohorje, Slovenska Bistrica, Oplotnica, Ptuj in Ormož

OBRATOM ZA GRADNJE
OBRATOM ZA UREJANJE GOZDOV
OBRATOM ZA LOV IN RIBOLOV in
OBRATOM ZA GOSPODARJENJE S STANOVANJSKIMI
HIŠAMI

ureja, neguje, vzgaja in gospodarji z gozdovi SLP ter z gozdovi v državljanski lastnini, samostojno gradi gozdne komunikacije in gozdarske stavbe, goji divjad ter lovski in ribolovni turizem.

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ!

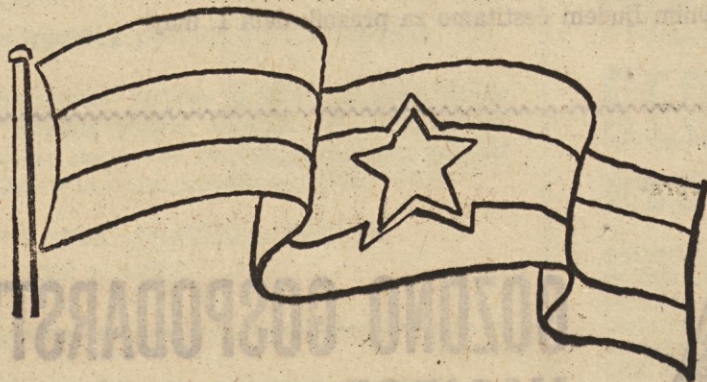
SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

NOVO MESTO

S SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI

- IZVRŠUJE VSE VRSTE VISOKIH IN NIZKIH GRADENJ
- Z LASTNIMI OBRATI OPRAVLJA GRADBENO-OBRRTNIŠKE IN AVTOMEHANIČNE USLUGE
- RAZPOLAGA TUDI Z LASTNIM PROJEKTIVNIM BIROJEM
- INVESTITORJI, POSLUŽUJTE SE NAŠIH USLUG!

NOVO MESTO

VZDRŽUJEMO, MODERNIZIRAMO IN REKONSTRUIRAMO CESTE TER DRUGE PROMETNE OBJEKTE

OB PRAZNIKU DELA VAM ČESTITAMO TER ŽELIMO PRIJETNO IN SREČNO VOŽNJO!

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE KONSTRUKTOR

MARIBOR, SERNČEVA UL. 8 — TELEFON 25-950 — TELEX YU-KONMAR 551 80

IZVAJAMO DOMA IN V TUJINI VSE VRSTE GRADBENIH DEL. GRADIMO ZA TRG IN PREVZEMAMO INŽENIRING. V SKLOPU PODJETJA SO ŠE KOVINSKI OBRAT, MIZARSKI OBRAT, OBRAT BETONSKIH ELEMENTOV IN PROJEKTIVNO-TEHNOLOŠKI BIRO.

V TUJINI IMAMO LASTNA PODJETJA:

V AVSTRIJI	RATIONELLBAU GMBH, WIEN,
V NEMČIJI	KONSTRUKTOR BAU GMBH u. CO., MÜNCHEN
V FRANCIJI	SOCIÉTÉ INSULAIRE DE CONSTRUCTION, AJACCIO

PRIPOROČAJ SVOJE KAKOVOSTNE IZDELKE IN HKRATI ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJI

LESNO INDUSTRIJSKO IN TRGOVSKO PODJETJE

PTUJ

Z OBRATOM V APAČAH PRI GORNJI RADGONI

PROIZVAJAMO:

- vse vrste rezanega lesa,
- stavbnega pohištva in
- sobnega pohištva

PRODAJAMO:

- vse vrste gradbenega materiala po konkurenčnih cenah

Čestitamo vsem kupcem za praznik dela 1. maj!

Ne pozabite: vozilo, ki je vedno elegantno, je avto ZASTAVA 1300. Takoj ga lahko nabavite po ugodnih pogojih pri

NOVOTEHNA

TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

NOVO MESTO

s prodajalnami in servisi v Trebnjem in Krškem

OB PRAZNIKU DELA VAM PRISRČNO ČESTITAMO!

Ko boste v Kostanjevici, obiščite našo restavracijo

»POD GORJANCI«

Se priporoča Turist hotel

»Srečnica«

KRŠKO s svojimi obrati

ter vam želi za 1. maj prijetno praznovanje!

OPEKARNA PRAGERSKO

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJI

GRADBENO PODJETJE „Drava“

PTUJ, OSOJNIKOVA 3, TELEFON 46

IZVAJAMO VSE VRSTE GRADENJ. GRADIMO STANOVANJA ZA TRG

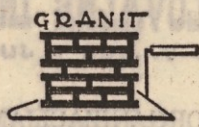
VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJI!

Gradbeno podjetje

GRANIT

SLOVENSKA BISTRICA

S STRANSKIMI
OBRATI IN
DELAVNICAMI

IZVAJAMO:

- visoke in nizke gradnje doma in v tujini
- proizvajamo fasadne peske
- izdelujemo cementne izdelke v cementnem obratu
- opravljammo ključavničarske in mehanske usluge

Se priporočamo in čestitamo za praznik dela 1. maj!

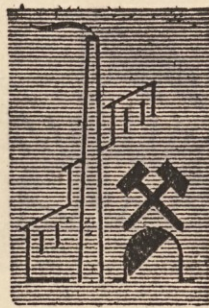

SINDIKAT

RUDNIKOV SVINCA IN TOPILNICE MEŽICA

MEŽICA

ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ IN JIM ŽELI
ŠE VELIKO
DELOVNIH USPEHOV!

RUDNIKI SVINCA IN TOPILNICA MEŽICA

S TOVARNO AKUMULATORJEV »VESNA« MARIBOR

PROIZVAJAMO: rafinirani svinec Mežica 99,99 %, svinčene pločevine, cevi, vseh vrst šiber, svinčene zlitine, cinkov koncentrat ter vse vrste INDUSTRIJSKIH BATERIJ v klasični in vklopljeni (PG) izvedbi.

Starter akumulatorja izdelujemo v klasični, tropski in suhopolnjeni izvedbi za vsa motorna vozila, poljedelske in delovne stroje.

Akumulatorji »VESNA« so izdelani po tehnološkem postopku TUDOR-STOCKHOLM, Švedska.

Kvaliteta naših akumulatorjev je plod dolgoletnih izkušenj.

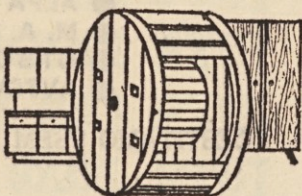
Naših servisov za akumulatorje se lahko poslužujete po vsej državi.

OBNEM ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

Kolektiv

OPEKARNE ŽABJAK pri PTUJU

ČESTITA ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ
VSEM POSLOVNIM PARTNERJEM
IN SE TUDI VNAPREJ PRIPOROČA
S SVOJIMI KVALITETNIMI IZDELKI!

Emmi

OBRATNO PODJETJE
EMBALAŽA IN MIZARSTVO
SLOVENSKA BISTRICA

IZDELUJEMO:

- vse vrste lesene embalaže
- izdelke iz aluminijastih profilov in
- nudimo mizarске ter žagarske usluge

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

»STROJNA«

TOVARNA STROJEV
MARIBOR, LINHARTOVA 11

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

Mariborske lekarne

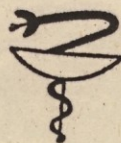
MARIBOR, Gosposka ulica 3

Z ENOTAMI:

LEKARNA CENTER, Gosposka ul. 12 — Oddelek za zobozdravstvene potrebščine, Ozka ul. 5 — Galenski in analitični laboratorij, Tkalski prehod 2 — Lekarniška postaja Šentilj

LEKARNA PRI GRADU, Partizanska 1
LEKARNA GLAVNI TRG, Glavni trg 20
LEKARNA MELJE, Meljska cesta 2
LEKARNA TABOR, Trg revolucije 3
LEKARNA STUDENCI, Gorkega ulica 18
LEKARNA TEZNO, Ptujška cesta 33
LEKARNA RUŠE, Ruše 29

ČESTITAJO DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

SIGMA

PODJETJE GUMI IN KOVINSKIH IZDELKOV
TER SERVIS, PTUJ

VOZNIKI MOTORNH VOZIL, POZOR!

- Prevoziti 100.000 km ni več skrivnost. Poznati je treba le podjetje SIGMA — servisi Ptuj.
- Zaupajte nam vaše vozilo — s kvaliteto popravila, zmerno ceno boste zadovoljni!
- SERVISI:
Zastava, TAM, Tomos, Pretis, KZ in prodajalna z rezervnimi deli

KOLEKTIV SIGME ČESTITA VSEM OBČANOM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

GRADBENO PODJETJE SLOVENJ GRADEC

PREVZEMA VSA GRADBENA DELA
PO KONKURENČNIH CENAH

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

PREVENT

INDUSTRIJA DELOVNIH
ZAŠČITNIH SREDSTEV
SLOVENJ GRADEC

IZDELUJE VSE VRSTE
ZAŠČITNIH SREDSTEV
ZA RAZLIČNA DELOVNA
MESTA TER SE S SVOJIMI
KVALITETNIMI IZDELKI
TUDI V PRIHODNJE
PRIPOROČAI

VSEM DELOVNIM LJUDEM
ČESTITAMO ZA PRAZNIK
DELA 1. MAJ!

Dimnikarsko
podjetje
Ravne na Koroškem

Z ENOTAMI

- Ravne na Koroškem
- Slovenj Gradec
- Radlje ob Dravi
- Žalec v Savinjski dolini
- Gornji grad
- Šoštanj
- Ruše
- Dravograd

ČESTITA DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

TOVARNA UMETNIH BRUSOV
MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA 60

PROIZVAJA UMETNE BRUSE Z ZAŠČITNIM ZNAKOM
NA OSNOVI KERAMIČNEGA, BAKELITNEGA IN ŠELAK VEZIVA

PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE IZDELKE IN ČESTITA
VSEM POSLOVNIM PARTNERJEM IN DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

TEKSTILNA TOVARNA

SUKNO

ZAPUŽE, p. BEGUNJE NA GORENJSKEM

IZDELUJEMO:

- TKANINE IZ ČESANE IN MIKANE VOLNENE PREJE
- LODNE IN HUBERTUSE
- TER ODEJE VSEH VRST IN KVALITET

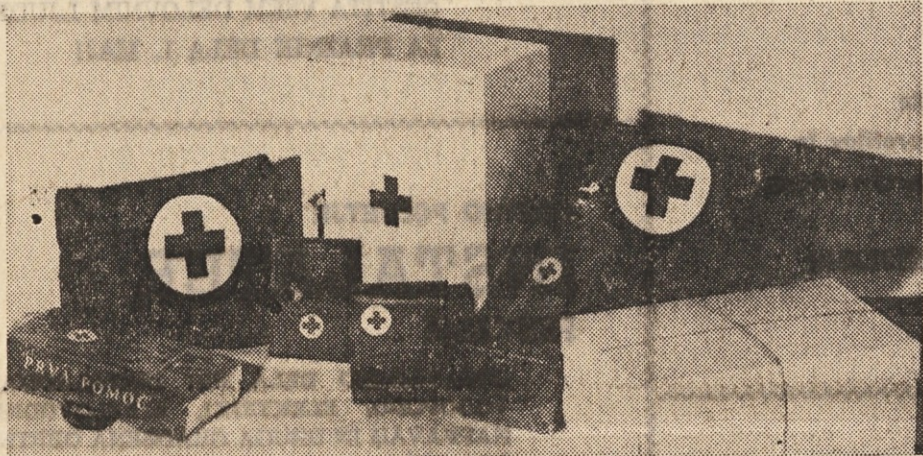
KOLEKTIV PODJETJA ČESTITA ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

TOVARNA SANITETNEGA MATERIALA DOMŽALE

Telegram: TOSAMA
Telefon h. c. 72-110
72-111
Prod. oddelek 72-404

NUDI ZA PRVO POMOČ: ● Sanitetni material ● Sanitetne torbice in omarice ● Potovalne apoteke ● Avtomobilske in motorske apoteke ● Obleže vseh vrst ● Torbice in rezervni komplet za civilno zaščito

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

GRADBENO PODJETJE
LJUBLJANA, Vošnjakova ulica 8

- gradi in projektira vse vrste visokih in nizkih zgradb
- gradi objekte za tržišče in oddaja poslovne prostore v najem
- proizvaja in prodaja gradbeni material ter izdelke
- opravlja usluge tujim naročnikom in prodaja lasne izdelke v obratih; opažarski obrat, železokrivski obrat, obrat mehanizacije, mehanični servis, ključavničarstvo in avtopark
- opravlja zunanjetrgovinski promet in izvaja investicijska dela v tujini

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

AVTOTEHNA

zastopstvo tujih firm

LJUBLJANA, CELOVŠKA 38

ČESTITA
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

MESTNA PLINARNA v LJUBLJANI

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM
ZA PRAZNIK DELA —
1. MAJ!

PLINARNA LJUBLJANA
proizvaja, prodaja, vzdržuje,
projektira, izvaja

- mestni plin za široko potrošnje, gospodarstvo in negospodarstvo
- tekoči plin mešanica propan-butan, čisti butan in čisti propan
- projektiramo, izvajamo projekte, dobavljamo opremo za naprave na tekoči plin in mestni plin
- vzdržujemo in zamenjujemo plinske aparate in instalacije

KOMBINAT LESNO PREDDELVALNE INDUSTRIJE

DOLENJI LOGATEC - TELEFON 74.260 - JUGOSLAVIJA

VSEM DELOVNIM ORGANIZACIJAM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM ČESTITAMO IN ŽELIMO PRIJETNO
PRAZNOVANJE PRAZNIKA DELA — 1. MAJ!

PRIPOROČAMO SE ZA NAKUP NAŠIH KVALITETNIH IZDELKOV —
STAVBNO POHIŠTVO, KOLONIALNO POHIŠTVO IN ROLETE

cosmos

INOZEMSKA ZASTOPSTVA
LJUBLJANA, CELOVŠKA C. 32
Telefon 313-141, 51-455

- ALFA ROMEO
- M. A. N. SAME, ALPINA, BERTOLINI
- GIBO
- AVTOVOX...

ČESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

GROSISTIČNO
TRGOVSKO PODJETJE

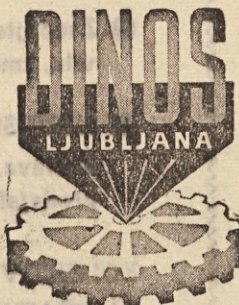
TEKSTIL

LJUBLJANA,
MOŠA PIJADEJEVA 3

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

Mladina, zbiraj odpadni material, staro
železo, papir in druge kovine!

Po najvišjih cenah odkupuje

In hkrati čestita vsem delovnim ljudem
za praznik dela 1. maj!

Obiščite novo —
prenovljeno in
razširjeno prodajalno
konfekcije

Čopova 7 v Ljubljani

Pridite in oglejte si veliko izbiro -VAR-
TEKS- oblek in tkanin v Čopovi 7
-VARTEKS- — Čopova 7 v Ljubljani pri-
čakuje vaš obisk vsak dan od 8. do 12. in
od 15.30 do 19. ure.
Kolektiv poslovalnice Čopova 7 čestita
vsem kupcem za praznik dela 1. maj!

Koteks Tobus

sporoča, da so bila pri žrebanju dne 20. aprila 1970. leta izžrebana potrdila za oddane svin-
ske kože, izdana v času od 1. novembra 1969 do vključno 20. aprila 1970. leta

IZID ŽREBANJA

MOTORNA KOSILNICA
115449
TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK
214131
POTOVANJA
V INOZEMSTVO
199388 145632 203434 211005
138063
ŠIVALNI STROJ
030293 096547
BRZOPARILNIK
017873 090419 118445 145261
168620

TRANZISTORSKI SPREJEMNIK
000132 002183 006628 007435 014644 018910 019155 023559
029590 033430 036043 038234 042290 043516 050795 051387
053767 057527 059610 062177 063827 065711 079056 083449
083762 086635 087024 089269 099304 101422 101658 103677
109896 116060 122615 124760 130047 132615 134025 138162
141589 143877 144395 148945 152362 154154 157771 164332
165403 169168 174103 180842 184031 187781 189077 191581
197570 198461 200582 203020 207775 209330 212780 216529
216604

Srečni izžrebanci lahko dvignejo dobitke od 10 maja dalje na najbližji odkupni postaji
"KOTEKS-TOBUS".
Ob tej priložnosti čestitamo vsem delovnim ljudem za praznik dela 1. maj!

VSEM DELOVNIM LJUDEM
ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA

**SKUPŠČINA
OBČINE
SLOVENJ GRADEC**

OBRTNO PODJETJE

POHIŠTVO

LJUBLJANA, Predjamska 32

ČESTITA VSEM OBČANOM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

ASTRA

**VELETRGOVINA
LJUBLJANA,
TITOVA 77**

TELEX: S1248 TELEFON: S15-855

EXPORT — IMPORT
IN ZASTOPSTVA TUJIH FIRM

PREDSTAVNIŠTVA:

ZAGREB
BEOGRAD
SARAJEVO
SPLIT
RIJEKA
SKOPJE
NOVI SAD
MARIBOR

TRGUJE S PROIZVODI:

- IZDELKI IZ GUME, KAVČUKA IN PLASTIČNIH MAS
- GOSTINSKO IN TRGOVSKO OPREMO, BIROTEHNIKA
- BARVAMI, LAKI, KEMIKALIAMI
- TEHNIČNIM BLAGOM ZA INDUSTRIJO, TRGOVINO IN OBRT
- IN Z IZDELKI ŠIROKE POTROŠNJE

VELETRGOVINA »ASTRA«, LJUBLJANA, ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

OB PRAZNIKU DELA — 1. MAJU
POŠILJAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE
DELAVSKI POZDRAV

**OBČINSKI SINDIKALNI SVET PTUJ
SKUPŠČINA OBČINE PTUJ
OBCINSKA KONFERENCA ZKS PTUJ
OBČINSKA KONFERENCA SZDL PTUJ
OBČINSKI KOMITE ZMS PTUJ**

ZA PRAZNIK DELA
ŽELIMO VSEM DELOVNIM LJUDEM OBILO DELOVNIH
USPEHOV

**OBČINSKI
SINDIKALNI
SVET
NOVO MESTO**

ZA PRAZNIK DELA
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM

**OBČINSKI SINDIKALNI SVET
GROSUPLJE**

ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ
ČESTITAMO
VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN JIM ŽELIMO
PRIJETNO PRAZNOVANJE

**OBČINSKI
SINDIKALNI
SVET
SLOVENJ
GRADEC**

VSEM DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE
ČESTITATA
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

Skupščina
občine
Trebnje
in
Občinski
sindikalni
svet Trebnje

ELEKTROMONTAŽA

LJUBLJANA, ROŽNA DOLINA, CESTA VI/36

- ELEKTROINSTALACIJE JAKEGA IN ŠIBKEGA
TOKA IN STRELOVODOV
- IZDELOVANJE RAZVODNIH OMAR

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

**Mestni sindikalni
svet Ljubljana**

in mestni odbori

- SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA
- SINDIKATA DELAVCEV GRADBENIŠTVA
- SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA,
ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE
- SINDIKATA DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ
- SINDIKATA DELAVCEV STORITVENIH DEJAVNOSTI
- SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

ČESTITAJO DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA!

Združeno podjetje Slovenske železarne

Železarna Jesenice

ŽELEZARNA ŠTORE

ŽELEZARNA RAVNE

SVOJIM KUPCEM IN POSLOVNIM PARTNERJEM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE
ČESTITA ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

Komunalni zavod za zaposlovanje

Maribor

GREGORČIČEVA ULICA 37

OB PRAZNIKU DELA 1. MAJU
ČESTITAMO
VSEM DELOVNIM LJUDEM!

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

Industrija bombažnih izdelkov - Kranj

Bančni konto pri Narodni banki, podružnica Kranj, številka računa 515-1-12

Telefonska centrala 21-337
komercialna
21-391
Brzojavke: IBI Kranj
Poštni predal: 32

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN POSLOVNIM PARTNERJEM ČESTITAMO
ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ!

ELEKTRO KRANJ, KRANJ

S SVOJIMI DELOVNIMI ENOTAMI:
DISTRIBUTIVNO ENOTO KRANJ
RISTRIBUTIVNO ENOTO ŽIROVNICA
PROIZVODNO ENOTO KRANJ in
UPRAVO

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

Podjetje za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo

KRANJ

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

EXOTERM KEMIČNA TOVARNA KRANJ

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

Kranjske opekarne Kranj

PRIPOROČAJO SVOJE IZDELKE

VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE ČESTITAJO
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

VELETRGOVSKO PODJETJE

PRIPOROČA NAKUP V SVOJIH
PRODAJALNAH

VSEM DELOVNIM LJUDEM ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

»PROJEKT« KRANJ

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

CESTNO PODJETJE V KRANJU KRANJ

ŽELI VSEM UPORABNIKOM CEST SREČNO VOZŃJO IN ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ!

ZDRUŽENO PODJETJE
SLOVENSKE ŽELEZARNE

**ŽELEZARNA
RAVNE**
S. O. P. O.

Tovarna plemenitih jekel
Ravne na Koroškem

IZDELUJEMO:

- LITA
- KOVANA IN
- VALJANA JEKLA

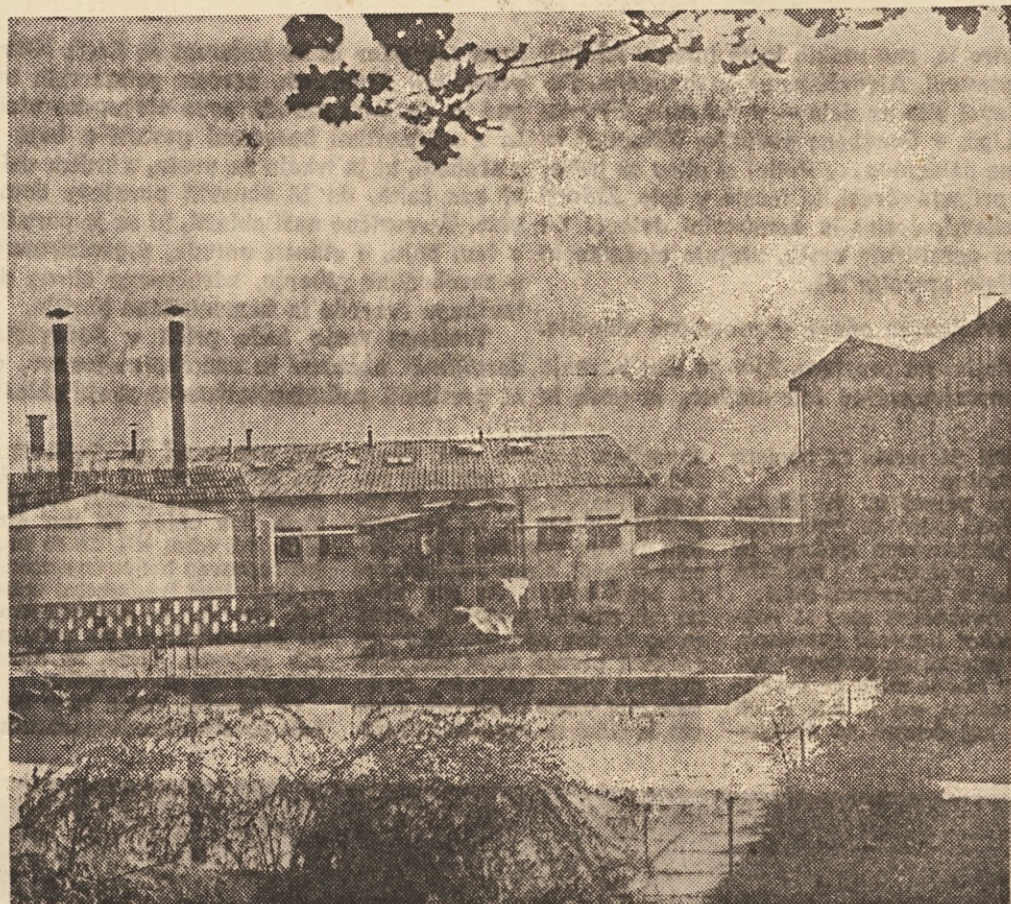

350 LET KOROŠKEGA FUŽINARSTVA — 350 LET TRADICIJE
V IZDELAVI ŽLAHTNIH JEKEL!

DELOVNI KOLEKTIV IN SINDIKALNA ORGANIZACIJA
ŽELEZARNE RAVNE ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM
ŠE NOVE USPEHE IN JIM ČESTITA ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ!

K R K A

TOVARNA ZDRAVIL • NOVO MESTO

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN KOLEKTIVOM ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ

**TOVARNA
AVTOOPREME
PTUJ**

IZDELUJE IN NUDI

AVTOMOBILSKO OPREMO ZA OSEBNE
AVTOMOBILE, TOVARNA VOZILA IN AVTOBUSE

POSEBNO PRIPOROČAMO

KVALITETNE VARNOSTNE PASOVE IN
VZVRATNA OGLEDALA
ZA OSEBNE AVTOMOBILE IN MOPEDE,
KI SO OB REGISTRACIJI OBVEZNA

OB PRAZNOVANJU PRVEGA MAJA ŽELIMO POSLOVNIM
PARTNERJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM
ŠE MNOGO USPEHOV!

TAP PTUJ
RAJŠPOVA 16

**ZAŠTITA
RADA**

trg. podjetje na veliko

Beograd

Slobodana Penezića 9/III

obvešča cenjene potrošnike zaščitnih sredstev, varnostne opreme, opreme za
gasilstvo, gostinstvo, bolnišnice in druge zdravstvene ustanove, za trgovske
lokale in druge delovne organizacije

DA JIM JE NA VOLJO NAŠA NOVA TRGOVINA

V LJUBLJANI, TRUBARJEVA ULICA 17

TELEFON 312-391

POSLOVALNICA ZA SRS IN SRH

Podjetje »ZAŠTITA RADA« je edino specializirano podjetje z lastnimi razisko-
valnimi središči, ki sodeluje s tovrstnimi mednarodnimi ustanovami in se ne-
nehno ravna po najnovejših izsledkih glede delovne zaščite.

Vabimo vas na konzultacije z lastnimi visoko kvalificiranimi strokovnjaki.

OBISČITE NAS!

»ZAŠTITA RADA«, POSLOVALNICA LJUBLJANA, ČESTITA OB
TEJ PRILOŽNOSTI VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA PRAZNIK
DELA!

25 LET NAŠE OBLASTI

Jutro je, eno redkih lepih jutrov v letošnji pomladi. Ajdovščina se je prebudila. Delavci hite na delo — v Tekstino, Fructal ali v Lipo, v Gradbeno podjetje, Mlinotest in v obrtne delavnice... Potlej si ulice za nekaj minut prilaste otroci, ki tečejo v šolo. Zidarji in pleskarji, čestni in komunalni delavci pa medtem asfaltirajo ceste, urejajo pločnike in obnavljajo pročelja hiš.

Ajdovščina se odeva v praznično oblačilo.

Obstojim na prostoru, kjer je stal 5. maja pred petindvajsetimi leti majhen, iz desk in

brun zbit oder in na katerem je Boris Kidrič predstavil Ajdovcem, borcem primorskih brigad in našemu narodu prvo slovensko vlado in z ognjevitimi besedami govoril o boju in o svobodi, ki je trkala na vrata, o trdem delu, ki nas čaka, da bi obnovili porušeno domovino. O resnično naši oblasti, ki se je porodila v tem boju, o oblasti naroda, organiziranega v osvobodilno gibanje, združenega okrog delavskega razreda in komunistične partije.

Tretjega maja bodo prišli v Ajdovščino desettisoči občanov in samoupravljalcev, da bi proslavili petindvajsetletnico svoje oblasti.

Hodim po mestu in obujam spomine.

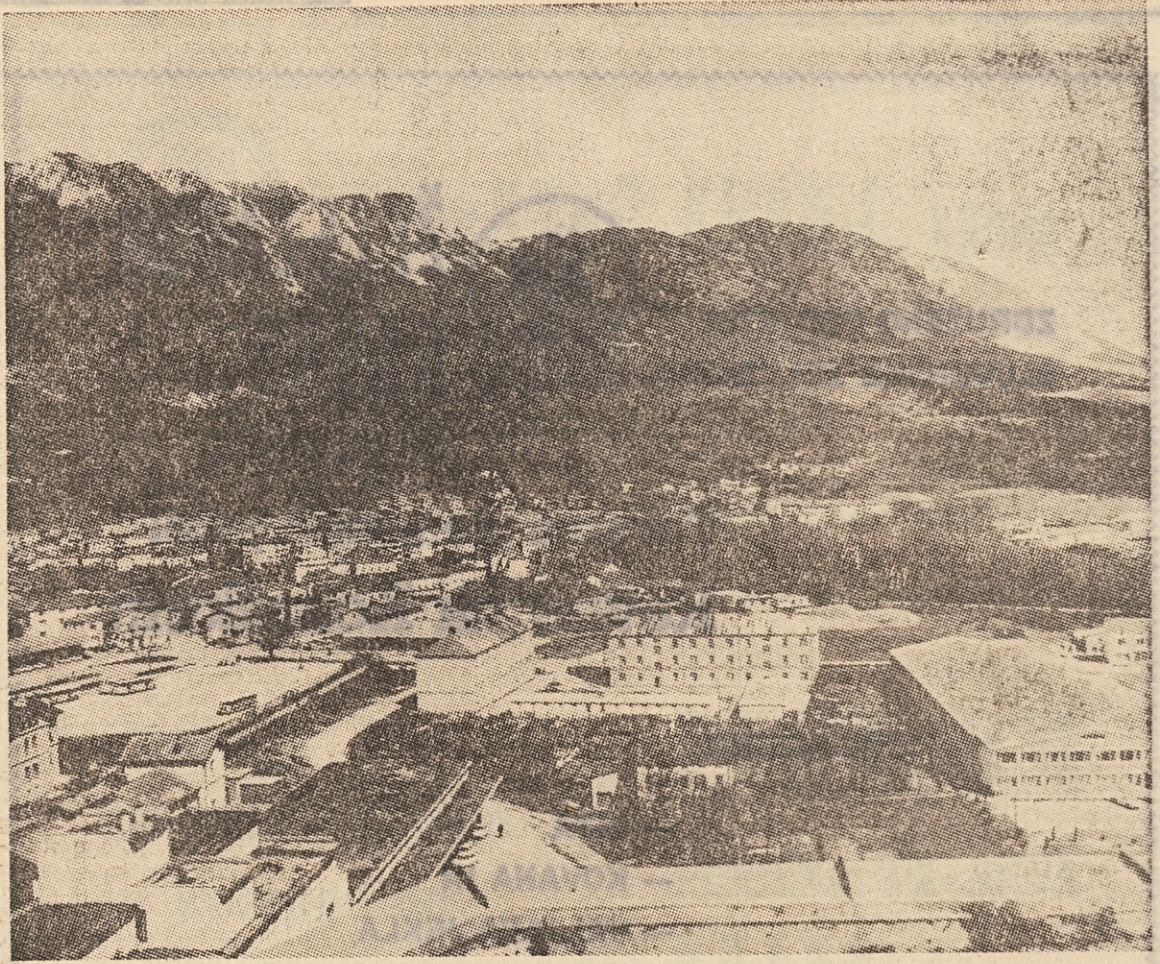
Dan poprej mi je Martin Greif-Rudi, eden od voditeljev vstaje primorskega ljudstva in sedanji predsednik občinske skupščine v Ajdovščini, dejal:

»Ob osvoboditvi smo se znašli v dokaj težavnih razmerah. Razen splošne gospodarske zaostalosti nas je težila še kultura zaostalost, saj je bila v teh krajih, kot drugod na Primor-

obnavljajo požgane vasi, zidajo zadržne domove, regulirajo potoke, odhajajo na zvezne in republiške akcije in na zborovanih terjajo pravične meje. Dostikrat lačni, slabo oblečeni, toda polni zavesti, da jim nihče ne bo ničesar poklonil. Morda se bo še kdo spomnil, da je na proslavi prvega maja leta 1948 privrkat jedel hrenovke, da so tista leta visele v izložbah trgovin le slike in »parole«: »Tuje-

bro organiziral, pa dostikrat ne ve, kako. Nikoli še nismo v Ajdovščini toliko gradili kot zdaj, Toda nov obrat, ali nov strojništva naš edini cilj. Če se bomo samoupravno boljše organizirali, če bodo naši medsebojni odnosi bolj človeški, če se bomo skupno dogovarjali o vseh pomembnih zadevah, bomo še hitreje gospodarsko napredovali.«

(V minulih šestih letih se je zelo povečal narodni dohodek v

Gledam tole sliko mesta, v katerem je naša oblast, rojena v narodnoosvobodilnem boju, 5. maja leta 1945 oblikovala in utemeljila prvo slovensko vlado. Takratne Ajdovščine ni več. Danes je takšna, kot jo vidite na sliki in jutri bo že drugačna. Ljudje smo pač taki, da nam je tisto, kar je bilo še včeraj dobro in pravično, danes preozko in prekratko. In prav je tako

Prva slovenska vlada, ustanovljena 5. maja 1945 v Ajdovščini

skem, četrto stoletja prepovedana slovenska beseda. Imeli pa smo trdno voljo in organizirano zavest — narodno osvobodilne odbore in družbene organizacije, ki so že med vojno dozorele v odločilen politični in družbeni činitelj. Prav to nam je omogočilo, da smo — čeprav smo pred četrto stoletja začeli resnično od začetka — dosegli tolikšen gospodarski in splošni napredek.

(Pred vojno je životalarilo na izrazito kmetijskem področju ajdovske občine 90% vseh prebivalcev. Danes pa od 22 tisoč prebivalcev občine živi izključno od kmetijstva le 28%.)

Spominjam se, kakšna je bila Ajdovščina prva leta po osvoboditvi. Takrat je bilo v tem mestecu okrožje, središče Primorske, razdeljene na cona A in B. In spet vidim mladince, ki odhajajo na udarniško;

ga nočemo, svojega ne damo!« in »Vse sile za petletko!«; kako je čakal v vrsti na krompir in kako ga je razveselil majhen krajec kruha. In bo primerjal tiste čase z današnjim dnem.

(Pred drugo vojno je bilo na območju zdajšnje občine zaposlenih le kakih 500 ljudi. Danes jih je 4947, ali skoraj 10-krat več. Ob osvoboditvi niso imeli, razen žage in nekaj manj pomembnih delavnic, nobene industrije. Zdajšnja Tekstina je bila ustanovljena leta 1948 in zdaj je v njej zaposlenih 825 delavcev. V Fructalu je leta 1953 delalo le 94 delavcev, danes pa jih dela 477 in ustvarijo skoraj 12 milijard starih dinarjev skupnega dohodka, čez dve leti pa bo kakih 600 delavcev ustvarilo kakih 25 milijard dohodka. V Mlinu, iz katerega se je razvil Mlinotest, je delalo pred vojno 6 delavcev. V sedanjem kombinatu jih dela 822. V Lipi dela 613 delavcev. V splošnem gradbenem podjetju Primorje, ki je bilo ustanovljeno leta 1948, je bilo ob začetku letošnjega leta zaposlenih 1100 ljudi.)

Elizabeta Kodrič, predsednica občinskega sindikalnega sveta, mi je tisto jutro rekla: »Nimamo težav z zaposlovanjem, kajti v občini pravzaprav nimamo nezaposlenih. Nasprotno, primanjkuje nam delavcev, zlasti strokovnjakov. Reformni ukrepi so koristili našemu gospodarstvu, ki se hitro razvija. Gospodarske organizacije, z izjemo Tekstine, niso obremenjene s posebnimi anuitetami, večino sredstev vlagajo v razvoj, v modernizacijo. Sindikat pa se do nedavnega ni znal povsem vključiti v ta prizadevanja. Zdaj se trudimo, da bi aktivirali sindikat kot organizacijo delavcev, da bi našli sodobnejšo obliko delovanja in se ukvarjali s konkretnimi problemi človeka, ki teži, da bi se samoupravno do-

ajdovski občini. Leta 1963 so ustvarili 57 milijonov novih dinarjev narodnega dohodka ali 2697 dinarjev na posameznega občana, leta 1969 pa skupno 168 milijonov ali 7860 novih dinarjev na prebivalca.)

Martin Greif mi je povedal: Hkrati s hitro gospodarsko rastjo pa se pojavljajo težave na drugih področjih. Družbene službe zaostajajo, stanovanjska stiska se povečuje, šolstvo je dokaj urejeno le v Ajdovščini in v Vipavi, drugje pa se otroci učijo v težavnih razmerah. Vsi skupaj smo na teh področjih premalo naredili. Zdaj smo začeli zamujeno popravljati. Občinska skupščina je priporočila delavskim svetom v gospodarskih organizacijah, naj 2% od osebnih dohodkov delavcev namenijo za gradnjo šol, in upamo, da bomo čez pet let zadostili potrebam po novih šolah. Dogovarjamo se tudi, da bi zbrali več sredstev za gradnjo stanovanj. Imamo namreč 3899 stanovanj, ki so jih zgradili še v preteklem stoletju, se pravi 83% vsega stanovanjskega sklada je iztrošenega. Po vojni je bilo v naši občini zgrajeno komaj 670 stanovanj. Potrebe po novih stanovanjih pa se povečujejo hkrati z rastjo industrije.

(Na zdajšnjem območju ajdovske občine je pred vojno živel le nekaj ljudi z visoko izobrazbo, redki pa so bili tudi ljudje s popolno srednjo šolo. Danes je v gospodarstvu in v družbenih službah zaposlenih 84 ljudi z visoko in 34 z višjo izobrazbo, v vsej občini pa je živel v začetku letošnjega leta 82 občanov z visoko, 97 z višjo in 461 prebivalcev s srednjo izobrazbo. Občinska skupščina in delovne organizacije štipendirajo 207 študentov in dijakov in zanje porabijo letno 166.700 novih dinarjev.)

Pogovarjamo se v poslopju občinske skupščine in tovariši mi pripovedujejo, s kakšnimi napori so v minulih 25 letih gradili komunalne in kulturne objekte ter zboljševali družbeni standard občanov. Vse, kar imajo, so zgradili z lastnim trdom in marsičemu so se morali odpovedati. Govorijo, kako so gradili vodovode in trgovine, regulirali Vipavo in Hubelj, zidali zadružno domove, obnavljali dvorane, sezidali in opremili nov dom kulture v Ajdovščini, urejali športna igrišča, na

razlike med prejemki delavcev v gospodarstvu in v negospodarsstvu ter med posameznimi industrijskimi vejami, ki povzročajo politične in gospodarske zapletljaje.

(Lani so poprečni mesečni prejemki v občini dosegli številko 999 novih dinarjev. V gospodarstvu 973 dinarjev — na Slovenskem 1118, v negospodarsstvu pa 1212 dinarjev — na Slovenskem 1322. Najnižje osebne dohodke so izplačevali v industriji, in sicer komaj 910 dinarjev — na Slovenskem 1104 dinarje. So

sti, in šele zdaj spoznavam, kako veliko delo je bilo to. Uspeli pa smo samo zato, ker smo se dobro organizirali in ker je v vseh organih naše nove oblasti že med narodnoosvobodilnim bojem obstajala samoupravljalška miselnost. Če takrat smo postajali samoupravljalci in morali smo biti presneto samoiniciativni, da smo v tedanjih razmerah tako dobro organizirali naš boj. Če bo takšna samoupravljalška miselnost navzoča tudi v naših zdajšnjih oblastnih organih, če bomo samoupravljalci kot delavci in občani čim bolj neposredno odločali o vseh pomembnih življenjskih zadevah, potlej bomo res zgradili družbo, v kateri se bo človek dobro počutil.)

AJDOVŠČINA VABI

na proslavo 25-letnice ustanovitve prve slovenske vlade v nedeljo, 3. maja 1970

- ob 9. uri: slavnostna seja Izvršnega sveta SR Slovenije in Skupščine občine Ajdovščina z govorom predsednika Izvršnega sveta tov. Staneta Kavčiča v dvorani prve slovenske vlade (kino dvorana);
- ob 11. uri: množično zborovanje na Policah v Ajdovščini z govorom podpredsednika zvezne skupščine dr. Marjana Breclja in nastopom združenih primorskih pevskih zborov;
- Po množičnem zborovanju:
- ob 14.30: letalski miting na letališču v Ajdovščini;
- ob 16. uri: revija pihalnih orkestrov na grajskem vrtu v Ajdovščini;
- od 18. ure dalje — prosta zabava.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

novo pozidali gasilne domove in elektrificirali podeželje. Petrolejke so izginile tudi iz najbolj zakotnih vasi, pravzaprav, letos bodo izginile, ko bodo napeljali elektriko še do Križne gore, Vodice in Hrušiča.

In pravijo:

»Veliko smo postorili, toda, kot kaže, še vedno premalo. Kar je bilo včeraj dobro in pravično, je danes preozko in prekratko. Sicer pa so te težnje osnovno gibalno napredka.«

(Leta 1939 je živel v ajdovski občini komaj 113 ljudi, ki so bili pokojninsko zavarovani. Letos prejema pokojnino 1832 občanov. Pred 30 leti je uživalo zdravstveno varstvo kakih 3000 zavarovancev, zdaj pa že 19.000.

Dušan Bratuž, član predsedstva občinskega sindikalnega sveta, mi je med drugim povedal:

»Seveda smo vsi zainteresirani za napredek družbenega standarda, toda hkrati bomo morali urediti tudi osebne dohodke delavcev, ki so očitno premajhni. Poprečni mesečni prejemki zaposlenih v občini so se lani sicer povečali kar za 16%, toda še vedno niso dosegli 1000 dinarjev na zaposlenega, kar je glede na hitro rast gospodarstva občutno premalo. Odpraviti bi tudi morali velike

za znotraj industrije velike razlike. V ajdovski elektroindustriji so si na primer izplačevali povprečno 1579 dinarjev na mesec, v tekstilni industriji pa komaj 748 dinarjev. Pripomniti pa moram še, da je delovna storilnost v skoraj vseh gospodarskih organizacijah hitreje narasčala kot pa osebni dohodek.)

Ko sem se ob koncu pogovora na sedežu občinske skupščine poslavljaj od Martina Greifa, me je vprašal:

»Si dobil, kar si iskal?«

»Preveč,« sem potožil. »Ne vem, kako bom vse to napisal. Prav nič prostora mi ne bo ostalo za objavo podatkov o rasti Slovenije, saj je pravzaprav vaš občinski praznik 5. maj tudi praznik vseh Slovencev. Takrat smo prvič dobili samostojno vlado in se oblikovali kot državotvoren narod. Sicer pa, mar ni Ajdovščina — Slovenija v malem. Povsod smo gradili in se trudili, da bi si življenje kar najboljše uredili, in povsod se ubadamo s podobnimi težavami.«

Martin Greif pa je dejal: »Ko se zdaj oziram nazaj, na uspehe, ki smo jih dosegli, in na težave, ki smo jih premagali ali pa jih še bomo, se spominjam prvih začetkov naše oblasti, narodnoosvobodilnih odborov in njih dejavno-

Stojim na trgu, kjer je pred petindvajsetimi leti Boris Kidrič proglasil ustanovitev slovenske države v okviru jugoslovanske federacije in slovensko državnost na vsem področju, kjer živijo Slovenci. Borisa Kidriča ni več med nami. Kot tudi ni med nami tisočev in tisočev ljudi, ki so padli v boju za oblast delovnih ljudi ali zgoreli v ognju ustvarjalnih prizadevanj pri obnovi in graditvi naše dežele. Njihovo delo pa živi in se krepi, in ko se bomo te dni veselili naših uspehov, se spomnimo tudi nanje, saj so padli in umrli za veliko in človeško lepo — našo stvar.

JANEZ VOLJČ

»NIKO«

PODJETJE ZA PROIZVODNJO PISARNIŠKEGA MATERIALA

ŽELEZNIKI

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela 1. maj

SINDIKALNA ORGANIZACIJA PODJETJA

»TEHTNICA« ŽELEZNIKI

čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela